

JAARBOEK 2016

VERENIGING HEEMKUNDE OOTMARSUM
EN OMSTREKEN

Inhoud

50 jaar Heemkunde in vogelvlucht	1
Zeg het met bloemen.....	11
Pand Hotel de la Poste	17
Mijn eerste autoritje	25
Onze kerkmuren	28
Jeugdtrefcentrum de Blokhut	29
Donkere wolken boven de Duus	35
40 Jaar Toneelvereniging Ootmarsum	47
Jan Willem Racer	53
'Kleine Winterreise'	58
Ootmarsum en de grote 'verlichting'	61
Noaberschap in Twente	66
Pröätke met Riky Exterkate-Groeneveld	67
Fundamenten voor de Steenpoort	77
Sociaal Cultureel Werk in de Blokhut	82
Chirurgijnen van Ootmarsum	91
Het was lekker modderen....	100
Kroniek 2015	103
Bestuur en Werkgroepen	107
Sponsoren	108

Voorwoord

Jaarboek 2016, een bijzondere editie!

Onze vereniging Heemkunde Ootmarsum en omstreken bestaat dit jaar 50 jaar. En dat gaan we vieren op zaterdag 28 mei. Het jubileumjaar hebben we ingeluid met de indrukwekkende kroniek Commanderie en Huis Ootmarsum van Henk Eweg.

Voor u ligt een boeiend jaarboek. Zeker weten dat velen van u elk jaar opnieuw uitkijken naar de publicatie van ons jaarboek. De redactiecommissie verrast u immers elk jaar opnieuw met prachtige verhalen, interessante vondsten, anekdotes, foto's, een gedicht, een praatke en een kroniek. Zo-
waar, onze jaarboeken zijn juwelen. Stuk voor stuk. En dit jaar delen we ons jaarboek met gouden rand met alle huishoudens in Ootmarsum en omstreken en dwz met Oud-Ootmarsum, Agelo en Nutter.

Grote waardering hebben we voor de redactiecommissie die er elk jaar opnieuw in slaagt mensen te inspireren om een bijdrage te leveren en ook zelf veel werk verzet om er een samengesteld boekwerk van te maken dat mooi en leesbaar is. Marlou Raatgerink, Ben Velthuis, Ine Hulsman en Gerard Has-sink: we zijn trots op jullie oog voor kwaliteit en inzet voor onze vereniging. Onze complimenten gaan uit naar de auteurs van de diverse bijdragen in dit jaarboek. Herinneringen ophalen of een verhaal vertellen is iets anders dan een verhaal componeren dat hout snijdt en ook nog eens prettig leest en af en toe je mondhoeken doet krullen. Dit laatste vergt talent, oefening, discipline en vooral doorzettingsvermogen. En dát heeft onze vereniging in huis! Als bestuur zijn we erg trots op onze auteurs, fotografen, vormgevers Mrieke Peters en Jan Raatgerink, de redactiecommissie én u allen als lezers. Mét elkaar werken we aan het behoud en de ontwikkeling van ons immaterieel erfgoed, en maken we het mogelijk dat toekomstige generaties weten.

2016 Gouden Jubileum

We vieren vijftig jaar Heemkunde. We hebben nog meer in petto voor Ootmarsum, haar bewoners en gasten. Daarover hoort u op 28 mei, de dag van ons gouden jubileum. Tot dan! Geniet u maar eerst van ons jaarboek.

Uw bestuur

2007 Excursie naar Wasserburg Anholt

50 jaar Heemkunde in vogelvlucht

Op 28 mei dit jaar viert de Heemkunde Ootmarsum en omstreken haar 50-jarig bestaan. Wie had in 1966 kunnen denken dat er een halve eeuw later nog een bloeiende Vereniging Heemkunde in Ootmarsum actief zou zijn? De krant uit 1966 meldt namelijk: *"Vorig jaar gaf de heer Gerard de stoot tot meer uitgebreider en georganiseerd heemkundewerk. Na vele besprekingen en volhouden zijnerzijds kwam tenslotte de Stichting tot Bevordering van de Heemkunde in Ootmarsum en omgeving uit de bus."* Een wat moeizame start dus.

Echter... *"Stond de eerste tijd nog alles op losse schroeven, in een vergadering in hotel Tubantia onder voorzitterschap van dhr. C.K. Zuur werden spelers met koppen geslagen. Zo werden definitief de volgende werkgroepen geformeerd: Geschiedenis, oudheden en oude gebouwen, met als voorzitter dhr. H. Scholten; Folklore en dialecten onder voorzitterschap van dhr. P. van der Maas; Museum met als voorzitter dhr. Gerard; Bibliotheek onder voorzitterschap van dhr. P. van der Maas en Natuurbescherming met als voorzitter dhr. C. Velthuis."*

De Stichting Heemkunde stelde zich ten doel de kennis en zorg omtrent de cultuur, historie en natuur van Ootmarsum en omgeving te vergroten en verder onderzoek te bevorderen.

De eerste jaren

De heren kregen het niet makkelijk. Allereerst moest vergaderruimte gezocht worden voor de werkgroepen. Hiervoor liet men het oog vallen op het theehuisje in Engels' tuin. Dit ging helaas niet lukken en men vergaderde dus in de diverse horecagelegenheden; alles netjes bij toerbeurt. Ook constateerden zij, dat er heel wat geld nodig zou zijn om de begroting kloppend te krijgen. Plannen waren er volop maar de financiële middelen om ze tot uitvoer te brengen ontbraken nog. *"De Stichting hoopt dan ook binnen zeer korte tijd veel leden te kunnen begroeten."* Hiervoor werd flink aan de weg getimmerd. In 1967 gaf men een diaprojectie over het Twentse landschap en dat leverde veel donateurs op. Besloten werd ook in hotels diaprojecties te gaan geven gecombineerd met een natuurwandeling. Zo werd de kas gespekt. Er kwamen subsidies van de gemeente en o.a. het Anjerfonds.

Echter... 7 februari 1968 was een avond om niet te vergeten. Dhr. C. Zuur bedankte plotseling als voorzitter en ook dhr. C. Velthuis legde wegens drukke werkzaamheden zijn functie als secretaris neer. Bestuurscrisis dus! Gelukkig bleef penningmeester Jan Weierink op zijn post. D. Nierop werd de

nieuwe voorzitter van de Stichting Heemkunde en al gauw kreeg hij steun van een nieuwe secretaris in de persoon van mevr. Riky Exterkate-Groeneveld. De krant kopte: "Stichting Heemkunde is bijzonder actief dankzij betere organisatie."

Er volgden veel geslaagde lezingen op donateursavonden en in 1969 maakten men plannen om een excursie te gaan organiseren voor de donateurs. Men bezocht het Openluchtmuseum in Cloppenburg Duitsland. Tot op heden is dit jaarlijkse uitstapje in stand gehouden. Het is altijd een dag met een boeiend reisdoel en veel gezelligheid.

Uitbreiding van de activiteiten

D. Nierop en H. Eweg bij de opgravingen in de r.-k. kerk

In 1969 kwam er een nieuwe uitdaging voorbij: de Heemkunde mocht gaan helpen bij de opgravingen aan de zuidzijde van de katholieke kerk. Een buitenkansje om de stichting nog eens duidelijker op de kaart te zetten! De beide geschiedeniswerkgroepen namen de letterlijk 'zware' taak op zich. Gewapend met schoppen toog men aan het werk. Vijftig m³ grond en puin werd verzet. Men hoopte meer te weten te komen over de ligging en ouderdom van het kerkgebouw. Eigenlijk hoopte men graven en grafstenen te vinden. En de opgravingen hadden succes: er werd een grafsteen met daaronder een gaaf skelet uit de 12e eeuw gevonden. Dokter Durville en dokter de Jong van Lier gingen het in elkaar zetten! Een maand later in oktober werd zelfs een boomkistgraf ontdekt. Groot was de vreugde bij de 'pseudoarcheologen'. Hoe graag zou men nauwkeuriger onderzoek willen verrichten; maar pen-

ningmeester Gustaaf Klaas schrijft: "Dit is een kostbare geschiedenis en geld heeft de stichting daar niet voor". Een en ander zorgde er wel voor dat de Stichting Heemkunde steeds meer gewaardeerd werd en na een succesvolle 'propaganda-avond' dat jaar groeide het aantal donateurs flink. De donateursbijdrage bedroeg fl. 3,50 per jaar. Men kreeg wat armslag!

1970 was het Europese Natuurbeschermingsjaar. De werkgroep Natuurbescherming van de Heemkunde kon in april van dat jaar vol trots melden, dat er toestemming was verleend om in de Ottershagen een vrij vogelreservaat

te verwezenlijken. Na veel bezoeken te hebben afgelegd en veel brieven te hebben geschreven, lukte het hen deze overeenkomst te bereiken. Boeren, pachters, jachtverenigingen, politie en ook Staatsbosbeheer werkten mee. De vogels zouden in dit gebied met rust gelaten worden. Ook nu nog is de Vogelwerkgroep van de Heemkunde zeer actief en alert in dit gebied. Er werd daar in 2012 een prachtige uitkijkpost gebouwd van waaruit men de weidevogels kan observeren. Het is zeker de moeite waard om er eens een kijkje te gaan nemen.

2013 De uitkijkpost in Ottershagen bemand door Meike Westerhof.

In 1971 vierde men het 1e lustrum van de Stichting Heemkunde. Met goede moed ging men verder. De Heemkunde werkte in 1972 opnieuw mee aan opgravingen. Nu in de katholieke kerk waarvan het interieur gerestaureerd moest worden. Omdat een en ander vlot moest verlopen vroeg men 'jeugdige' vrijwilligers om hulp. De kelder werd van puin gezuiverd en men vond een grafkelder, die van de adellijke familie Van Heiden Hompesch bleek te zijn. Hoewel het de bedoeling was dat de grafkelder weer zou verdwijnen i.v.m. problemen bij de aanleg van verwarming, maakte uitvoerder Toon Jansen samen met de Heemkunde zich sterk voor het behoud van deze grafkelder. Gelukkig maar, want nu bestaat de mogelijkheid om na de crematie de urn van de overledene in deze grafkelder te plaatsen!

Het zou erg saai worden alles van jaar tot jaar te verslaan, maar je kunt zeggen dat de Heemkunde richting het 2e lustrum in 1976 stevig in het zadel zit. De werkgroepen draaien goed en komen met nieuwe initiatieven. Zo wordt in 1975 aan burgemeester G. J. Fleers het boekje "Het Stadsrecht van Ootmarsum" aangeboden. Het betreft een vertaling van het stadsrecht van Ootmarsum uit het oud-Nederlands van meer dan drie eeuwen terug.

Grote wens van de Heemkunde bleef een eigen onderkomen, waarin ook het museum en de bibliotheek gehuisvest konden worden. Deze bibliotheek was nota bene nog steeds bij een bestuurslid thuis ondergebracht en werd gestaag met nieuwe boeken uitgebreid. Ook maakte het bestuur zich zorgen over de uitleencijfers. Deze waren bedroevend laag. Ook anno 2015 speelt dit probleem nog en krijgt onze streekbibliotheek in 't Molenhuisje amper leners. Moet de bibliotheek dan nog in stand gehouden worden? We denken van wel, maar dan als studiebibliotheek en bewaker van een stukje cultureel erfgoed.

Cultureel erfgoed levendig houden. Dat probeerde men ook in 1979 toen de Heemkunde werd verzocht straatnamen te bedenken voor woonwijk De Wildehof I. De Heemkunde kwam met het voorstel namen te gebruiken van Commandeurs van de Duitse

Orde. Daarmee verwijzend naar de Commanderie van de Duitse Orde die vanaf 1262 hier gevestigd was. De wapens van de Commandeurs prijken ook nu nog op de straatnaambordjes en zo kan men hier ongemerkt kennis nemen van een stukje historie van Ootmarsum.

In de jaren tachtig trad de Heemkunde steeds meer naar buiten. De werkgroepen brachten boekjes uit en er werden exposities gehouden. De foto-expositie "Ootmarsum Vroeger en Nu", met de kerstdagen in 1983 in het stadhuis, trok maar liefst 500 bezoekers. De kerkdienst in Twents dialect in dat jaar sloeg eveneens goed aan. Een expositie in 1984 met werk van de Ootmarsumse kunstenaar Piet Kleinschmit oogstte veel lof.

Een spectaculaire actie was het reddingsplan voor overstekende padden in de Ageleres onder leiding van de heer Gerard. Elk voorjaar spoedden zich duizenden padden over de Hezenbergweg naar het meertje aldaar om te paren. Tijdens deze paringstrek werden veel padden slachtoffer van het verkeer. Vanaf 1980 ging de Heemkunde met vrijwilligers tot vaak diep in de nacht aan de slag om de padden in emmers op te vangen en veilig over te zetten. Honderden meters fijn gaas werd langs de weilanden getrokken. Men kreeg hiervoor zelfs fl. 2.000,- van het Wereldnatuurfonds! Het jaar daarop

werd bij dit project ook de jeugdgroep van de Heemkunde ingeschakeld. Onder het motto "Kind in de natuur" hielpen veel kinderen een handje mee. De jeugdgroep was in de jaren tachtig echt een speerpunt van de Heemkunde. Vooral de heer Gerard deed er alles aan om de jeugd van 10 tot 12 jaar te betrekken bij het heem. Kleine lezingen, uitstapjes en ook samen de natuur in. De groep hield enkele jaren stand, maar de kinderen waren te jong om echt bij de Heemkunde betrokken te blijven. Wel liep er in 1984 op de Mavo in Ootmarsum zeer succesvol en een breed opgezet project over 'de beekdalen'.

1983 De jeugdgroep bezig met het overzetten van padden.
Vlnr Taco Sanders, Michiel v/d Maat, onbekend en Gerben Smellink

Met de uitgave van het boekje "Ken je Stad" in 1993 probeerde men de basisschooljeugd te interesseren voor de historie van ons stadje. Het boekje was geschreven op het niveau van de kinderen. Ieder kind van de bovenbouw kreeg een lesboekje met opdrachten. Enthousiasme alom. Helaas waren de scholen niet bereid in 2012 het landelijk project "Canon in de klas", afgeleid van de Canon van Ootmarsum, op te nemen in de leerstof.

1993 Aanbieding boekje 'Ken je stad'. Vlnr volwassenen burgemeester J. Verbeeten, Henk en Riet Geerdink, Ria van Benthem en Sinus Meijberg.
Leerlingen Dirk Lammert van Assen, Joost Diepenmaat, Henk Heerink en Jeroen Lohuis.

In 1984 droeg Dirk Nierop de voorzittershamer over aan Henk Geerdink. Een van zijn eerste acties was het vormen van een werkgroep Redactie om

1984 Voorzitter Henk Geerdink overhandigt burgemeester W. Urlings het eerste jaarboekje van de Heemkunde.

elk jaar een jaarboekje te gaan uitgeven. Het bleek een goede greep. *"Het hoofddoel is te tonen op welke wijze en met hoeveel inzet er binnen de Stichting Heemkunde wordt gewerkt. Het boekje moet een afspiegeling zijn van één jaar Heemkunde in al haar facetten"*. Een trotse voorzitter overhandigde in juni 1984 het 1e exemplaar aan burgemeester W.P.M. Urlings. Later volgden er vele jaarboekjes. We zijn nu bij de 33e uitgave. Steeds iets dikker en mooier van opmaak. Het echte verenigings-

nieuws wordt sinds 1996 twee keer per jaar uitgegeven in een apart bulletin: De Heemspraak. Zo blijven de leden en donateurs goed op de hoogte en kan het jaarboek iets ruimer van inhoud zijn.

't Molenhuisje

Hoogtepunt in de voorzittersperiode van Henk Geerdink is zeker geweest het verwerven van een eigen onderkomen in het voorjaar 1990: 't Molenhuisje. Dit historische gebouwtje is het laatste tastbare restant van het vroegere Huis Ootmarsum. Het was een geweldige opsteker voor het heemkundewerk. Een eigen heemhuis! Met vergaderruimte voor de werkgroepen, een bibliotheek en vooral ook expositieruimte. De euforie was groot: het 25-jarig jubileum van de Heemkunde in 1991 kon in eigen huis gevierd worden. Men besloot het groots aan te pakken en ging aan de slag met het organiseren van een expositie "De Commanderie in Beeld".

1991 Expositie "De Commanderie in Beeld" in het Molenhuisje.

Dat in beeld werd zeer letterlijk opgevat, want een tweetal creatieve Ootmarsummers, Toon Jansen en Jan Essink, ging een maquette vervaardigen van de Commanderie van de Duitse Orde. Een hels karwei. Schilderijen werden bestudeerd, ontwerpen gemaakt en het resultaat was verbluffend mooi. Nog steeds is deze maquette een pronkstuk van de Heemkunde. Alle inspanning werd beloond met een enorme belangstelling voor de expositie vanuit de Ootmarsumse bevolking.

Men kreeg de smaak te pakken en in 1994 volgde weer een grote tentoonstelling "Kerk en Parochie". Tevens werd het boek "Geschiedenis van Kerk en Parochie" gepresenteerd door de werkgroep Geschiedenis II onder leiding van Henk Kamp. De maquette die Toon Jansen, Jan Essink en Piet Wilms maakten van de HH Simon en Judaskerk was een mees-terwerk. In 't Molenhuisje

1994 Piet Wilms en Toon Jansen vol trots naast de door hen vervaardigde maquette van de r.-k. kerk

werd nu een permanente expositie ingericht en men trok aardig wat betalende bezoekers. Dat moest ook wel, want de energiekosten van ons (tochtige) heemhuis waren best hoog.

Geheel onverwacht kreeg de Heemkunde in 1997 van de gemeente Ootmarsum de mededeling, dat 't Molenhuisje voortaan gedeeld zou moeten worden met de Stichting Los Hoes Ootmarsum. Weg expositieruimte en vrijheid. Voor het voorzittersduo José Olde Monnikhof en Henk Eweg volgden zware besprekingen met betrokken instanties. De samenwerking met het Openluchtmuseum Ootmarsum is prima, maar feit blijft dat de Heemkunde nog steeds geen eigen expositieruimte heeft om zich te presenteren. Hopelijk komt hiervoor in de toekomst een goede oplossing. Het huidige bestuur zet zich hiervoor bijzonder in.

Met de tijd mee

In de jaren negentig van de vorige eeuw deed zich wereldwijd een nieuwe ontwikkeling voor: het internet. Wat een geweldige mogelijkheid om naar buiten te treden. De Heemkunde had binnen haar gelederen een goede website-bouwer in de persoon van Frans Hoppenbrouwer. Hij ontwierp een prachtige

website waarop onze vereniging informatie kon plaatsen (www.heemkundeootmarsum.nl). We liepen hiermee echt voorop. Vooral de fotowerkgroep greep deze kans aan. Nog wekelijks publiceren zij op de website een foto uit

2015 De werkgroep geschiedenis zet moderne middelen in bij het transcriberen van oude teksten.

het fotoarchief en zo is er een leuke interactie ontstaan tussen Heemkunde en de bezoekers van de website. Tijdens het voorzitterschap van Jan Raatgerink zijn de digitale mogelijkheden ten volle uitgebouwd en benut binnen de werkgroepen van de Heemkunde. Genealogie, foto- en filmwerkgroep, bibliotheek, geschiedenis, natuurgroepen,

archeologie, dialect en folklore; men werkt op moderne wijze en de archieven zijn zeer toegankelijk voor de zoekers.

Tijdens het 40-jarig jubileum in 2006 kon men kennismaken met een enthousiaste Heemkundevereniging. Maar liefst een week lang was er elke dag een interessant programma met als hoogtepunt het weekend waarin alle werkgroepen zich presenteerden op het terrein van het Openluchtmuseum.

2006 Frans Tenniglo met zijn kleindochters Loes en Fleur openen met een samenspraak de feestelijkheden van het 40-jarig jubileum van de Heemkunde Ootmarsum.

2011 De presentatie van de Canon van Ootmarsum vond plaats in de kapel van het voormalige klooster Maria ad Fontes.

Een ander hoogtepunt was zeker ook de uitgave van de Canon van Ootmarsum in 2011. Hierin wordt de geschiedenis van onze stad in 50 vensters gepresenteerd. Maar liefst 14 schrijvers werkten er aan mee. *“Dit boek zou eigenlijk in geen enkele Ootmarsumse familie mogen ontbreken”*, dacht het bestuur van de Heemkunde. En ze voegde de daad bij het woord: elk gezin in Ootmarsum kreeg een gratis exemplaar. Een gebaar dat enorm gewaardeerd werd.

2011 Presentatie van de Canon van Ootmarsum. Henk Eweg en Jeanne Staverman nemen het eerste exemplaar in ontvangst.

50 jaar Vereniging Heemkunde Ootmarsum e.o.

Zo snuffelend in de krantenknipsels en verslaggeving van 50 jaar Heemkunde, zag ik steeds zaken opduiken die ook nu nog actueel zijn. Huisvesting, werven van nieuwe leden en donateurs, jeugd betrekken bij de Heemkunde, zorgen om het cultureel erfgoed.....

Maar met trots kan voorzitter Nettie Aarnink constateren dat de Heemkunde leeft onder de bevolking van Ootmarsum. En dat al 50 jaar!

Jubileumjaar 1991 - Bestuur van de Stichting Heemkunde Ootmarsum e.o.
Vlnr voor José Olde Monnikhof, Joke van Zuilekom (penningmeester) en Henk Eweg
Achter André van der Kolk, Henk Geerdink (voorzitter), Hanneke Scholten,
Harrie Oude Elberink (secretaris) en Henk Koujzer

Jubileumjaar 2016 - Bestuur van de Vereniging Heemkunde Ootmarsum e.o.
Vlnr Maria Hunder, Gerard Hassink, Nettie Aarnink (voorzitter),
Arie Semmekrot (penningmeester/secretaris) en Harrie Hemmer

Zeg het met bloemen.....

Gouden Vereniging Heemkunde Ootmarsum

“Ook al zouden we alle bloemen plukken, de lente zullen we niet kunnen tegenhouden”, is een bekend gezegde van de Chileense dichter en Nobel-prijswinnaar Pablo Neruda. En de komende lente is wel een heel bijzondere, want op zaterdag 28 mei 2016 viert de Vereniging Heemkunde Ootmarsum haar gouden jubileum.

Hoe kun je zo'n heugelijk feit beter luister bijzetten dan met (wilde) goudkleurige bloemen, zoals de *gewone brem*, de *gewone rolklaver* en het *gewoon of geel nagelkruid*.

Met name de brem heeft een bijzonder verband met 28 mei. Het is namelijk de feestdag van de zaligverklarde martelares Margaretha Plantagenet (14/8/1471-28/5/1541), de laatste afstammeling van een belangrijk koningsgeslacht. Zij was een nicht van koning Edward IV en koning Richard II van Engeland.

Godfried V, graaf d'Anjou
alias Plantagenet

Margaretha Plantagenet

Richard II van Engeland. Margaretha, die de gouvernante was van de dochter van

Hendrik VIII, werd gevangen gezet in de Tower van Londen, omdat zij zich verzet had tegen zijn huwelijk met Anna Boleyn. Twee van haar zonen werden gedood. Twee jaar later, op 28 mei 1541, werd zij eveneens omgebracht. In 1886 werd Margaretha Plantagenet zalig verklaard.

Haar stamvader, Godfried V, graaf van Anjou (24/8/1113-7/9/1151), kreeg de bijnaam Plantagenet, omdat hij de gewoonte had een bremtakje op zijn helm te dragen. De naam is afgeleid van *Planta genesta*, de oude Latijnse benaming van de (gewone) brem.

Het zou dus mooi zijn dat de (bestuurs-)leden van de Vereniging Heemkunde Ootmarsum op 28 mei een bremtakje als corsage dragen!

De drie planten, die wij hierna gaan beschrijven hebben niet alleen goudgele bloemen, maar komen ook algemeen in Nederland voor. De brem groeit bij voorkeur in droge, heideachtige gebieden, de gewone rolklaver in iets vochtige bermen en het gele nagelkruid in schaduwrijke plekken, zoals bosranden, onder heggen etc..

Gewone brem (*Sarothamnus* of *Cytisus scoparius*)

De gewone brem

De (gewone) brem is een struik uit de vlinderbloemfamilie, die zo'n 2 meter hoog kan worden. De plant heeft zijn naam te danken aan zijn vijfkan- tige, onbehaarde takken en twijgen, waarvan vroeger (in de zuidelijke lan- den nog steeds) bezems werden gemaakt. Vandaar dat voor deze plant ook de naam bezemkruid wordt gebruikt. Het Engelse woord broom bete- kent zowel brem als bezem. De takken hebben weinig en erg kleine, hand- vormig samengestelde bladeren, die gauw afvallen. De planten beginnen meestal in mei te bloeien met talrijke fraaie, goudgele vlinderbloemen, die de bermen en heidevelden een zonnig en fleurig aanzien geven. Wanneer de plant is uitgebloeid wordt de zomer aangekondigd.

Na de bloei ontstaan de vruchten: platte, bruinzwarte peulen die veel bruine zaden bevatten. Volgens een oude legende zou de brem door de Heilige Maagd vervloekt zijn, omdat deze rijpe vruchten (peulen) kraakten en zo de Heilige Familie bijna verraden zouden hebben aan de soldaten van koning Herodes. De huidige wetenschappelijke naam van gewone brem is *Sarothamnus* afge- leid van het Griekse *Saros* dat bezem en *Thamnus* dat struik betekent. De ge- slachtsnaam *Cytisus* is mogelijk ontleend aan het Cycladeneiland *Cythisus*,

waar de plant in de Griekse Oudheid overvloedig groeide. De oude Latijnse benaming voor brem is *Planta Genista* of *Genesta*, afgeleid van het Latijnse *genu* (knie) of van het Keltische *gen* (struik). De Nederlandse volksnaam voor brem, *ginst*, en het Duitse *Ginster* is een verbastering van *genesta*.

De brem wordt niet alleen door de pracht van zijn bloemen gewaardeerd. De etherische olie, die een heerlijke geur aan de bloemen geeft, kan tevens als slaapmiddel gebruikt worden. In de middeleeuwen werd brem in huis opgehangen om het kwaad te weren of werd met een brembezem het kwaad weggeveegd.

Verse brembloemen en -knoppen zijn eetbaar en smaken enigszins naar mild gezoete doperwtten met een notensmaak. De bloemen kunnen toegevoegd worden aan lentesalades. Let wel, alleen de gewone brem (*Cytisus scoparius*) is eetbaar. In de wegbermen langs de Nederlandse wegen staat echter veel Spaanse brem en deze is giftig!

Van gemalen, gedroogde zaden kan een koffiesurrogaat gemaakt worden. Naast bezems levert brem een gele kleurstof voor het verven van wol en stoffen en kun je er luizen mee bestrijden. Verder bevat het een aantal medicinaal werkzame stoffen, waarvan *spartaïne* de belangrijkste is. Het zou een positieve werking hebben op hartritmestoornissen en op lage bloeddruk.

Gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*)

De gewone rolklaver

Deze plant is met het veevoer vanuit Noord-Amerika in Europa terechtgekomen. Het is een algemeen voorkomende, overblijvende plant uit de vlinderbloemfamilie en kan 5-25 cm hoog worden. De goudgele bloemen zitten met 2-7 bij elkaar in hoofdjjes en kunnen lijken op vlinders, maar ook

op ouderwetse schoentjes of laarsjes. Vandaar de volksnamen *jufferschoenen*, *laarsjesklaver* en *schoenemuiltjes*. Uit de meeste bloemen ontstaan als vruchten rolronde peulen, waaraan het de naam *rolklaver* te danken heeft. De liggende tot opstijgende stengel is niet hol in tegenstelling tot het er sterk op lijkende moerasrolklaver. Het heeft eivormige tot ovale, behaarde bladeren, gegroepeerd in vijven. Omdat de onderste twee blaadjes kleiner zijn en gescheiden van de bovenste drie lijkt het geheel op een voetje met twee teentjes. Vandaar de volksnaam *Onzelieveheere-teentjes*. De wetenschappelijke naam is afgeleid van het Griekse woord *Lotus* dat klaver betekent en *corniculatus* duidt erop dat de peulen van kleine hoortjes voorzien zijn. De bladeren, stengels en bloemen zijn goed eetbaar en de plant levert goede honing.

Rolklaver wordt veel gebruikt in kruidenmengsels bij de bereiding van worst en marinades. In beweide graslanden is het een belangrijke voedselplant voor het vee en heeft een gunstige invloed op de smaakvolheid van de melk. Omdat schapen het graag eten wordt ook wel eens de naam *schapenklaver* gebruikt.

Rolklaver heeft in de officiële geneeskunst geen grote rol gespeeld. In de volksgeneeskunst wordt het wel gebruikt bij hartklachten en zou het helpen bij het reguleren van de inwendige warmte en bij koorts. Men gebruikt het ook wel tegen zonnebrand. Het vormt een onderdeel van enkele voedingssupplementen bij migraine en spanningen in het hoofd.

Belangrijker nog is dat rolklaver een waardplant is van meerdere vlindersoorten als icarusblauwtje, sint-jansvlinder, boswitje, het bruin dikkopje en het heideblauwtje.

Het is ook een drachtplant voor diverse bijensoorten, waaronder de grote harsbij, de kleine wolbij en de boommetselbij. Ook onder de steenhommels is de plant erg geliefd.

Gewoon of geel nagelkruid (*Geum urbanum*)

Gewoon nagelkruid is een kruidachtige plant uit de rozenfamilie. De plant heeft een rechtopstaande stengel met geveerde bladeren en kan 30-60 cm hoog worden. De bloem staat op een lange steel en bestaat uit groene kelkbladeren en 5 gele, afstaande kroonbladen. Hij bloeit vanaf mei tot september/oktober. De vruchten kunnen zich over een grote afstand verspreiden doordat ze haakvormige naalden bezitten, die gemakkelijk in de vacht van dieren blijven haken. De zaden kunnen na jaren nog ontkiemen.

De wetenschappelijke familienaam *Geum* komt van het Griekse woord *Geuoo* dat *ik ruik* betekent, omdat de aromatische wortel naar kruidnagel ruikt. De Nederlandse naam nagelkruid verwijst hiernaar. De soortnaam *Urbanum*, afkomstig van het Latijnse woord *Urbs* dat *stad* betekent geeft aan dat de soort vroeger in de buurt van steden en dorpen voorkwam.

In vroegere tijden was de hygiëne niet zo best, waardoor het in steden soms behoorlijk kon stinken. Om de vieze geurtjes te bestrijden gebruikte men gedroogde stukjes nagelkruidwortel. Vaak deed men dat in linnen zakjes tussen kleding in de linnenkast omdat het lekker rook en de motten verjoeg. Meerdere delen van de plant zijn eetbaar. De zaden en kleine stukjes wortel werden gebruikt als goedkoop vervangingsmiddel van kruidnagel, voor de bereiding van kruidenwijn of toegevoegd aan gistend bier om verzuring tegen te gaan en bij te dragen aan de smaak. Verse bladeren en bloemen kunnen gebruikt worden in salades, sausen en soepen. Het is ook een delicatessen voor dieren, vooral voor vee. In de middeleeuwen werd de wortel in huis bewaard of droogde men het bij zich, omdat men dacht dat het boze geesten en de duivel, als oorzaak van alle kwalen en ziekten, verdreef. Het werd daarom ook wel het *gezegende kruid of gezegende wortel* genoemd. Men komt om die reden ook de naam *Sanamunda* tegen, het-

Gewoon of geel nagelkruid

geen een verbastering is van "quia sanat et mundat" wat "hij die geneest en zuivert" betekent. Dit wijst erop dat men in die dagen aan de plant een bijzondere geneeskracht toedichtte. In de wortel zit eugenol, een desinfecterende en lokaal pijnstillende stof, die ook in kruidnagel zit. Ouderen onder ons kennen het gebruik van kruidnagel bij kiespijn nog wel. Ook maakte men van de wortel een gorgeldrank bij keelpijn of een thee tegen maag- en darmstoornissen.

Omdat er in de wortel kinine zit werd het tegen koorts aangewend. In de officiële geneeskunde, waar de wortel bekend was onder *Radix Caryophyllatae* (nagelkruidwortel), vindt de plant geen toepassing meer. Dat geldt overigens ook voor de eerste twee planten. Wel staan ze alle drie voor pure zonne-energie, zij geven de mens energie en levenskracht en maken ons blij en vrolijk.

Pand Hotel de la Poste

In Ootmarsum zijn de Markstraat en de Grotestraat wel de belangrijkste straten in de stad. De vooraanstaande burgers woonden er, maar ook waren de neringdoenden gretig om er hun zaak te vestigen. Van oudsher waren het de doorvoeren van het westen naar het oosten en omgekeerd. Het huis dat een hoofdrol speelt in dit verhaal is het Hotel de la Poste.

Familiehotel de la Poste, “eerste en oudste huis ter plaatse”, de benaming waarmee in de VVV-gids van 1926 reclame wordt gemaakt. Ook nu nog draagt het pand Markstraat No 5 deze naam. Hoewel al eerder een publicatie¹ is verschenen over het hotel, zal dit onderzoek zich vooral richten op de bouwkundige historie, de functie van het huis en de geschiedenis van haar bewoners.

1916 De Markstraat met links Hotel de la Poste.

In het huis zou in vroegere eeuwen de Latijnse school gehuisvest zijn. Bij het begin van ons onderzoek moet echter geconstateerd worden, dat genoemde bewering op geen enkele wijze door een archiefbron of akte gestaafd kan worden. Het lijkt erop dat deze veronderstelling een eigen leven is gaan leiden en door iedereen is overgenomen. Deze niet gestaafde veronderstelling is de aanleiding geweest om het onderzoek uit te breiden met de vraag, waar in Ootmarsum nu werkelijk de Latijnse school gehuisvest is geweest. Met andere woorden, het onderzoek krijgt nu twee aspecten die in een geïntegreerd verhaal beschreven worden.

¹ BMS (2005) *Te gast in Ootmarsum*

Bouwkundige historie

Komend vanaf de Markt heeft het hotel een opvallende plaats in de linker rij huizen aan de Marktstraat. Naast het voorname Cremerhuis heeft het echter een volstrekt andere architectuur. In de kadastrergegevens van 1839 heeft het huis het No 636/637 met een oppervlak van 1000 m². In 1863 een oppervlak van 660 m². Uit de destijds gebruikte huisnummering had het huis het No 102/103. Uit de kadastrergegevens in het oud archief van de gemeente Ootmarsum (gemeente Dinkelland) blijkt dat in 1870 het huis is afgebroken.

Marktstraat eind 19de eeuw. Derde pand Marktstraat 5

treden (mogelijk hardsteen of Bentheimer zandsteen) met aan weerszijden een paaltje waar wellicht een ketting tussen huis en paaltje gezeten heeft. De dakbedekking zal zoals met de meeste huizen uit die tijd, hebben bestaan uit gegolfde rode dakpannen afkomstig van de steenen pannenbakkerijen in de omgeving van de stad. Helaas kan over het buiten- en binneninterieur niets gezegd worden. Zoals de bouwwijze uit die tijd, zal het bestaan hebben uit een eikenhouten geraamte met posten of staanders. De twee zijkanten zullen bestaan hebben uit vakwerk tussen de posten. Aan de achterkant van het huis aan de Kapelstraat, ook

Van het huis is een foto bewaard gebleven, die een indruk geeft hoe dit bouwwerk er in de 19e eeuw uitgezien heeft. Herkenbaar is een spits toelopende bovengevel afgedekt met hout met daaronder een buitendeur met bovenlicht en aan weerszijden twee ramen. De ingang ligt hoger dan het straatniveau wat opgevangen wordt door een drietal stenen

1899 Pand Marktstraat 5

wel 't Achterummeke genoemd, ligt de stal. De meer gefortuneerde bewoners in Ootmarsum beschikten over een stal (met fraaie naam koetshuis) met paard en rijtuig.

Het nieuwe pand dat dan gebouwd wordt, is waarschijnlijk moderner van architectuur. Verondersteld mag worden dat het gelijkenis vertoonde met het latere hotel. Over het interieur kan helaas niets vermeld worden. Wel is er een kelder met een opkamtje en in de behoefte aan drinkwater wordt voorzien door een pomp. Eerst nog bestemd als woonhuis is het rond 1901 als hotel of logement in gebruik genomen. Een eerdere poging om een herensociëteit in het huis te vestigen zou mislukt zijn.

Op een foto, verstuurd in 1918, zien wij een topgevel met in het midden een driehoekige omlijsting en een cirkelraampje. De ingang tot het gebouw is waarschijnlijk na de ingebruikneming als hotel aangebracht met een witte vooruitstekende omlijsting als verfraaiing. In de deuropening staat de eigenaar. Een ANWB-bordje siert rechts de ingang: 'Bondshotel'. Een groot reclamebord vermeldt de naam van de toenmalige eigenaar A.C. Beukers. Een lommerrijke tuin wordt als aanbeveling apart vermeld. Op 18 februari 1925 wordt door de gemeente aan J.H.A. (Antoon) Beukers een vergunning verstrekt tot het oprichten en vernieuwen van een gebouw. Het huis, nu dus hotel werd gedeeltelijk verbouwd en gemoderniseerd naar de eisen van die tijd met een vijftiental logeerkamers. De gevel aan de voorkant

1918 Hotel de la Poste, eigenaar A.C. Beukers
Fotoarchief BMS

wordt gewijzigd in een doorlopende lijst en er worden op de zolderverdieping drie dakramen aangebracht voor de daar liggende slaapkamers. Het aan de Kapelstraat liggende koetshuis wordt als bergplaats gebruikt. Het koetshuis is in vakwerk opgetrokken. Aan de noordzijde bestaat de muur uit vijf standers. Een kleine aanbouw heeft een stookplaats met

schoorsteen. Aan de zijde van de Kapelstraat is de inrit of hoofdingang, bestaande uit een dubbele deur. Door een brand liep het koetshuis forse schade op. Het werd onder architectuur van Jan Jans uit Almelo weer in de oude staat hersteld. Tegenwoordig heeft het de bestemming van bistrobar van het hotel. Het is bereikbaar via de tuin gelegen achter het hotel aan de Kapelstraat; een straatje dat nog de geest van het verleden ademt.

De bewoners

Voor zover nagegaan kon worden wordt het huis, voordat het kadaster door Napoleon is ingevoerd, bewoond door de familie Teusse. In de registers van de eerste volkstelling in 1748 komen we de naam tegen in het Markt-vierendeel: Jan Teusse. Zijn vijf kinderen heten Jan, Jurrien, Adolph, (Johannes) Henricus en Helena. Verder zijn er twee inwonende dienstmeiden. Hij is getrouwd met Geertruida Meijer, overleden in 1812. In dit register is zijn buurman Jan Cremer. Wij mogen aannemen dat deze de bewoner van het Cremershuis was. Teusse

1951 Achteringang Kapelstraat

woont dus naast Cremer in de Marktstraat. Hij overlijdt op 12 oktober 1813. In de volkstelling van 1795 wordt Teusse vermeld met het beroep wijnhandelaar. In dit jaar trekken Franse troepen Ootmarsum binnen en declareert Teusse bij het gemeentebestuur een rekening voor 187 geleverde flessen. Kennelijk heeft hij een behoorlijke voorraad. De levering heeft plaats tussen 24 januari en 30 april 1795. In de r.-k. doopboeken van 1793-1812 is op 3 maart 1796 de dopeling Johannes Hendricus Teusse ingeschreven. Vader is Hendric(us) Teusse (zoon van de eerdergenoemde Jan Teusse) en moeder is Annae Wilmsen (ook wel Wilms geschreven). Hij overlijdt op 12 juni 1867. In het kadaster register van 1829 is eigenaar van de percelen No 636/637 (Marktstraat 5) Hendricus Teusse, van beroep wijnkoper. Uit het register van patentschuldigen uit 1808 blijkt dat de weduwe van Hendricus Teusse, winkelierster, belasting moet betalen. Hoe haar familienaam is, is helaas niet te achterhalen. De patentbelasting is in de Franse tijd ingevoerd en houdt eigenlijk in dat elke kostwinner aan de staat een bedrag moet betalen. Na het overlijden van de eerder genoemde Hendricus Teusse is het huis omstreeks 1870 afgebroken en wordt er een

nieuw huis gebouwd met het doel er een logement in te vestigen. Daarnaast zou men getracht hebben een deel van het nieuwe huis als vergaderlokaal door de herensociëteit van Ootmarsum te laten gebruiken.

Doordat Ootmarsum een belangrijk tussenstation is van handelswegen, verzorgt de familie Teusse ook de paardenposterij Oldenzaal-Almelo-Ootmarsum. In 1893 krijgt Teusse van de Inspecteur der Posterijen de toestemming aannemer te worden van de postritten.

Begin van de 20e eeuw verkoopt Teusse het pand aan Albertus Cornelis Beukers (1862-1936). Hiermee komt er een einde aan de jarenlange bewoning van het huis door de familie Teusse. A.C. Beukers is gehuwd (1894) met Euphemia Ottenhof (1867-1944) uit Ootmarsum. Zij krijgen 6 kinderen, waarvan de oudste zoon, Johannes Hendrikus Antonius Beukers (1895-1959), zijn vader als hotelhouder opvolgt. Hij wordt daarbij ondersteund door zijn broers en zussen.

De bedoeling van de nieuwe eigenaar is om het logement op te waarderen tot een hotel, dat aantrekkelijk zal zijn voor het opkomende toerisme. A.C. Beukers is in 1901 bestuurslid geworden van de pas opgerichte Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer (VVV) en adverteert met grote advertenties in de nieuwe VVV-gids. De exploitatie

Jaren '50 J.H.A. (Antoon) Beukers met een gast.

van het huis tot hotel heeft een succesvol verloop. Er verblijven veel prominente gasten in Hotel de la Poste. Na het onverwachte overlijden van Antoon Beukers (J.H.A.) op 25 september 1959 blijken zijn twee zusters Christien (1897-1965) en Mientje (1903-1976) niet in staat het hotel voort te zetten. Ze zijn al op leeftijd en hun gezondheid laat te wensen over.

In 1959 wordt het hotel gekocht door Willem Silderhuis en een jaar later doorverkocht aan mevrouw M.E. Ruiter-van Soelen, die het hotel exploiteert tot 1962. In dat jaar wordt het hotel verkocht aan J. Knol (1918-1977). Na diens dood wordt zijn zoon Rob de nieuwe eigenaar. Rob is getrouwd met Elvi Heupink. In 2004 wordt het hotel verhuurd voor een periode van tien jaar aan het echtpaar Ernst Busscher – Gerja Okken. Sinds 2014 heeft Rob Knol het hotel weer in eigen beheer.

Locatie Latijnse school

In Twente waren vijf Latijnse scholen: in Almelo, Enschede, Delden, Oldenzaal en Ootmarsum. Vaak was de Latijnse school een ruimte in of aan de kerk gebouwd. De Latijnse school in Ootmarsum dateert uit het jaar 1632 en heeft tot 1820 geen eigen gebouw of lokaal gehad. Het onderwijs werd gegeven in het huis van de rector. Vanaf 1821 is er sprake van een eigen gebouw of lokaal.

Waar heeft de Latijnse school in Ootmarsum gestaan? Een vraag die leeft onder vele Ootmarsummers. Algemeen wordt aangenomen dat de Latijnse school was ondergebracht in het pand van het huidige Hotel de la Poste aan de Marktstraat. Op de kadasterkaart van 1829 heeft dit perceel het kadaster No 636 en perceel zowel als pand is eigendom van Hendricus Teusse, wijnkoper alhier.

In het boekje "Naar school in Ootmarsum"² wordt Hotel de la Poste ook als locatie van de Latijnse school aangenomen. Hotel de la Poste heeft een markante gevel, die zeer passend is voor een Latijnse school, maar deze gevel dateert pas uit het jaar 1901 en in dat jaar is de Latijnse school al meer dan 30 jaar opgeheven.

Ook bij het doorwerken van de oude gemeentearchieven betreffende de locatie van de Latijnse school is geen aanwijzing gevonden die op deze locatie duidt.

Oud gemeentearchief Ootmarsum

Op 12 maart 1819 sturen de curatoren van de Latijnse school een verzoekschrift aan Zijne Excellentie den Heer Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën voor het inrichten van een lokaal voor het onderbrengen van de Latijnse school. De curatoren vermelden in dit verzoekschrift dat het aantal leerlingen en de luister van de Latijnse school toeneemt, maar dat een passend lokaal ontbreekt. *"De rector, dominee Immink, onderwijst samen met enkele hulponderwijzers in zijn eigen beknopte behuizing het gehele vakkenpakket aan een twintigtal*

² B. Morshuis (1995)

studenten". De rector woont in het huis op het perceel No 860, de huidige Nederlands hervormde pastorie Grotestraat 17, dat toebehoort aan de Hervormde Diaconie van Ootmarsum. Ook vermelden de curatoren in het verzoekschrift dat de Stad Ootmarsum (*"die in schulden versonken legd en reeds haar domeinen heeft moeten veilen"*) niets in de kosten voor de inrichting van de school kan bijdragen. Zij vragen aan Zijne Excellentie te interveniëren bij Zijne Majesteit om de kosten voor de inrichting te "beneficiëren" tot weldaad van de jeugd.

Op 29 maart 1819 komt er een schrijven van de Gouverneur van de Provincie Overijssel aan de Heer Burgemeester van Ootmarsum met het verzoek om een opgave van de tegenwoordige staat en een overzicht van de kosten nodig voor de behoeften van het ontbrekende lokaal.

Op 20 mei 1819 sturen de curatoren een begroting voor het (ver)bouwen van een gebouw voor de Latijnse school. Het gaat hoogstwaarschijnlijk om de verbouw van een bestaand pand. In de aanvraag voor de bouw en in de beschrijving van het pand wordt de eigenaar van het perceel niet genoemd. *"De school zoude lank zijn 24 voeten (8 meter), breed 20 voeten (7 meter) en hoog onder de balken 10 voeten (3 meter)"*. De begroting is opgesteld door "timmerbaes" Jan Florijn en bedraagt 1571 gulden. Voor de bouw zijn o.a. nodig 11.000 bakstenen (360 gulden), 14 ton kalk (154 gulden), 6 kozijnen met glazen vensters, hengsels en sloten (260 gulden). Verder moet er nog een washuis verplaatst en weer opgebouwd worden (310 gulden). Ook vermeldt timmerbaes Florijn tot in detail de geplande werkzaamheden. In deze beschrijving vermeldt Florijn twee namen van burens van de LS. *"Het schoolgebouw zal achter het hofje worden gelijk gebragt met het afdak der woning, bewoond door Gezina Heespelink, tapper, (perceel No 821, nu Ons Gebouw, Ganzenmarkt No 24) en de hoekpost naast het huis van Cantor, gemeente ontvanger, (perceel No 823, nu Chinees restaurant, Dwarsstraat No 4) zal onderbalkt en met een ijzeren anker verstevigt moeten worden"*. Uit de ligging van deze twee belendende percelen kan opgemaakt worden, dat het gaat om perceel No 820, nu Ons Gebouw, Ganzenmarkt No 26. Volgens de kadasterkaart van 1829 behoort dit perceel toe aan Willem Berens, logementhouder. Berens gebruikt het gebouw als stal.

Op 29 juni 1819 komt er via de Gouverneur van Overijssel een schrijven van de minister voor de curatoren van de Latijnse school van Ootmarsum. De minister wijst de curatoren er op dat de verplichting om te voorzien in een lokaal geheel plaatselijk is en dat de bouw van een Latijnse school met subsidie uit de Rijkskas vele aanvragen uit den lande tot gevolg zal hebben. De minister eindigt met de mededeling het verzoek van de curatoren te "difficulteren", hetgeen betekent dat geen subsidie verleend wordt. Einde verhaal, dus geen Latijnse School op perceel No 820.

Op 2 oktober 1819 verzoeken de curatoren opnieuw de minister om een

donatie voor het inrichten van een lokaal voor de Latijnse school. Zij hebben intussen een gesprek gehad met burgemeester Jan Willem Essink en deze is bereid gevonden tot het ter beschikking stellen van een stadshuisje voor de Latijnse school. De locatie van dit stadshuisje wordt helaas niet vermeld. Wel moet er voor de twee huidige bewoners een ander huisje gevonden worden. Voor de inrichting van de Latijnse school hebben de burgemeester en stadsraad geen middelen, gezien de slechte financiële staat van de stad. De curatoren schatten het bedrag om het stadshuisje in te richten op 400 tot 450 gulden en verzoeken de minister dit bedrag te beneficiëren.

Op 24 oktober komt er een brief (via de gouverneur) van de minister, waarin aan de Regering der Stad Ootmarsum een som van 450 gulden wordt verleend ter bestrijding van de kosten om een stadsgebouw tot een schoollokaal in te richten onder de verplichting verslag te doen van de wijze van gebruik der gelden. Ook hier wordt niet gesproken over de locatie. Op 29 oktober 1819 bevestigt de Gouverneur nog eens dit besluit.

Op 21 december 1819 doet de minister aan de Heer President Burgemeester der Stad Ootmarsum de navolgende ordonnantie van 450 gulden toekomen, te weten: *“voor toelaag tot bestrijding der kosten van de inrichting van een stadsgebouw tot schoollokaal”*.

Op 16 juni 1820 en op 4 mei 1821 is er een brief van de minister om zo spoedig mogelijk een verslag te overleggen van de uitgaven betreffende de inrichting van de Latijnse school. Op 15 augustus 1821, meer dan twee jaar later, overlegt burgemeester Jan Willem Essink een verantwoording over de ontvangen som van 450 gulden.

In de volgende jaren tot 1870 verschijnen er regelmatig posten voor het onderhoud van de Latijnse school in de jaarlijkse begroting van de stad Ootmarsum. Er wordt helaas niet vermeld voor welk gebouw en op welke locatie deze onderhoudskosten bestemd zijn.

Conclusie

Wat is het resultaat van het archiefonderzoek. We kennen nog steeds niet de exacte locatie van de Latijnse school, maar we weten wel dat deze niet gehuisvest is geweest in het pand van het huidige Hotel de la Poste.

Verder kan opgemerkt worden, dat de ambtelijke molens in die tijd zeer snel maalden. Het is verbazingwekkend hoe snel de briefwisseling verloopt tussen het ministerie/provincie en het stadsbestuur van Ootmarsum. Het lijkt erop dat de koetsier van de postkoets uit Ootmarsum met een brief voor de minister is blijven wachten op diens antwoord.

Bronnen

Oud-archief gemeente Ootmarsum

Archief Henk Eweg, Toon Bökkers en Jan Pikkemaat

Mijn eerste autoritje

Het fijnste deel van de week was voor mij als schooljongen de zaterdagmiddag. Niet alleen vanwege de heerlijke vrije middag, maar deze hield immers ook nog de mooiste beloften in voor de volgende dag, de zondag met zijn lokkende vrij-

heid, al was die vrijheid betrekkelijk.

Je moest immers je zondagse kleren aan en die zaten toch niet zo lekker. Bovendien moest je soms wel twee keer naar de kerk, 's morgens naar de mis en 's middags naar het lof.

Al aan het eind van de woensdagmiddag begon ik ernaar uit te zien. Nog twee en een halve dag, dan was het zover. Dikwijls eerst nog wat 'beproevingen' doorstaan: strafregels of nablijven op school, gevolgd door de huiselijke karweitjes als boodschappen doen.

's Winters kwam daar nog bij, de houtkolen- en turfvoorraad aanvullen bij kachel of fornuis. Een elke dag terugkerend vervelend werk was de twee emmers water halen uit de Bergput, die zo'n honderd meter van ons huis verwijderd stond. Die afstand was extra zwaar door het lopen op klompen over de hobbelige Bergstraat met zijn kinderkopjes, vooral 's winters als het gesneeuwd of geijzeld had.

Eindelijk was het dan zaterdagmiddag. Na het eten kon ik nauwelijks wachten tot iedereen van tafel ging. Ik trok mijn overall aan, schoot in mijn klompen en rende de deur uit. Ik kwam langs de tuin van de dominee. In die tuin stond de zeldzame moerbeiboom waarvan de takken boven de straat hingen. Zo laag dat ik er met een sprongetje bij kon om een paar rijpe, naar bramen smakende vruchten af te plukken. In de straat verderop, de Grotestraat, haalde ik een paard-en-wagen in en klom er achter op. De boer voor op de bok, keek achterom maar liet me begaan. Aangekomen op het Kerkplein sprong ik van de wagen, net voordat hij stil hield bij

de Boerenbond. Vóór de kerkingang, onder de beelden van de kerkheiligen Simon en Judas, ontdekte ik een paar vrienden, die een partijtje voetballen op een plek waar dat niet mocht. Maar ondanks de schop onder

mijn achterste, die ik kortgeleden nog kreeg van de koster en ook ondanks het herhaaldelijk op de vlucht slaan voor veldwachter Rorink, die al een paar keer de bal in beslag had genomen, bleef deze plek ons geliefd speelterrein en kwamen we er telkens weer terug.

Op de stoep voor de winkel van Bloemen stond ik even toe te kijken; toen besloot ik mee te spelen. Op dat moment reed een luxe auto vanaf de hoek van het gemeentehuis het Kerkplein op en kwam dicht bij mij tot stilstand. De jongens staakten hun spel en kwamen toegelopen. Ze voegden

zich bij mij en we bewonderden de mooie auto. Auto's zag je nog heel weinig in Ootmarsum, laat staan zulke mooie.

"Het is een Chevrolet," zei Gerrit Heisterkamp, wiens vader garagehouder was. Het portierraampje werd neergelaten en de chauffeur, in livrei, richtte zich tot mij. "Zeg jongeman, ben jij hier bekend?" "Wij zoeken het Cremershuis, kun je ons dat wijzen?" "Jawel meneer." "Rij dan even mee als je wilt, ga maar naast mij zitten." De andere jongens drongen zich naar voren en riepen dat zij hier ook goed de weg wisten, maar ik veegde beurtelings met mijn rechter- en linkermouw onder mijn neus langs en zat even later naast de chauffeur op de pluche zitting, dolgelukkig. Achterin zat een oude heer, die mij vriendelijk toeknikte.

Het Cremershuis kon je van hieruit al zien liggen. Als ik nu tegen de chauffeur zei: "Even rond de kerk rijden, dan over het Marktpllein en u bent er", dan was het een ritje van niks geweest. Daarom zei ik, wijzend in de richting van café Pikkemaat: "Eerst rechtdoor....dan verderop rechtsaf". En dan zie ik wel verder, dacht ik. De auto zette zich in beweging en reed de straat uit. Ik zat met een kleur van opwindning op de verende zitting en zag de huizen aan me voorbij gaan. Ik kon het nog nauwelijks geloven. Nog nooit had ik in een bus, trein of auto gezeten, alleen nog maar op een oude fiets en nu zat ik voor het eerst in een auto en wat voor één! "En nu?", vroeg de chauffeur. "Rechtsaf", zei ik. Bomen, weilanden, een boerderij schoven voorbij. Terwijl de chauffeur naar een groot gebouw aan de rechterkant wees, vroeg hij: "Wat is dat voor een gebouw?" Ik antwoordde: "Dat is de fosforietenfabriek³." We passeerden de kolenman met zijn hondenkar. En kijk daar liep mijn buurjongen die mij helaas niet zag. Ik had

3 Nu pand van Artica aan de Oldenzaalsestraat.

het liefst tegen het raam getikt en geroepen: "Hé, kijk, ik zit in een auto!", maar dat durfde ik niet. Toen we de Grotestraat naderden, fietste daar juist veldwachter Rorink de stad in. "O jé", dacht ik, "de jongens op het Kerkplein krijgen bezoek, als ze hem maar zien aankomen...." Ik ging verder met mijn aanwijzingen. "Linksaf de Westwal op."

"In dat mooie huis woont de notaris en daar staat een tabaksfabriek en dat daar is de woonwagen van onze straatmuzikant Fidel Bartels."

Wat jammer, de mooie tocht was nu gauw voorbij; een tocht om nooit te vergeten.

"Rechtsaf", zei ik toen we hotel Kip naderden en me omkerend naar de heer achterin: "Daar is het Cremershuis". "Zie ik daar niet de kerk, daar waren we toch straks ook al?" vroeg de chauffeur. "Ja meneer, maar je kon op het Kerkplein zo moeilijk draaien..."

De auto stopte en ik wilde weglopen, maar de chauffeur stopte mij nog gauw een dubbeltje in de hand. Daarmee rende ik de hoek om naar de snoepwinkel van Marie Leib. Daar ging ik ook elke zondagmorgen na de mis naar toe met mijn zakgeld van de hele week, een bedrag van twee centen. Op het geluid van de deurbel verscheen Marie Leib achter de toonbank. "Wat zal het zijn?" "Voor een dubbeltje zuurballen, zoethout, wit op zwart en een gelukstoffee." "Is dat allemaal voor jezelf?", vroeg Marie. "Ja." "Hoe kom je aan dat geld?" Ik zei: "Dat is van mij." Ik vond dat ze daar niets mee te maken had en gaf geen antwoord. De vrouw vroeg niet langer en gaf het gevraagde mee. Thuis vertelde ik in geuren en kleuren wat me overkomen was en het

leek me raadzaam niets over de fooi te zeggen.

Onze kerkmuren

Het is vrijdag 9 augustus 2013 als een vraag na 200 jaar beantwoord wordt. Een toerist legt mij de vraag voor, hoe de vele kuiltjes in onze kerkmuren komen. Mijn antwoord is, zoals gewoonlijk, vervat in uiteenzetting over erosie.

Deze uitleg wordt echter weerlegd. De man stelt zich voor als litholoog, in gewoon Nederlands: kenner van vele steensoorten. Daarna volgt een klein college met als hoofdthema de Bentheimer zandsteen. Zandsteen is een afzettingsgesteente, dat voornamelijk bestaat uit zandkorrels met kalk, silt, grind, glimmer, veldspaat. Silt is de benaming voor deeltjes die niet groter zijn dan 2 tot 50 micron; 1 micron is 0,001 mm. Glimmer wordt ook wel kleiarme genoemd.

Veldspaat is wit of rood gesteente. Grind in de zandsteen blijkt niet groter dan 0,05 tot 0,1 mm. De zandsteen heeft van oorsprong een geelbruine kleur door de aanwezige oxiden. Door verwerking wordt de steen grijs gekleurd.

Daarop volgt zijn verhaal dat de kuiltjes zijn ontstaan door inslagen van musketkogels. Waarop mijn verhaal van de intocht der Kozakken volgt. Zoals bekend arriveerde op 30 november 1813 de veertigjarige Prins van Oranje op het strand van Scheveningen. Hij werd als een vorst door het volk verwelkomd. In diezelfde dagen werd Twente geteisterd door de Kozakken die achter de Franse troepen van Napoleon Bonaparte aanzaten. Onze kerk werd in die dagen door deze plunderende horde, gebruikt als paardenstal. Zo komen de twee verhalen samen.

De Kozakken gebruikten de stevige muren veelal om met hun musket⁴ schietoefeningen te houden. Ook dat kan kloppen met het verhaal, dat de Kozakken van de tsaar toestemming hadden om in de niet-Russische gebieden tijdens militaire operaties op rooftocht te gaan. De tsaar zou zich bovendien niet met de interne zaken van de Kozakken bemoeien. Daartegenover werd door deze afspraak de autoriteit van de tsaar erkend en kon deze in tijd van moeilijkheden een beroep doen op de Kozakken met hun formidabele militaire macht.

Toch mooi dat wij nu, 200 jaar later, van het ontstaan van al die kuiltjes wellicht het ware verhaal hebben mogen noteren.

⁴ Een musket is een geweer uit de 17de eeuw, dat met behulp van een lont afgevuurd werd.

Jeugdtrefcentrum de Blokhut

Het jeugdhuis aan de Markt

Het karakteristieke pand aan het marktplein was eigendom van de katholieke kerk. Het gebouw diende vroeger als ziekenhuis en werd later het onderkomen voor het Jeugdwerk Ootmarsum. Een lange gang met links een zaal met biljarttafel. Aan het eind van de gang rechts een opkamer waar gedamd en geschaakt werd. Daar tegenover een kleine ruimte, iets groter dan een kleerkast, waar de muziekinstallatie stond. Henk Hesselink en Hans Hulsink draaiden daar hun plaatjes. Daarnaast een wat grotere zaal, waar twee tafeltennistafels stonden en een barretje, waar uiteraard alleen limonade te koop was. Peter Put had de leiding over de jongerenavonden. Wekelijks was ik er te vinden. Biljarten, tafeltennis, dammen en schaken waren de hoofdactiviteiten. Regelmatig werden er heuse kampioenschappen georganiseerd. Geld voor prijzen was er niet dus speelden we voor de eer. Links achterin was de hobbyruimte van Jan Busscher. Van Jan leerden we na schooltijd, dat we van een stuk leer en met behulp van een guts, een stempel konden maken.

1967 Jeughuis aan de Markt. Foto TC

Gebrek aan geld voor jeugdwerk was toen nog meer een probleem dan tegenwoordig. Om extra inkomsten te genereren verkochten we kalenders, bierglazen, etc. Ik kan me nog herinneren dat we zoveel bierglazen overhiel dat we ermee naar Reutum en Albergen togen om ze te verkopen. Dat lukte ons ook nog; nota bene met opdruk van Jeugdwerk Ootmarsum. Door dit succes kon er voor ons nog wel een zak patat met een glas cola als beloning vanaf. Rond 1968 had kruidenier Tijhuis opslagruimte nodig. Wrang en eeuwig zonde, maar Jeugdwerk Ootmarsum werd opgeheven, het pand werd gesloopt en dat alles voor een paar garages en winkelopslag.

De Blokhut

In 1969, enige tijd na de sluiting van het jeugdhuis aan de Markt, begon een groep jongeren, allen zo rond de 15 à 16 jaar, zich te roeren om een eigen

jeugdhonk (discotheek) te krijgen. Theo Bruns, Henk Wientjes, Ben Hesselink, Marius Legtenberg, Ine van Benthem, Erna Weierink, Henk Meijers, Johnny Kamphuis, Ben Hesselink en ondergetekende. We realiseerden ons al snel dat het beter was een stel meer serieus te nemen ouderen enthousiast te maken om samen met ons op te trekken. We vonden Jan Hulshof, Henk Eweg en Ties van Kerkhoff bereid om hieraan mee te werken. Om eveneens fiat te krijgen van de kerk, wisten we ook pastoor Schweigmann mee te krijgen. Er werd een stichting opgericht en de lobby kon beginnen. Na meerdere opties te hebben aangedragen viel uiteindelijk het oog op de blokhut. Gelegen aan een doodlopend weggetje naast de lagere school en achter confectie Hemolux. Hier zouden we niemand tot last zijn.

De blokhut was begin jaren '50 door vrijwilligers gebouwd. Ook mijn vader heeft er nog aan gemetseld, hetgeen hij later wel eens vervloekt heeft. Overigens weet ik van mijn vader, dat er wel degelijk een metalen buis met daarin een perkament met de namen van de vrijwilligers van toen, in de blokhutvloer verwerkt zat. Hij heeft deze zelf in het be-

ton van de roos in het midden van de blokhutvloer verwerkt; dus niet onder de vloer maar erin.

De verkenner en de wandelsportvereniging hadden er jaren een onderkomen. Voor het wandelen was de interesse bij de jeugd van Ootmarsum behoorlijk verminderd en voor de verkenner alleen was het pand veel te groot en te onpraktisch geworden. Ongeveer 10 meter breed en 20 meter lang, halfsteens gemetseld en met half ronde dennen paaltjes omtimmerd. Deels met pannen gedekt en deels met een rieten kap. Aan de voorzijde een uitbouw en achterin het gebouw nog 2 opslagruimtes. Dat de wandelsportvereniging gloriejaren heeft gekend blijkt wel uit het feit, dat een van deze ruimtes tot de nok toe vol gepakt was met trofeeën. De open nokhoogte van wel 9 meter, het ontbreken van dak- en muurisolatie en verwarming, maakte dat het er 's winters stervenskoud was. In de grote zaal moest een open haard zorgen voor enige behaaglijkheid.

Na veel gepraat met de gemeente en het zoeken naar financiering, ging uiteindelijk de kogel door de kerk en werd ons het gebouw toegewezen. Er werd een stichting opgericht, waarin de lobbyisten van het eerste uur zit-namen. Er werd ons door de gemeente zelfs een bescheiden geldsom

beschikbaar gesteld om het pand te verbouwen en geschikt te maken als jeugdtrefcentrum. Daarvoor in ruil moest de net opgerichte peuteropvang er ook onderdak krijgen en er moesten nog enkele ruimtes gereserveerd blijven voor verkenneren en wandelsport.

De verbouwing werd uitgevoerd door aannemersbedrijf B. Geerdink met hulp van een aantal jongeren en onder begeleiding van Jan Koopmans. Het dak werd vernieuwd, er werden deugdelijke gescheiden toiletruimtes gemaakt en een zware eikenhouten bar werd ingericht. Ook kwam er een kantoortje en een keukentje. Een enorme houten trap gaf toegang tot de nieuwe tweede verdieping met een heuse vide met balustrade. Door het volledige schilderwerk in eigen beheer uit te voeren, werd geld vrijgemaakt voor een in eerste instantie niet geplande cv-installatie. Tijdens de verbouwing deden zich enkele mutaties voor in de groep vrijwilligers en de uiteindelijke doorzetters werden later als commissieleden verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Mensen van dit eerste uur waren: Toon en Theo Bruns, Marius Legtenberg, Johnny Kamphuis, Jan Eertman, Marcel Lohuis, Alfons Kremer, Henk Sprukkelhorst en bovengenoemde.

De verbouwing werd afgerond en de blokhut was klaar voor gebruik, maar voor de inrichting was er geen geld meer. Hiervoor werd een beroep gedaan op de Ootmarsumse bevolking, om overtollig meubilair beschikbaar te stellen. Ook spelattributen waren van harte welkom. Met een platte wagen haalden we alles op. We hadden wel voor een heel weeshuis! Om het meubilair in de discotheek enigszins uniform te houden, hebben we zelf zitjes en tafeltjes gemaakt van eiken boomstammen en fijn gezaagde eiken planken. Delen van de zware eiken bar zijn later nog gebruikt voor de bar in 'n Emter. De opening van de Blokhut werd verricht door pastoor Schweigmann én ...een lange drumsolo van Brainbox.

De Blokhut voorzag in een behoefte. Er werden diverse clubs opgericht, deels voor overdag en deels voor 's vonds. Er kon worden geboetseerd en getimmerd en er waren spelavonden om te dammen, schaken of te tafeltennissen. En dan waren er natuurlijk de discoavonden en -middagen. In het begin was er nog geen professionele jeugdwerker, dus alles werd georganiseerd en begeleid door bestuur- en commissieleden en andere vrijwilligers, zoals Jan van Benthem, Jan Borggreve, Ger de Jong, Jan Busscher en Mieke Luttikhuis.

Discotheek de Blokhut

De schrik van de moerbekk'nkaamp.

Het allerbelangrijkst voor ons waren natuurlijk de discoavonden in het weekend. Alle ingrediënten hiervoor waren in de vernieuwde blokhut aanwezig. Een houten discotafel werd getimmerd, wat eenvoudige apparatuur erin en we konden starten. Omdat geen van de commissieleden 18 jaar was - dit was voorwaarde voor het houden van

discoavonden - moest er tenminste één volwassene aanwezig zijn voor het toezicht.

De jeugd van het voortgezet onderwijs, vanaf een jaar of 13, had toegang tot de disco. Je was lid voor een paar gulden per kwartaal en je had dan elke discoavond vrij entree; niet-leden betaalden een paar kwartjes entree. Om 19.00 uur ging de deur open en dan klonk als introtune Flash van The Duke of Burlington door de luidsprekers. Nagenoeg vanaf het begin hadden we elke avond volle bak. Elke vrijdag- en zaterdagavond stond er ruim voor aanvang al een lange rij mensen voor de deur. Dat hield in, dat er 's avonds ca. 350 mensen binnen waren. Een pijpje bier kostte 75 cent en een glas limonade 50 cent. De vrijwilligers en commissieleden kregen voor elke avond aanwezigheid de vorstelijke beloning van 2 consumpties en we deden het er graag voor. Om 23.00 uur klonk Flash voor de 2e keer die avond uit de luidsprekers, maar dit keer als eindtune.

Elke zondagmorgen waren we met z'n allen druk met de wekelijkse grondige schrob-, dweil- en schoonmaakbeurt. Zondagsmiddags van 13.00 tot 17.00 uur was er voor de kids van de lagere school een kinderdisco met muziek en kinderspelletjes, waar dan uiteraard alleen limonade geschonken werd.

Johan: Kiek, dit is noe IRMA.

Het eerste half jaar stond ik elke vrijdag- en zaterdagavond en zondagmiddag als diskjockey achter de draaitafels. We hadden een radio met 2x 20 watt die tevens diende als versterker, 2 draaitafels, een microfoon en een paar luidsprekers. In het begin moest ik het doen met plaatjes uit onze eigen privéverzamelingen en elke week mochten we 3 single-tjes bij kopen.

De discoavonden liepen als een trein. Vanuit de wijde omgeving kwam de jeugd op deze vrijdag- en zaterdagavonden af. Ook

Voor verzoekjes bij Jos

onze oosterburen net over de grens uit Halle, Lage en Neuenhaus vonden het aangenaam vertoeven in de blokhut. Duidelijk werd, dat dit meer was dan een gezellige avond met vrienden en we kregen zoveel vertrouwen in de voortgang, dat er al snel een professionele geluidsinstallatie gekocht werd en het budget voor de nieuwste tophitsingle-tjes werd verhoogd.

Ook werd de commissie uitgebreid met Paul Sijsma, Ans Sijsma, Clementine Vos, Margrit Olde Monnikhof en Wilma Quaink. Henk Hesselink kwam erbij als diskjockey.

Vanuit het bestuur gingen stemmen op om een vaste jeugdwerkleider aan te trekken. Daar waren wij als commissieleden niet echt blij mee. Door het succes en de grote vrijheid die we hadden, kwamen we regelmatig in de verleiding tot enigszins excentriek gedrag en wij zaten niet echt te wachten op toezicht. Uiteindelijk verloren we de strijd en werd in maart 1972 Peter Wicherink als jeugdwerkleider aangetrokken.

Op één van die zaterdagavonden kwam er een groep jongeren uit Oldenzaal om rotzooi te trappen. Toen dit uit de hand liep en een van de hooligans Ties Kerkhoff een por gaf was de opdracht van Ties kort maar overduidelijk: "Jongens, gooi ze d'r uit!" Dat lieten de vaste bezoekers zich geen twee keer zeggen en de Oldenzalers werden op zeer hardhandige wijze op straat gezet, ons verzekerend snel terug te zullen komen om ons een lesje te leren. Een week later hielden ze zich aan hun belofte. Ze werden echter opgewacht door een dermate grote overmacht, dat ze het verkozen nog dezelfde bus terug te nemen naar Oldenzaal. Blijkbaar heeft zich dit optreden van de Ootmarsummers snel rondgepraat. We hebben daarna nooit meer last gehad van bezoekers die dachten hun vertier te moeten zoeken anders

dan wij voor ogen hadden: gezellig samenzijn, drinken, naar muziek luisteren en dansen.

Als het publiek de deur uit was, gingen wij meestal nog “even” rond het open vuur zitten om de gebeurtenissen en de voortgang te bespreken. Legendarisch zijn ook de napraatavonden(-nachten) waar bokswedstrijden en playback-sessies werden gehouden. Het aanwezige meubilair diende als drumstel, de bezemkast werd geplunderd voor het overige instrumentarium.

Eén keer hebben we in de blokhut een live optreden gehad van een rockbandje. Dit bandje had de naam Mother of Pearl. Hierin speelden twee Ootmarsumse jongens: Ben Fokkinga op bas en Ben Hesselink op keyboard. De gitarist van dit bandje was de toen 17-jarige Adje van den Berg, die later 12 jaar lang gitarist/songwriter van de wereldberoemde Amerikaanse hardrockband Whitesnake was.

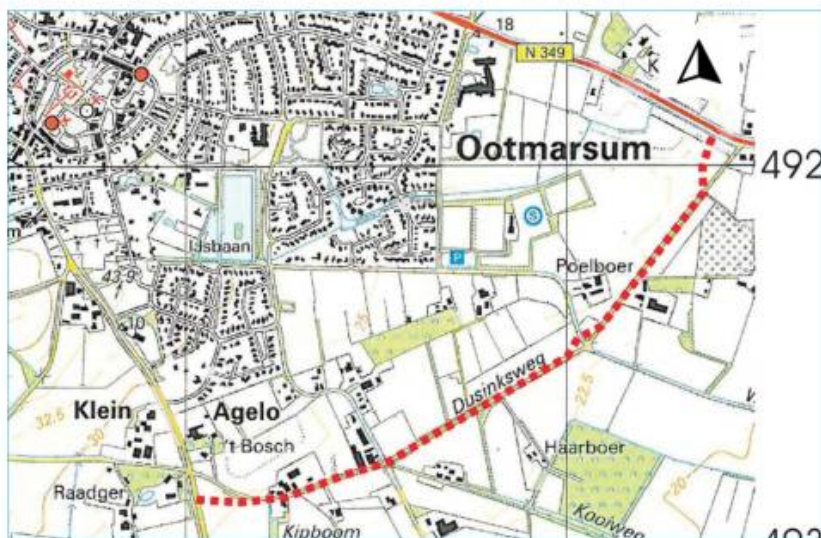
Het eerste jaar werd afgesloten met een flinke winst. Een stichting mag geen winst maken en dus werd er een renteloze lening gegeven aan de Ootmarsumse verkenner. Dit om de voormalige bioscoop Odemarus te verbouwen ten behoeve van een eigen en beter bij de verkenner passend honk, De Klep.

Na 2 jaar, tegen het einde van 1972 was Marius Legtenberg de eerste die tot de conclusie kwam, dat de Blokhut niet zijn laatste bestemming kon zijn en hij vertrok naar Amsterdam, om daar als politieagent de Amsterdammers in toom te houden. Een paar maanden later besloot ook ik mijn stokje over te dragen. Er werden nieuwe commissieleden gezocht en weer enkele maanden later was bijna de gehele commissie van het eerste uur vervangen. Enkele namen van deze tweede lichting zijn Nico Wilbers, Johan Meinders, Tonny Geerdink, Bert Borkent, René Bosch, Giny van Benthem, Anne Weierink, Joop Koersveld en Anne Weustink. Hiervan heeft een aantal zelfs tot de definitieve sluiting van de Blokhut in 2004 in de commissie gezeten.

Voor de commissieleden was de blokhut veelal een tweede thuis. Wij, maar ook de bezoekers, hebben er vele mooie uren doorgebracht. Prille liefdes zijn er ontstaan en ook weer geëindigd. Veel nu veertig, vijftigers én zestigers hebben elkaar gevonden in de commissie of tijdens de discoavonden in de blokhut. Hoe anders waren onze levens verlopen zonder de Blokhut. Ik schrijf dit uit eigen ervaringen gedurende de eerste twee ongetwijfeld zeer roerige jaren van het bestaan van Jeugdtrefcentrum de Blokhut. Hiermee is de geschiedenis van de Blokhut zeker niet af. De Blokhut voorzag in een behoefte en dat bijna 30 jaar lang.

Donkere wolken boven de Duus

Over een rondweg en het verdwenen erf ter Duis

Al meer dan tien jaar is erover gesproken: ten oosten van Ootmarsum moet een rondweg komen. Het tracé van de Dusinksweg moet veranderen in een doorgaande route die Ootmarsum kan ontlasten van doorgaand verkeer. Het landweggetje van weleer, gelegen in de buurtschap Klein Agelo, moet worden opgewaardeerd naar een hoogwaardige weg, inclusief fietspad. In 2014 wordt eindelijk de eerste stap gezet door de aanleg van een rotonde op de Rossummerstraat. Ook volgt verbreding van de Dusinksweg tussen deze nieuwe rotonde en de boerderij en camping van Wiegink, bovendien voorzien van een vrij liggend fietspad. Over het resterende deel blijft het aanvankelijk een tijdje stil, maar al snel wakert de discussie weer aan: gaan we door of niet, wel of niet een fietspad aanleggen, is het geld wel of niet beschikbaar, wat willen de aanwonenden, hoe zit het met de veiligheid, welles en nietes en nog veel meer. Vele jaren hangen politieke afwegingen en financiële onduidelijkheden als donkere wolken boven het doorgaan van het project. Daarmee is het gekrakeel over de Dusinksweg een politiek hoofdpijndossier geworden voor menig gemeentebestuurder.

2014 Deel van de Dusinksweg met vrijliggend fietspad.

Niemand lijkt zich ondertussen af te vragen waarom hier een straat ligt met de naam Dusinksweg. Ja, de omgeving wordt ook wel aangeduid als de Duus. Maar waar komt die naam eigenlijk vandaan? En bestaat in de nieuwe wijk Brookhuis ook niet een

straatnaam met de naam de Duus? Voldoende aanleiding om eens te grasduinen in het verleden.

Locatie van het voormalige erf Ter Duis op de hoek van de Dusinksweg en Denekamperstraat.

De Dusinksweg is vernoemd naar het erf ter Duis in Klein Agelo¹, ook wel Duisman of Dusink genoemd. De schrijfwijze kende in de loop der tijd bovendien ontelbaar veel varianten, zoals Duisinck, Duisse, Ter Duyse, Duysinck etc. Het erf is nu niet meer te vinden, maar het lag vele eeuwen in het weiland op de hoek van de Dusinksweg en de Denekamperstraat, achter 'n Tooslag, het huidige sportcomplex met de voetbalvelden en

tennisbanen. Hier lag in de uithoek van de marke Klein Agelo, tegen de grens van het wigbold² van de stad Ootmarsum, een omvangrijk erf. Het behoorde tot de zogenaamde gewaarde erven in de marke, waardoor het erf stemrecht had in de markevergadering.³ Het erf werd al in 1475 ge-

¹ Ook de straatnaam De Duus in de wijk Brookhuis is naar dit erf genoemd.

² Het rechtsgebied van een stad

³ Zie markeboek Agelo 1645-1843, uitgave vrienden van Agelo

noemd in het schattingenregister van Twente onder de naam Duze⁴. In de eeuwen daarna is het, zoals vele erven in de buurtschap, eigendom geworden van het Huis Ootmarsum, de voormalige Commanderie.

In 1602 is de omvang van het erf te lezen in het verpondingsregister, dat diende om belastingen te heffen: *"10 mudt von seylandt⁵, 2 dachwerch hoylandts⁶"*. De eerste namen van bewoners vond ik in een erfwinning-brief⁷ uit 1710. Daarin worden Jan ter Duijs en zijn toekomstige echtgenote vermeld als toekomstig gebruiker en pachter van het erf, in navolging van vader Willem ter Duijs. In deze erfwinningbrief wordt een kleine verandering aangebracht in de huurvoorwaarden ten opzichte van de voorgaande erfwinningen: Duijsman zal voortaan zelf voor een ploeg en wagen moeten zorgen. Kennelijk kon hij tot dan toe gebruik maken van de landbouw-werktuigen van zijn verpachter, het Huis Ootmarsum.

In 1748 wordt een volkstelling gehouden en blijkt dat het erf bewoond wordt door Duysman en vrouw, samen met hun kinderen Gerrit, Fenne en Geesjen. Op grond van doopgegevens is te herleiden dat er ook nog twee zonen geboren zijn, die op dat moment vermoedelijk al zijn overleden. Verder werken er twee knechten: Jan Borggreve en Egbert Lankamp, waarbij wordt aangetekend dat deze laatste is "verhuurt tot koldkermis". Een fraaie opmerking, waaruit blijkt dat de koale karmis ook toen al een begrip was in Ootmarsum.

In 1754 huwt dochter Fenne met Hendrik Holtwijk van het gelijknamige erf in Groot Agelo. Ze zetten de boerderij voort, maar opmerkelijk genoeg wordt de erfwinning pas zo'n twintig jaar later geregeld, in 1772. Waarom dat op een zo laat moment gebeurde, heeft waarschijnlijk te maken met een verandering in de vorm van horigheid en daarmee in de juridische verhoudingen tussen de pachter en verpachter van het erf. In de volgende erfwinningbrief is daarover iets te lezen.

Weer twintig jaar later, in 1792, wordt namelijk opnieuw de erfwinning geregeld met de graaf van Heiden van het Huis Ootmarsum. Zoon Bernard (Berend) gaat trouwen met Johanna Lansink en ze willen de boerderij voortzetten. Het erf is dan opnieuw vergroot, want ze mogen voortaan ook de nieuw aangelegde weide tot hun erf rekenen, die ligt met de wal naar

4 Het Schattingenregister van Twente, A.L. Hulshof, uitgave 1953. Weergave van een lijst van erven in Twente die de bisschop van Utrecht gebruikte als basis voor het heffen van bijzondere belasting, een zogenaamde schatting.

5 Een mudde is een oppervlaktemaat die in de loop der eeuwen varieerde van ca 24 are tot ca 40 are (=0,4 ha). Zaailand wil zeggen dat het gaat om akkers waarop rogge wordt verbouwd.

6 Een dagwerk is een oppervlaktemaat voor hooiland, het is ca. 0,5 ha.

7 In een erfwinningbrief werden de verhoudingen tussen pachter en verpachter geregeld, bijvoorbeeld als een zoon de boerderij van z'n vader wilde overnemen. De verpachter kreeg dan een vergoeding voor het opnieuw beschikbaar stellen van de boerderij voor de pacht, een soort overdrachtsbelasting. Het systeem van bedrijfsoverdracht was gekoppeld aan een stelsel van horigheid.

het oosten aan de weg naar hun boerderij. Met deze weg zal de huidige Alleeweg bedoeld zijn, die oorspronkelijk in een vrijwel rechte lijn naar het erf ter Duis liep. Tevens wordt, in een moeilijk leesbare zin, melding gemaakt van het volgende: *“dat wijlen Jan ter Duis zig van de egte heeft vrijgekogt en de volgende erfwinning op dien voet zijn geaccordeerd, zo is ook aan Berend ter Duys de vrijdom voor hem zijn vrouw en kinderen toegestaan, sullende verders van zijn erve bestieren, wat de registers het huys Ootmarsum mij tussen en zijn vader hind.h ter Duys tot dusverre daarvan heeft gepresteerd blijvende het diensttijd of dienst tot keur des goedsheer”*. Ik denk dat daarmee bedoeld wordt dat de bewoners van het erf meer vrijheid hebben gekregen, bijvoorbeeld om te trouwen met iemand die niet horig is, maar dat zij verder de verplichtingen jegens de verpachter zullen moeten blijven naleven, zoals het betalen van de huur.

Als in 1795 wederom een volkstelling wordt gehouden, lijkt het alsof de familie ter Duis niet meer bestaat. Alleen de bewoners van het nabij gelegen erf Oude Duysink worden vermeld. De bewoners van ter Duis zijn niet terug te vinden op de officiële tellijsten. Het lijkt een verzuim in de volkstelling, want uit andere bronnen is af te leiden dat er wel degelijk bewoners op het erf waren.

Als na het overlijden van de drost van Heiden Hompesch, de goederen van het Huis Ootmarsum in 1811 op een veiling worden verkocht, kopen Berend ter Duis en zijn vrouw Johanna Lansink hun eigen erf voor 6500 gulden. Ze hebben kans gezien om als bewoners van de boerderij voldoende geld te verzamelen voor de aankoop van dit grote erf. In de stukken wordt het erf aangeduid als “Dusink in Klein Agelo”. Het behoorde in geldwaarde tot de vijf grootste erven van het voormalige Huis Ootmarsum en dat maakt duidelijk dat het om een aanzienlijke boerderij ging. Het erf was belast met de volgende last: *“Een wekelijkschen wagendienst ten behoeve van de stad Ootmarsum en het maken van wegen”*. De bewoners van deze boerderij hadden dus de verplichting om werkzaamheden te verrichten voor de stad Ootmarsum.

Toen Berend ter Duis in 1831 overleed, had zijn zoon Jan het boerenbedrijf inmiddels voortgezet. Op de boerderij woonden nog enkele ‘eumkes’ ongehuwde broers van z’n vader die op de boerderij waren blijven wonen en werken, zoals dat heel gebruikelijk was in onze omgeving. Jan was in 1819 getrouwd met de uit Groot Agelo afkomstige Maria Meijer. Het paar kreeg vijf kinderen, vier dochters en een zoon. Deze zoon stierf in 1834 op 2-jarige leeftijd. Een jaar later sterft ook vader Jan ter Duis. Hij is nog maar 44 jaar en laat zijn vrouw en dochters achter.

Het moet een moeilijke tijd geweest zijn voor de weduwe ter Duis. Naast de zorg voor haar eigen gezin en het eigen bedrijf, zullen er ook zorgen zijn geweest over haar geboorte-erf, Meijer in Groot-Agelo. Haar broer en beoogd bedrijfsopvolger was daar een jaar eerder op 20-jarige leeftijd overle-

den. De erfgenamen, waaronder Maria, konden de schulden vermoedelijk niet betalen en zo werd dit erf in 1837 op een openbare veiling gedwongen verkocht.

In datzelfde jaar hertrouwt Maria Meijer (ook Roelofs genoemd), met Henricus Rekers. Het is iemand uit haar kring van bekenden, want zijn broer Herman Rekers is getrouwd met Joanna ter Duis, een zus van Maria's overleden echtgenoot Jan ter Duis. Daarmee lijkt de boerderij te kunnen voortbestaan.

Als Maria in 1851 overlijdt is ze 50 jaar. Oudste dochter Susanna is inmiddels getrouwd met Johannes Loman en woont op een boerderij in Groot Agelo. Hoe lang weduwnaar Henricus Rekers nog bleef wonen op de Duus, kon ik niet achterhalen. Het bevolkingsregister van de voormalige gemeente Denekamp biedt weinig aanknopingspunten. Wel is te herleiden dat in 1860 de boerderij niet meer door hem wordt bewoond en dat hij in 1864 overleed op een adres in Groot Agelo. Ik vermoed dat de boerderij van Johannes en Susanna Loman een belangrijke rol speelde in het leven van de overgebleven familie ter Duis. Ook dochter Maria ter Duis woonde er een tijd, voordat ze in 1867 trouwde en in Tilligte ging wonen met Jan Willem Zegger.

Het is in de periode tussen 1850 en 1860 stil geworden op het erf ter Duis. Er zijn geen bewoners meer en het geheel raakt in verval. Er hangen donkere wolken boven het voortbestaan van de Duus. De dochters van Jan en Maria ter Duis hebben kennelijk een goede plek gevonden in de directe omgeving. Wellicht werd de grond rond de boerderij door hen zelf gebruikt of verpacht. Het is onduidelijk waarom geen van hen de boerderij heeft voortgezet. Daarmee komt een eind aan een familiebedrijf, dat eeuwenlang van generatie op generatie werd voortgezet en doorgegeven.

Het duurt nog tot circa 1880 voordat de grond door de erfgenamen wordt verkocht aan het tegenover gelegen erf Broekhuis. De bewoner sloopte de gebouwen om de grond in gebruik te nemen voor de landbouw. Daarmee verdween het uitzicht op het eeuwenoude erf de Duus voor eeuwig.

Het erf en de omgeving

Als in 1832 het kadaster wordt ingevoerd is Jan ter Duis de eigenaar van het erf⁸, waarvan de hoofdwoning bestond uit een klassiek Twents Los Hoes, voorzien van onderschoer⁹ en bovenkamer¹⁰. Op het erf stonden daarnaast vijf losse bouwwerken. De specifieke functies zijn niet meer te achterhalen, maar logischerwijs waren dat bijvoorbeeld een kapschuur,

⁸ Volgens het kadaster is zijn vader dan nog eigenaar, maar deze is kort tevoren overleden. Het kadaster was kennelijk nog niet geactualiseerd.

⁹ Een onderschoer is een soort portaal dat ontstaat doordat de grote toegangsdeuren (nien-deur) van de boerderij iets naar binnen zijn geplaatst.

¹⁰ Een bovenkamer is een kleine aanbouw aan de boerderij, vaak bedoeld als woning voor inwonende ouders. Deze aanbouw ligt aan de 'boavenkaant' van de boerderij; dat wil zeggen de kant waar het woongedeelte zich bevindt.

bakspieker, kippenhok, hooiberg, schaapskooi, bijenstal of aardappelkelder. Het erf werd omgeven door bos en een (moes)tuin met rondom een

diepe greppel of gracht. Rond die gracht lag een weg die het erf omsloot als een soort knooppunt van wegen in de omgeving. Op de militaire stafkaart uit 1848 is dat goed te zien. Daarop is ook zichtbaar dat de huidige Alleeweg

oorspronkelijk anders liep dan tegenwoordig. Achter het sportcomplex 'n Tooslag buigt deze nu met een scherpe bocht naar rechts richting de Dusinksweg, terwijl deze oorspronkelijk juist lichtelijk afboog naar links, rechtstreeks richting het erf ter Duis. Deze oorspronkelijke route bleef nog in stand tot het midden van de vorige eeuw.

Volgens aantekeningen van Herman Pikkemaat¹¹, in 1897 geboren op het erf Broekhuis aan de Dusinksweg, was het erf ter Duis tussen 1860 en 1880 onbewoond en in verval geraakt. Rond 1880 zouden de gebouwen zijn gesloopt en de gracht gedempt. De grond kwam in handen van zijn oom Gerard. Herman Pikkemaat vertelt ook een verhaal dat het spookte rond het erf ter Duis: *“Wanneer de bewoners van het erf Broekhuis een kortere weg van Ootmarsum naar huis wilden hebben, ging men over de Duse, waar een pad over het erf en door een open schuur leidde. Een knecht kwam op een avond wat later naar huis. Heel ontgaan vertelde hij, dat toen hij door de schuur liep, het hele woonhuis met donderend gekraak in elkaar was gestort. Vreemd keek hij op, toen de volgende morgen en huis en schuur nog helemaal overeind stonden.”*

Van het verleden en het heden

Waarschijnlijk zijn archeologen enkele jaren geleden, tijdens verkennende werkzaamheden voor de aanleg van de nieuwe rondweg, gestuit op de humusrijke lagen van de gedempte gracht rondom het voormalig erf ter

¹¹ Herman Pikkemaat is in 1897 geboren op het erf Broekhuis aan de Dusinksweg. In 1927 werd hij hoofd van de RK Jongensschool in Uift en in 1954 hoofd van de Ulo te Uift. Hij schreef voor zijn (klein)kinderen een in 1982 uitgegeven familieboekje met persoonlijke herinneringen aan zijn jeugd op het erf Broekhuis, dat ligt tegenover het verdwenen erf ter Duis.

Duis. In het archeologisch rapport¹² wordt namelijk melding gemaakt van plaatsen waar sprake is van circa een meter opgebrachte grond, met de aanbeveling om daar bij de uitvoering van de werkzaamheden alert te zijn op archeologische vondsten. Overigens wordt daarbij nergens in dat rapport melding gemaakt van een verdwenen erf op deze locatie. Mocht het ooit komen tot daadwerkelijke aanleg van de rondweg, dan is het dus niet ondenkbaar dat tijdens de graafwerkzaamheden nog enkele tastbare herinneringen aan het erf ter Duis en haar bewoners naar boven komen. In het beoogde tracé van de nieuwe rondweg, buigt de Dusinksweg straks een klein beetje af richting Ootmarsum, precies ter hoogte van het oorspronkelijke erf ter Duis, en komt daardoor te liggen boven het oude erf. De ontwerpers zullen zich daarvan vermoedelijk niet bewust zijn geweest, maar dat is wel het mooiste eerbetoon dat aan de vroegere bewoners gegeven kan worden.

Bewoners van het erf ter Duis vanaf ca 1650 tot 1864

Willem ter Duijs x Gese Kokkelink

Kinderen: 1678 Gese, **1681 Jan**, 1684 Aeltjen, 1686 Jan Diederick

Jan ter Duijs (zoon van Willem ter Duijs en Gese Kokkelink) x 5/6/1712

Ale Lanssink (Oud Ootmarsum)

Kinderen: 1713 Euphemia, 1715 Gerardus, **1716 Gesina**,
1718 Bernardus, 1724 Willem

Hendrik Holtwijk x 17/2/1754 **Gese Dusink**

Kinderen: **1756 Bernardus (Berent)**, 1758 Wilhelmus,
1761 Henrica

Bernardus ter Duis x 18/11/1792 Johanna Lansink

Kinderen: **1791 Jan**, 1795 Lambertus, 1798 Henricus,
1799 Joanna, 1802 Hendericus

Jan ter Duis x 23/7/1819 Maria Meijer (in trouwakte: Roelofs nu Meijer)

Kinderen: 1821 Susanna, 1823 Gesina, 182? Geertruid,
1829 Maria, 1832 Bernardus

In 1837 hertrouwt de weduwe Maria Meijer met Henricus Rekers. Er zijn geen nakomelingen.

In 1864 overlijdt Henricus Rekers en dat markeert het einde van het erf 'ter Duis'.

¹² Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau De Steekproef bv; Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek, 2009

Volwassen mannetje rode wouw

Broedpaar rode wouw in Oud Ootmarsum

Afgelopen zomer heeft een koppeltje rode wouwen, een roofvogelsoort uit de familie van de arendachtigen, met succes jongen grootgebracht in Oud Ootmarsum. Het laatste in Twente geslaagde broedgeval van deze soort dateert uit 1988.

In de afgelopen jaren zijn wel eens vaker rode wouwen in april en mei gesignaleerd rondom het buitengebied van Ootmarsum. Hieruit kon nooit worden opgemaakt of het om een broedvogel ging. Maar in het voorjaar van 2015 werden de signalen voor een broedgeval steeds duidelijk.

Op 18 april werd een paartje rode wouwen opgemerkt boven het natuurgebied Ottershagen. Vanaf die datum werden ze regelmatig gezien. Ook andere mensen uit de omgeving viel deze fraaie roofvogelsoort op. In gesprekken met hen vroegen we om deze vogels eens goed in de gaten te houden. De vogels bleven erg lang in de omgeving hangen en vertoonden ook baltsgedrag. In de maand mei werd alleen nog maar sporadisch het mannetje waargenomen. Hierdoor werd het vermoeden groter dat het vrouwtje mogelijk aan het broeden was in de omgeving.

Op 25 mei 2015 kreeg ondergetekende een sms-bericht van de heer Zwiers dat hij het nest van de rode wouw gevonden had. Deze buurtbewoner had een tijdlang de vogels goed gevolgd en na enig speurwerk wist hij het nest te vinden. Vanaf dat moment werden de waarnemingen niet meer gemeld om verstoring van het broeden te voorkomen. Langs het pad hebben we op 30 mei wel resten van een geplukte fazant gevonden; hier lag ook een poot bij. Het nest was gebouwd in een boom op ongeveer 15 meter hoogte. Zoals gebruikelijk bij de rode wouw was er ook zwerfafval in het nest verwerkt. Een stuk doorzichtig plastic en een soort touwachtig netje kon je aan de zijkant van het nest zien zitten. Onder het nest lag een grote blauwe chipszak. Verder lagen er verschillende rui-veren in de buurt van de nestboom. Omdat rode wouwen ook een aardige reputatie hebben van niet geslaagde broedgevallen, was het uiterst spannend of het hier zou gaan lukken.

Op 18 juni werd duidelijk dat de jongen uit het ei waren. In de buurt van de

boom werden namelijk eierschalen aangetroffen. Er lag ook een schedel van een konijn.

Op 30 juni konden we twee jonge donskuikens boven het nest zien uitkijken. Gelukkig heeft het nest de julistorm, de zwaarste ooit, doorstaan. Deze storm raasde op 25 juli 2015 over ons land. Rondom Ootmarsum lagen veel takken op straat en waren er hier en daar wat bomen omgewaaid. Het was even spannend of de twee jongen er ongeschonden van af waren gekomen.

Op 26 juli namen we een kijkje en gelukkig zaten de beide jongen springlevend op het nest. Ze waren duidelijk te zien en zaten al erg goed in de veren.

Vanaf 1 augustus verlieten de jongen regelmatig het nest om als takkeling de nabije omgeving te verkennen. De vogels waren voornamelijk bezig met het poetsen van het verenkleed. Steeds keerden ze weer terug naar het nest waar ze door de ouders gevoerd werden.

Vanaf 9 augustus begonnen de jonge rode wouwen met het maken van kleine rondvluchten. Maar ook daarna keerden ze telkens terug naar het nest.

Op 11 augustus genoten de jonge wouwen van het prachtige weer. Regelmatig spreidden ze de vleugels uit om een soort van zonnebad te nemen. Op deze manier kunnen ze warmte-energie opnemen.

Vermoedelijk zorgt de warmte van de zon er ook voor dat schadelijke parasieten, zoals luizen en mijten, het verenkleed uitgejaagd worden. De twee jonge rode wouwen werden steeds behendiger in het vliegen en maakten ook meer hoogte.

Op 22 augustus kon je zien, dat de gevorkte staart van de jonge rode wouwen al goed ontwikkeld was. In de vlucht was de staart al vergelijkbaar met die van hun ouders. Van afstand in vlucht moest je al goed kijken of het hier om een jong of volwassen exemplaar ging.

Op 23 augustus gingen we nog een keer kijken. Bij aankomst zat er i.p.v. een rode wouw een visarend in de boom. Misschien wel een voorbode voor een bijzonder broedgeval voor volgend jaar? Dat zou toch leuk zijn. Gelukkig lieten beide jonge rode wouwen zich deze ochtend ook nog zien. Een week later zijn de vogels niet meer waargenomen. Bij dit broedgeval hebben de jongen de broedplek na 67 dagen definitief verlaten.

We hebben nadien nog eens goed gekeken in de omgeving van het nest. Hier troffen we bijna geen sporen aan van prooiresten. Vermoedelijk heeft het hoofdvoedsel uit muizen bestaan.

Het was een voorrecht om deze bijzondere broedvogels gedurende deze periode te mogen volgen.

Via de onderstaande link kunt u het geslaagde broedgeval in beelden bekijken. <https://www.youtube.com/watch?v=-oTQLfaMm4Y>

Foto's Robert Westerhof

1987 Het minnespel der maagden

Achter vlnr Alfons Steggink, Aloys Heerink, Gerard Borggreve, Annie Munsterhuis, Marinus Leussink, Lucy Hollink, Hans Spaltman en Nico Rolink.
Voor Johan Borggreve, Clementine Spaltman, Femie Spenkelink, Francis Ossenvoort en Wim Rouwers.

2015 Eigen haard is goud waard.

Staannd vlnr Francis Ossenvoort, Chantal Kamp, Ilse Rekers, Gerard Borggreve, Lucy Helt-huis, Ellen Groot Rouwen, Michiel Geurtse en Ben Bartelink. Zittend Irma Oude Nijhuis, Jan Eertman, Odylia Schulte, Marcel Groot Rouwen, Caroline Velers en Jeanet Versteeg.
Geknielnd Sonje Oude Grote Bevelsborg, Wim Rouwers en Farzana van Zuilekom.

40 Jaar Toneelvereniging Ootmarsum

De Toneelvereniging Ootmarsum is officieel van start gegaan op 28 maart 1974. Het ontstaan ervan ligt al een groot aantal jaren daarvoor. Toen was er een toneelgroep van het NKV (Nederlandse Katholieke Vakbond) die jaarlijks een toneelopvoering voor haar leden verzorgde en ook een avond voor andere bezoekers. Deze avonden werden altijd gehouden in café de Rozenstruik.

De spelersgroep bestond aanvankelijk hoofdzakelijk uit leden van het NKV maar deze groep werd steeds kleiner en daardoor kwamen er geleidelijk aan andere spelers bij. Nico Rolink was al vele jaren hun regisseur. In 1974 ontstond onenigheid tussen de regisseur en het bestuur van het NKV, waarop Nico besloot om te stoppen als regisseur van de toneelgroep van het NKV.

Op 28 maart werd een vergadering belegd om de ontstane situatie te bespreken en nog diezelfde avond werd besloten als zelfstandige toneelclub door te gaan. Er werd gelijk een bestuur gevormd en er werden de nodige voorbereidingen en afspraken gemaakt voor het in het eerste jaar te spelen stuk. De volgende personen vormden het eerste bestuur: Agnes Vloedveld (voorzitster), Francis Ossenvoort (secretaresse), Herman Koopman (penningmeester) en Diny Buijvoets (bestuurslid). Nico Rolink werd uiteraard de regisseur. Naast het bestuur waren de volgende personen de toneelspelers van het eerste uur: Anna Gerrits, Marja Reinders, Gerard Luft, Marinus Leussink, Henk Bökkers, Benny Sanders, Jan Eertman, Alfons Steggink, Lucy Hollink en Frans Moleman. Totaal 14 personen.

Er werden ook direct afspraken gemaakt met het bestuur van Ons Gebouw of men daar de jaarlijkse opvoeringen kon gaan houden. Repetities waren het eerste jaar in de Mavoschool en de daarop volgende jaren steeds in de blokhut, totdat deze gesloten werd. Dit waren altijd bijzonder gezellige avonden. Er werd gerepeteerd in de bovenzaal tot half 11 en daarna ging men naar beneden voor een drankje. Peter Wicherink zette muziek op en dan werd er soms tot in de kleine uurtjes gedanst. Om te wennen aan het toneel en decor, aangezien dit jaarlijks verschillend was, werden de laatste repetities wel altijd in Ons Gebouw gehouden.

Op 8 oktober 1979 werden de notariële statuten opgemaakt en werd de naam gewijzigd van toneelclub naar Toneelvereniging Ootmarsum. Ook werd de vereniging ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

In november en december 1974 werd het stuk "Drie is te veel" opgevoerd. Alle 14 spelers speelden hierin mee, terwijl er voor Herman Koopman een

dubbelrol was. Herman Buijvoets was de eerste jaren souffleur. Het eerste jaar werd zo'n succes dat werd besloten het jaar daarop vier avonden te gaan spelen. De donderdagavond was altijd voor 65+ers en genodigden.

1978 Amor speelt verstoppertje.

Vlnr Lucy Hollink, Clementine Spaltman, Ben Sanders en Johan Borggreve

In 1977 werd besloten om het tijdstip van de opvoering te verplaatsen naar de maand januari. Dit is steeds zo gebleven, waarbij wel altijd rekening werd gehouden met de zittingsavonden van het carnaval. Vanaf 1979 werd er vijf avonden gespeeld verdeeld over twee weekenden.

In 1980 werd het stuk "Zo'n heerlijk huisje buiten" opgevoerd. Alle avonden waren uitverkocht en omdat verschillende mensen geen kaartje meer hadden kunnen bemachtigen werd besloten om enkele weken later nog een extra avond te gaan spelen. Ook deze avond was geheel uitverkocht en er werden zelfs nog stoelen bijgeplaatst in de kleine zaal. Van 1983 t/m

1997 werd er zes avonden gespeeld, verdeeld over twee weekenden. Later werd het aantal opvoeringen terug gebracht naar vijf.

De eerste opvoeringsavond is er meestal nog een zekere gespannenheid, maar de laatste avond wordt er wel eens 'n geintje uitgehaald, door bijvoorbeeld in plaats van water een echte borrel in de fles te doen, of de tekst wat te wijzigen waardoor een ander moet improviseren.

Toneel in het klooster

Vanaf 1980 tot 2007 werd ook jaarlijks gespeeld in het klooster te Ootmarsum voor de zusters en het personeel. Aanvangstijdstip was dan meestal 18:30 of 19:00 uur omdat de zusters gewend waren op tijd naar bed te gaan. Wij spelers bleven wel wat langer omdat de verzorging met een hapje en drankje daar altijd voortreffelijk was. Ook zorgde de kok latere jaren altijd voor een pan vol kippenpootjes. We moesten daarna heel stilletjes vertrekken om de zusters niet wakker te maken.

Ook hebben we van 1992 tot begin 2000 gespeeld voor de zusters in het moederhuis te Bussum. We speelden daar op zaterdag- of zondagmiddag en maakten er een gezellig dagje uit van met als traditie, op de heenreis koffie met gebak bij Restaurant Stroe aan de A1 bij Amersfoort.

We speelden bijna altijd toneelstukken geheel of deels in het dialect, maar als we voor de zusters speelden moest dit geheel in het Nederlands. U zult begrijpen dat er soms, bewust of onbewust, toch nog wel eens een dialectwoord tussendoor kwam. Dit meestal tot hilariteit van overige spelers en publiek.

1983 O, Bella Donna Lucia

Vlnr boven Marinus Leussink, Alfons Steggink, Nico Rolink, Aloys Heerink, Femie Spenkelink, Clementine Spaltman, Gerard Borggreve en Herman Koopman.
Midden Wim Rouwers, Jan Eertman, Ine Hardick.

Voor Francis Ossenvoort, Elfi Schröder, Lucy Hollink en Marietje Koekkoek

Het eerste jaar werd vooraf nog een afspraak gemaakt met de hoofdzuster. Deze kwam tijdens de opvoering in Ons Gebouw eerst kijken of het stuk wel geschikt was voor de zusters. De eerste keer speelden we "Zo'n heerlijk huisje buiten". Dit stuk kwam door de censuur, maar toen we in 1987 het toneelstuk "Het minnespel der maagden" speelden, was alleen de titel al voldoende om ons niet toe te laten. Dat jaar heeft via onze bemiddeling

de Toneelvereniging uit Overdinkel daar gespeeld.

In enig jaar dacht iemand dat de zusters het stuk niet leuk vonden, want tijdens de pauze zei iemand dat een zuster op de eerste rij zat te slapen. Gerard Bult stelde ons echter gerust: die zuster was blind en alle anderen genoten echt wel.

Toneel voor de schoolkinderen

1984 De klas van juffrouw Pietersen (Femie Spenkelink).

Vele jaren hebben we jaarlijks een toneelstuk opgevoerd voor de schoolkinderen van Ootmarsum en Agelo. Dit was een stuk met een speelduur van ± 1 uur speciaal voor kinderen en het rouleerde om de 6 á 7 jaar, zodat de kinderen in de loop van hun schoolperiode niet twee keer hetzelfde stuk te zien kregen. Het initiatief om voor de scholen te-

gaan spelen werd genomen in het eerste lustrumjaar, met als doel de kinderen te interesseren voor toneel; enerzijds als toekomstige speler/speelster maar ook als bezoeker van de toneelavond. Of dit doel gerealiseerd is valt moeilijk te zeggen. Het is niet eenvoudig om er jongere spelers bij te krijgen en vaak haken ze later wegens studie elders of verhuizing weer af. De bezoekers aantallen zijn niet meer als in de beginjaren, hoewel het de laatste tien jaar toch redelijk stabiel is. Sinds vorig jaar spelen we de laatste zondag een matineevoorstelling, zodat daardoor jongeren beter de gelegenheid krijgen een voorstelling te bezoeken en daardoor mogelijk geïnteresseerd raken.

Ontspanning

Naast het plezier dat wij hebben tijdens repetities en uitvoeringen, wordt er ook jaarlijks een uitgaansmiddag/avond georganiseerd, waarbij de partners eveneens uitgenodigd worden. Tijdens de eerste lustrumvergadering werd besloten ook eens een weekend weg te gaan. Dit resulteerde uiteindelijk in een weekend naar Tecklenburg in oktober 1981. Het was zo'n succes dat meteen besloten werd om dit eens per drie jaar te herhalen. Mocht de kas dit niet toelaten dan moet er persoonlijk worden bijgedragen. In de loop der jaren werden diverse plaatsen en locaties in Nederland en Duitsland bezocht. 's Morgens werden we altijd gewekt door de kraaiende "haan" Benny Sanders. En ondanks dat deze 's avonds ervoor de keel

goed gesmeerd had, klonk hij toch soms behoorlijk schor.

Andere activiteiten

Op 5 juni 1982 werkten we mee aan de televisiereclameopname van botermerk Bona. Toevallig op de heetste zaterdag van dat jaar zaten wij daar als familie op het Kerkplein. Elfi Schröder mocht een broodje smeren, maar het was zo heet dat de boter bijna van het mes afsmolt, waardoor vele herhalingen nodig waren.

Als toneelgroep verleenden we medewerking aan het eerste Bijbels Kerstspel op het Openluchtmuseum; in latere jaren niet meer als groep maar wel een aantal individueel. Verder liepen we enige jaren als nomaden verkleed over de kerstmarkt.

Jubilea

1989 Het 15-jarig jubileum met toneelopvoering 'Mijn man is weer naar zee.'

Op 22 januari 1993 gaven wij als toneelvereniging de honderdste uitvoering in Ons Gebouw. Dit werd binnen de vereniging gevierd, maar ook het publiek kon ervan meegenieten. Tijdens de verloting ontving een ieder met lotnummer 100 een taart. Ook werd er altijd aandacht besteed wanneer iemand voor de honderdste keer meespeelde in Ons Gebouw.

In maart 1999 werd het 25-jarig jubileum gevierd binnen de eigen club. Er werd verder geen publiciteit aan gegeven. Wel was er dat jaar voor iedere bezoeker aan het toneel een kleine attentie.

Ook het 40-jarig jubileum werd in eigen kring gevierd met een feestavond op 28 maart 2014. Geen receptie of iets dergelijks, wel weer een attentie

voor iedere bezoeker aan het toneel in januari 2015. Dit was ook de 40ste serie opvoeringen na de oprichting in 1974. Ter gelegenheid van dit jubileum werden alle oud-leden uitgenodigd op de eerste vrijdagavond. Velen hebben gehoor gegeven aan die uitnodiging en het werd een bijzonder gezellige avond, die zeker voor herhaling vatbaar is.

Droevige gebeurtenissen

Op zondag 1 oktober 2000 ontvingen we het bericht dat Johan Borggreve plotseling was overleden, op de te jonge leeftijd van 60 jaar. Johan was jarenlang voorzitter van de toneelvereniging geweest. We waren net een maand bezig met de repetities voor het nieuw stuk, maar de animo om hiermee verder te gaan was verdwenen. In december werd weer begonnen met de repetities maar wel met een ander stuk. In maart 2001 werden toen alsnog de opvoeringen gehouden.

In februari 2005, tijdens de repetitie voor het schooltoneel, ontvingen we het bericht dat Nico Rolink tijdens een vakantie op Gran Canaria plotseling was overleden. Nico was toen al gestopt als regisseur, deze taak was in 2000 al over genomen door Femie Spenkelink. Toch hadden we door het overlijden van Nico weer een inspirerend persoon verloren.

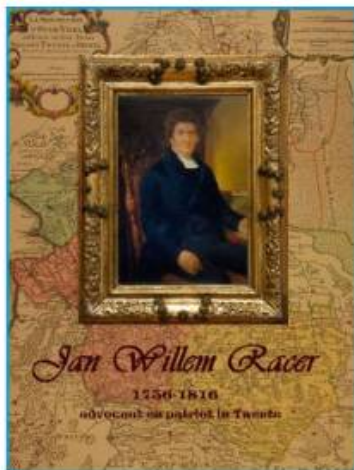
In 2012 waren we net een aantal maanden bezig met repetities van het toneelstuk "Edelweiss", toen we eind november het bericht kregen dat Wim Rouwers ernstig ziek was. Wim had ook een rol in dat stuk en zijn toekomst zag er onzeker uit. De animo om verder te repeteren en in januari opvoeringen te gaan houden was er niet meer. Er zijn in januari 2013 dan ook geen uitvoeringen geweest.

Gelukkig zag na verloop van tijd de toekomst er voor Wim wat minder zorgelijk uit en konden we in september 2013 weer beginnen met de repetitie van het stuk "As ie veult wat ik veul, dan zeg ie niks mear", dat in januari 2014 met veel succes werd opgevoerd. In 2014 heeft Wim meegewerkt aan de voorbereidingen van de 40-jarige jubileumactiviteiten en hij voelde zich zodanig hersteld dat hij ook graag weer een rol wilde in het nieuw te spelen stuk: "Eigen aard is goud waard". Hoewel gaandeweg bleek dat zijn toestand weer verslechterde bleef hij positief en met al zijn wilskracht en doorzettingsvermogen heeft hij in januari 2015 alle vijf opvoeringen zijn rol meegespeeld. Helaas is Wim op 6 april 2015 op 55-jarige leeftijd overleden en zijn we een fantastische toneelspeler kwijtgeraakt.

Na deze moeilijke periode zijn we begin september weer begonnen met de repetities van het toneelstuk "Bajesbonje" en op het moment dat u dit leest hebben we hopelijk weer een aantal succesvolle opvoeringen gehad. Hopelijk was u hiervan getuige en mocht dat niet zo zijn dan misschien één van de volgende jaren, want we gaan vol goede moed naar het 50-jarig jubileum.

JAN WILLEM RACER

Het is in 2016 tweehonderd jaar geleden dat Jan Willem Racer op 1 oktober overleed. Hij heeft grote betekenis gehad voor Twente als advocaat en rechtsgeleerde. Als zodanig heeft zijn werk ook invloed gehad op het dagelijks leven in Ootmarsum. Hij leefde in Ootmarsum van 1763 tot 1768, het jaar waarin hij zich vestigde als advocaat in Oldenzaal. Hij betrok daar de bekende woning van zijn oudoom Muntz, indertijd burgemeester en advocaat aan de Marktstraat, thans het gebouw waar de Groote Sociëteit in gevestigd is. Helaas vergat deze oudoom, die kinderloos was, bij leven te regelen dat het huis werd nagelaten aan zijn neef. Racer kocht het huis in 1769 van de erfgenamen van Muntz voor 3000 gulden.

Advocaat en rechtshistoricus

Jan Willem Racer is op 1 juli 1736 geboren in Delden. Zijn moeder, Aleid van den Berg, was de dochter van een predikant in Borne. Zijn vader Georg Frederik Racer was lange tijd conrector aan het Atheneum (Lateinschule) in het Duitse Lingen. Na zijn conrectorschap in Lingen werd Georg Frederik tot predikant beroepen in Delden. Hij deed aanvankelijk zijn werk naar behoren, totdat hij onenigheid kreeg met de leden van zijn gemeente. Hij ergerde zich aan het gedrag van diakenen, omdat zij uit hun eigen winkels armen bedeedden. Het conflict werd weliswaar opgelost, maar dominee Racer kon zich uiteindelijk toch niet verenigen met de oplossing en hij kreeg verlof om een beroep elders aan te nemen. Na tweeëntwintig jaar geestelijk leidsman in Delden te zijn geweest, werd hij op 10 april 1744 beroepen in St. Croix in West Indië. Vader Racer vertrok en liet zijn drie kinderen achter in Nederland. Jan Willem werd ondergebracht bij zijn grootmoeder. Na het overlijden van deze grootmoeder werd Jan Willem opgenomen in het gezin van oom en tante van den Berg in Borne.

In 1748 vertrok Jan Willem naar Oldenzaal voor een studie aan de Latijnse school in de Sint Plechelmusbasiliek. In 1752 was hij zover dat hij kon gaan studeren in Groningen. In september 1754 liet Racer zich inschrijven aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid. Op 3 mei 1758 promoveerde hij en

twee maanden later werd hij door de Staten van Overijssel beëdigd als advocaat.

Racer bouwde een omvangrijke praktijk op die hem in contact bracht met archieven en dit leidde tot bestudering van de oude rechten en rechtsgeschiedenis van Overijssel. Hij publiceerde in 1772 een wetenschappelijk werkstuk. Hij droeg dit werk, volgens gewoonte van die tijd, op aan de drost van Twente Sigismund graaf Van Heiden Hompesch te Ootmarsum. Deze Ootmarsumse drost (1731–1790) bleek later tijdens de patriottentijd een van zijn grootste tegenstanders.

De patriottenbeweging

De patriottenbeweging was een typisch 18e eeuwse politieke stroming gebaseerd op de idealen van de verlichting: het geloof in de redelijkheid van de mens. Kenmerkend voor de patriotten waren ook hun oude grieven tegen de oligarchie van de drost en de Oranjegezinden. Naast juridische kwesties begon Racer zich als verlichte geest eveneens te interesseren voor de politieke zaak. Zeker toen er een hevige strijd losbarstte tussen de prins- of Oranjegezinden en de patriotten in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De Oranjegezinden waren edelen en regenten die door het rege-

ringsreglement voor hun ambten vrijwel geheel afhankelijk waren van stadhouder Willem V van Oranje Nassau (1741–1784). Binnen de patriotten waren twee stromingen actief: de aristocratische patriotten die voor een republikeinse regentenheerschappij kozen en de democratische patriotten die kozen voor een heerschappij van de middengroepen in steden en op het platteland met bestuurlijke invloed.

Op politiek gebied zette Racer zich vooral in voor meer bestuurlijke macht van de stad Oldenzaal en de andere steden in Twente. Jan Willem Racer werkte nauw samen met een andere patriot Joan Derk Van der Capellen tot den Pol. Hij was een Gelderse edelman die

Joan Derk Van der Capellen

lid was van de Ridderschap van Overijssel. In de Ridderschap zaten edelen

die als afgevaardigden van Twente, Salland en Vollenhoven, het platteland vertegenwoordigden. De steden werden vertegenwoordigd door regenten afkomstig uit de drie steden: Deventer, Kampen en Zwolle. Samen vormden de Steden en de Ridderchap, de Staten van Overijssel.

De strijd van de patriotten Van der Capellen en Racer werd gevoerd op twee fronten. Ten eerste op het gebied van de buitenlandse politiek, met name de erkenning van de Verenigde Staten. Het tweede front waarop Van der Capelle en Racer zich manifesteerden was de binnenlandse politiek in Overijssel met een sterke nadruk op de afschaffing van de zogenoemde drostendiensten.

Drostendiensten

In de periode rond 1785 start Racer met een onderzoek of leden van elk huisgezin in Twente wel verplicht waren drostendiensten te verrichten. Racer beantwoordt die vraag op karakteristieke en vakkundige wijze met een algemene historische verhandeling over de ontwikkeling van de diensten van de Overijsselse inwoners, gevolgd door een specieke verhandeling over de drostendiensten. Voorlopig blijft het daarbij en de drostendiensten bleven bestaan. Hoewel toen nog weinig werd bereikt, was het vuur van de bestrijding van de gehate drostendiensten opgestookt en het zou blijven branden.

De drostendiensten stamden uit de middeleeuwen en verplichtten boeren in Overijssel/Twente

om tweemaal per jaar *"eens bij hooy en eens bij gras"* hand- en spandiensten te verlenen voor de drost. Kortom, een vorm van gedwongen arbeid voor de drost. Dankzij het onderzoek van Jan Willem Racer werden de drostendiensten aan de kaak gesteld. Ook verzamelde Racer gegevens over het ernstige misbruik dat de drost van Twente en Salland, graaf Sigismund Van Heiden Hompesch, van de drostendiensten maakte. Racer ontpopte zich tot een Twentse rechtsgeleerde avant la lettre. Zijn historisch onderzoek was en blijft een belangrijke bron voor de geschiedenis van het

Drost Sigismund van Heiden Hompesch

recht in Overijssel. *“Het is een geluk dat wij een man van die bekwaamheid en vaderlandsliefde als de heer Racer bezitten”*, schreef Van der Capellen. De actie van Racer bleek uiteindelijk toch succesvol, de drostendiensten werden in 1785 afgeschaft.

Jachtrecht

In 1780 eiste de burgerij van Oldenzaal het recht van de jacht in de buurtschappen en boerschappen terug, omdat men er achter was gekomen dat de burgerij dit recht voor 1748 wél had bezeten. De stad Oldenzaal verzocht Racer om een onderzoek te doen naar dit jachtrecht. Dit onderzoek was het begin van wat zou uitgroeien tot een groots achtdelig werk van ongeveer 2800 pagina's, De Overijsselsche Gedenkstukken.

Er was in die tijd een hevige strijd gaande tussen prinsgezinden en patriotten binnen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Het was een tijd van economische achteruitgang met een beperkt aantal regentenfamilies die de politieke macht in handen hadden. Wat kleine steden als Oldenzaal en Ootmarsum betreft werd alle macht van de stadhouder via de drost uitgevoerd. De kleine steden waren zich ervan bewust dat de rechten die de regenten zich toegeëigend hadden niet altijd aan hen hadden toebehoord. En men eiste dan ook herstel van deze rechten en vrijheden. Racer verdedigt in het eerste deel van De Gedenkstukken het standpunt dat de burgers ook het recht op de jacht hadden. Het was een recht dat iedereen van nature bezit en helemaal geen privilege voor edelen. Hij benadrukte dat het hier ging om ongeschreven gewoonterecht. De kleine steden konden dan ook geen schriftelijke bewijsstukken, in de zin van privileges, overleggen. Ze konden alleen verklaren dat het hier om een natuurrecht ging en dat zij van oudsher de jacht beoefend hadden. Racer maakte duidelijk dat dit probleem al twee eeuwen speelde. De kwestie van het jachtrecht was voor de drosten van het grootste belang om de stadjes onder hun invloed te brengen en uiteraard vanwege de inkomsten die zij ontvingen van de boetes bij overtreding. Racer trok met deze zaak de aandacht in vele kleine steden en het regende dan ook verzoeken bij hem om niet alleen het jachtrecht maar ook het ijkrecht te herstellen.

Een man van bekwaamheid en vaderlandsliefde

De Overijsselse patriotten keerden zich in het begin vooral tegen bestaande misstanden: drostendiensten, jachtrecht, jachtgericht en ijkrecht. Doel was de boeren en burgers te bevrijden van de overheersing van de drosten en het onrecht te bestrijden. Het middel daartoe was het verrichten van historisch onderzoek naar de oorsprong en ontwikkeling van wetten en instellingen, de opsporing van misbruiken en het sturen van verzoekschriften met het nodige bewijsmateriaal. Hiermee zou vooral Racer zich inlaten en tegen deze achtergrond dienen we zijn Overijsselsche Gedenkstukken

te bekijken. Hij was het brein der kleine steden. De initiatieven van Racer zorgden ervoor dat de beweging der kleine steden bijzonder aan kracht won. Hij heeft met succes gevochten voor de rechten van de Twentse steden Oldenzaal, Enschede, Goor, Delden, Rijssen en Ootmarsum, die zich op 28 november 1762 "De Verenigde Steden van Twente" gingen noemen.

Bij zijn overlijden in 1816 te Oldenzaal had Jan Willem Racer een zevenenvijftig jaar durende rechtspraktijk uitgeoefend. De achttiende-eeuwse rechtshistoricus mr. Jan Willem Racer is de belangrijkste patriot in Twente geweest. Om deze belangrijke Twentenaar te eren en hem ook voor de huidige en toekomstige generatie uit de vergetelheid te halen heeft de Stichting J.W. Racerhuis samen met de Vereniging De Groote Sociëteit, het initiatief genomen een bronzen beeld te plaatsen in de nabijheid van het naar hem genoemde huis aan de Markstraat in Oldenzaal waar hij tot zijn dood in 1816 heeft gewoond en gewerkt. Het is de intentie om via dit beeld aandacht te schenken aan de betekenis van Racer als pleit-

bezorger voor de verlichte ideeën van de Nederlandse patriottenbeweging, die ruim tweehonderd jaar geleden als grondslag mogen worden beschouwd voor onze huidige parlementaire democratie. Op 29 april 2011 is het beeld door de commissaris van de toenmalige koningin, Ank Bijleveld onthuld. De voormalige hoogleraar beeldhouwen aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam, Erik Claus heeft het bronzen beeld ontworpen.

Bron

Mistrat Haarhuis, Drs. Jan G.M. (2010), *Jan Willem Racer, 1736–1816: advocaat en patriot in Twente*.

'KLEINE WINTERREISE'

1947 Opa J. Bank en Oma M. Mossink met hun kleinkinderen Jan, Gerhard, Maria en Anneke op de bank voor hun huis aan de Oostwal

In het sträötke onder hoge kloostermuren zat mien kleane grootmööderke alleen in de veurkamer dee donker was wodden. Het zat as 'n klein höäpken in nen hook van 'n groten stoel, as kussenke tusschen de kussen, en keek noar boeten. Doar was 't weenter van 1966. En doar vul noe ineens zoa völ dichten snee deur het lecht van de stroatlantearns, dat-er van 'n kloostertoorn recht niks mear te zeen was. Misschien keek het noar de anonieme schimmen doarboeten, dee krom en veurzichtig maakten dat ze in hoes kwammen. Misschien zag het ok wa schimmen oet hear lange leawn veurbie goan, wel zal 't zeggen. Dat mosten der trouwens heel wat

hebben west. Ze was 86 noe, mer ze was nog aait nóchter en waaks. Van nature. En boeten dat: het leawen had heer zwiegzaam maakt en van grapjes en aandere doarigheid mos ze nich wat hebben.

Ze verzetten zich 'n luk en toen, zonder mie an te kieken, har ze 't ineens an 't vertellen. Van lang ledden. Nog oet 'n eeuw van Beethoven en Napoleon, want doarin har zee ok nog leawd.

Good. - Zee was met hear vaar en moor noar Oatmösche kommen, dat wus ze nog. As heel klein wichke. In net zun biester, bar weenter as noe. Met de zeilwagen? Met de slee misschien? Dat harr' ik nog wa willen weten, mer noe is 't te laat. Ze hef 't mie nich verteld, want ze gaf weinig acht op dinge dee ze nich van belang vonn'.

Mer veruit, ik nem an dat de familie Mossink oawer Ni'jenhoes en Loage is veurd. En dat möt, hoe-j 't wieders ok bekiet, een zwoar en lang en koald rit hebben west, ok veur de peare. Want heere boerderi'j lag doar argens in dat leage, natte laand van Wietmösche, Bimolten, achter Vealdhoezen en Nordhoarn. - Ze is ter vievenzeuventig joar later nog es weer hen west, met een van heere zöns. Mer toen in nen auto, en op nen mooien zondag in 't zommer. En ze hebt tussen de bussche nog wat van 'n weg weer vonden noar 't spulleke van hear vaar' leup. En ok de bekke, den achter 'n

appelhof langs leup. Mer van de oale boerderi'j zölf en van de schöp en 'n potstal en van 't hoonderhok hebt ze gin speur weervonden. 'n Paar wielde appelböäme bie nen mös. En ok gin meansche doar dee der nog recht wat van wus. Veurgood vot en veur altied vergetten.

Het möt doar in Oatmösche aans ne hele beleavenis wean west veur 'n kleinen Marie Mossink, want doar kwammen ze in 'n logement, woar 't warm was en woar de laampen an wadden. Misschien was 't in het latere Hotel de la Poste van Antoon Beukers, mer 't lik mie ear dat ze in "De Koppelpaarden" bint west, het postkoetslogement van de familie Diekhoe, dat later as "Hotel Tubantia" nog goode joaren hef kend onder Arnold Kip. Hier konden moor' en döchterke weer 'n luk biekommen bie den groten kachel den in 't midden van de zaal stonn'. En de tied kepot kriegen, zoa lang vaar' de stad in was um ziene zaken te regelen. - Het kleine wichtke kon toen netuurlik nog nich wetten dat 'et viefteen, twintig joar later hier weer zol kommen as hoeshoaldhölp bie de familie Oosterwiek, dee 'n haandelshoes hadden, en dat ze nooit meer oet Oatmösche vot zol goan (heren man, here keender, kleinkeender, achterkleinkeender, heer hoeshölden, 'n weenkel, de pearde, wagens, koetsen, klaanten, angeloop, vrömd volk, Pruusen, Canadezen). Nee, nooit meer oet Oatmösche vot, tenminsten nich wieder vot as Tubbig, en mangs ok noar Brekelnkaamp op nen mooien zommerdag met de sjees. En messchien'n eankel kear noar Oldenzel, noar 't zekenhoes.

En toen kwammen doar aandere maanleu, frolleu in dat warme logement. Oet Oatmösche? Oet 't Emslaand? - 't Kleine wichtke kennen ze nich, mer heer moor blikbaar wa, want ze lachten en maakten plezear. En toen heer moor met een van dee kearls gung daansen um 'n groten kachel ... (En wel maakten dan de meziek? Ne man met 'n treköörgel? Was't dan feest? Karmis messchien? - Nee, met de karmis sni'jt' nog nich zoa in Oatmösche - En woar hadden ze trouwens de pearde stald? En wat veur zaken wadden dat dan woar hear vaar' zoa drok met was? - Ze hef mie der niks van verteld, want het was ja nich van belang.) - Toen hear moor doar daansn, toen har 'n kleinen Marie zeen hoe dee kleine riegleskes an har, met hakjes dee klosten op de hoalten vloer van dat Oatmöskes logement. In dat koale weenter van 1890 of zoa.

En toen zweeg mien grootmoor' en keek weer noar boeten, woar 't nog aait har sni'jdn.

- Tja, mien moor was toch wa ne mooie vrouw.

Ze vonn' het ne mooie herinnering.

- En maakt noe es 'n luk lecht, jong, want ie zeet ja niks meer.

Ootmarsum en de grote 'verlichting'

Verlichting in het centrum als grote sfeermaker

Op 21 december 2012 stelde wethouder Loes Stokkelaar op de Markt met een druk op de knop, de nieuwe stadsverlichting van Ootmarsum in werking. Dat was wel even wennen. Lichtstralers op de torens, vloerspots rondom verschillende gebouwen, gekleurd licht op de beelden en rood licht rond de putten. De reacties liepen ver uiteen. "Het is hier net Disneyland", maar ook: "Geweldig wat een fijne sfeer!" Het was gewoon even wennen, vooral toen de torens in het blauwe licht bleven staan. Na de inregelperiode kwam het allemaal goed en had Ootmarsum een exclusieve centrumverlichting. Die periode van verlichting in Ootmarsum begon in 1850 toen er maar liefst 13 straatlantaarns geplaatst werden in het centrum. Daar werd toen direct door het gemeentebestuur de functie van nachtwaker aan verbonden, want deze lampen moesten wel dagelijks met de hand, staand op een laddertje, aangestoken en gedoofd worden. We hebben er de huidige functie van nachtwacht, met jaarlijks een ronde op oudejaarsavond door Ben Morshuis, aan overgehouden. Nu, in 2015 staan de lantaarns er nog, maar geen petroleumlonten, geen gaskousjes, geen natriumlampen maar energiezuinige ledverlichting.

2012 Met een druk op de knop stelt wethouder Loes Stokkelaar de stadsverlichting in werking.

Wie in Ootmarsum denkt aan licht, denkt direct aan Buijvoets. Daar had je na de oorlog niet alleen Harrie Buijvoets die het Ootmarsumse gasbedrijf opgezet heeft, maar ook aan Herman Buijvoets die zijn sanitair winkel aan de Oostwal had en de werkplaats aan de Cellenkampstraat. Of de andere Harrie Buijvoets die zijn elektrazaak aan het Kerkplein en later aan de Schiltstraat had. Maar bij de centrumverlichting spelen Gerard Buijvoets en zijn zoon en opvolger Gert-Jan een rol. De vader van Gerard begon in 1921 aan de Grotestraat een elektriciteitszaak, mede omdat hij een baan-tje bij de gemeente had als monteur en meteropnemer. Wanneer het om

stroom ging moest je Buijvoets hebben. Niet alleen voor thuis, maar ook voor de verlichting in de kerk en de nieuwe gevelverlichting in het centrum. In 1967 werd op de belangrijkste gebouwen een speciale verlichting met lichtbakken met natriumlicht en kwikdamlampen aangebracht. Ter gelegenheid van de herinrichting van het centrum in 1984 werd deze verlichting aangepast en deels vernieuwd.

Feestverlichting

De feestdagen in december zouden nog feestelijker worden wanneer de straten mooi verlicht waren: er moest een feestverlichting komen. In 1964 werd door de gezamenlijke ondernemers van Ootmarsum een fraaie kerstverlichting aangebracht. Slager Ben Steinmeijer, kapper Ben Holsink, hotelier Henk van der Maas en manufacturer Jan Essink namen hiertoe het initiatief. In 1971 kwamen de centrumondernemers in spoedberaad bijeen onder voorzitterschap van Gerard Brandehof. De ondernemers, 24 waren er aanwezig, waren niet tevreden over de tijden dat de verlichting brandde en er waren teveel plekken waar nog niets was aangebracht en daar bovenop kwam het bericht dat er een tekort was van fl. 750. Er kwam een nieuwe opzet: elke ondernemer betaalde een hogere bijdrage en er kwam een nieuwe bezetting voor de werkgroep Feestverlichting Binnenstad Ootmarsum. Er traden aan: Ben Steinmeijer, Piet Wilms, Jan Smellink en Guus Brons. Nieuwe armaturen werden gemaakt bij de LTS en het geheel werd met eigen krachten aangebracht en aangesloten. In 1977 kwam Peter Johannink bij de werkgroep en nog steeds werd met gloeilampen gewerkt. In 1979 brandde de verlichting vanwege de energieschaarste maar van 16.00 tot 21.00 uur en was de begroting van de werkgroep opgelopen tot boven de fl. 6.000. Jan Koopmans jr. zorgde

voor tijd klokken. In 1984 was er geen feestverlichting in verband met de herinrichting van de binnenstad. In dat jaar werd door de ondernemers een nieuwe feestverlichting, een nieuwe gevelverlichting op verschillende panden en een geluidsinstallatie in het centrum aangebracht waarvan de totale kosten maar liefst fl. 35.581 waren. Nu, anno 2015 wordt de feestverlichting nog steeds op eigen kracht door de ondernemers van Ootmarsum in de decembermaand aangebracht. Vrijwilligers onderhouden de armaturen, alle lampen zijn omgewisseld voor energiezuinige led-lampen en vele armaturen geven in de feestmaand glans aan het centrum.

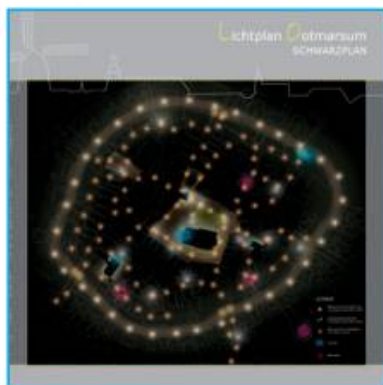
Gevelverlichting

Na meer dan 25 jaar begon de bestaande gevelverlichting danig gebreken te vertonen. De oude kwikdamp-lampen mochten niet meer worden gebruikt en de lichtbakken vielen bijna van de muur.

Toen bij de opening van het nieuwe gemeentehuis van Dinkelland in Denekamp er "lichtbomen" met led-verlichting werden geplaatst, was in Ootmarsum steeds meer het geluid te horen: "Als toeristenstadje mag je wel eens iets aan die gevelverlichting doen". Het opporren van raadsleden, het aanschieten van wethouders bleef zonder succes, zodat ik mijn broer vroeg een plan van aanpak te maken. Hij zat tenslotte in het vak bij Signaal. Met dit plan stapten we in 2009 naar het zojuist aangestelde hoofd Ontwikkeling van de gemeente Dinkelland, Harald Zegeren. "Dat komt goed uit, want we zijn met een gemeentebreed plan voor kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte bezig". Dat was mooi. Wethouder Loes Stokkelaar kon een jaar later in de stadsraad Ootmarsum melden dat een bedrag van EUR 600.000 was uitgetrokken voor Ootmarsum. Nieuwe bestratingen, hier en daar een herinrichting maar ook een omvangrijk verlichtingsplan. Het werd groots aangepakt. In een van de eerste bijeenkomsten werd een sfeerplan gepresenteerd door Prof. Dr. Norbert Wasserfurth, professionele 'lighting-designer': "Ootmarsum in het Twentse korenveld met korenbloemen en klaprozen". Het plan bestaat uit een ring van witte lantaarnpalen rond de wallen waarin een groenkleurige verlichting wordt aangebracht. Alle rustieke lantaarnpalen in het centrum worden voorzien van naar beneden uitstralende led-verlichting. In het centrum worden verschillende gevels, monumenten en beelden aangelicht in de lichtbruine kleur van het

koren. Als opvallende markeringen in dit korenveld krijgen de vijf torens de blauwe kleur van de korenbloemen en de drie stadspuiten de kleur van de klaprozen. Daar viel ons de mond van open. We hadden gedacht dat de

oude lichtbakken vervangen zouden worden door nieuwe dat was even wennen. Maar dat ging gauw. Wethouder Loes Stokkelaar stelde een werkgroep in. Er vond veel overleg plaats en de meningen liepen dan weer uiteen en dan weer samen. "We komen er uit", juichte Hans Lammers, die ambtelijk belast was met de begeleiding. De nieuwe verlichting brengt in de avonduren meer leven in het centrum, zo komen de monumenten beter tot hun recht en ontstaat er een mooie sfeer en bovenal is de nieuwe verlichting

energiezuinig door gebruik van led.

De Firma Ziut uit Arnhem en Apeldoorn werd hoofdaannemer, de firma Luminext uit Doorn leverde de draadloze besturing, de firma Lammerink Ootmarsum leverde armaturen en verzorgde de montage, de firma InnoLumis uit Amersfoort leverde de nieuwe lampen voor de lantaarnpalen en licht- adviseur Daaf Ledeboer uit Deventer werd projectleider. Het was onderhand 2011. De werkgroep begon toch ongeduldig te worden, want er

was beloofd dat de oplevering uiterlijk in 2012 zou plaatsvinden en het was inmiddels al december geworden. Met pandeigenaren en bewoners moest worden overlegd. Of een paal voor de deur of een straler aan de gevel en..... waar haal je stroom voor de torenverlichting vandaan etc. Toch werd met st(r)oom en kokend water een

soort ingebruikneming georganiseerd vlak voor de Kerst, op 21 december 2012. De ondernemersvereniging, de stadsraad, de horeca en aanwonenden konden meemaken dat wethouders Loes Stokkelaar en Alfons Steggink de verlichting van het stadhuis en een deel van de verlichting van de kerk in werking stelden.

De rest van de installaties kwam in de loop van 2013, maar het inregelen van de kleuren (draadloze bediening via internet) door de hoofdaannemer uit Amersfoort via de firma in Apeldoorn en de lichtadviseur en de project-leider, liet nog op zich wachten. Te vaak stonden de torens in het blauwe licht en dat mocht enkel op hoogtijdagen. Het wordt hoogtijd dat de in-regeling van het licht in Ootmarsum rechtstreeks geregeld kan worden. Het regelprogramma op de laptop van een zorgzame medeburger lijkt een goeie oplossing.

Al met al is het zonder meer een fraai project geworden, dat het centrum toch weer meer allure geeft. Tijdens de eerste museumnacht in Ootmarsum op 26 oktober 2013 was het totaalpakket aan gevelverlichting te bewonderen en was het project afgesloten.

Als we nu op donkere avonden door de stad lopen is het een stuk plezieriger nu er sfeerverlichting brandt. Je moet er wel van willen genieten, want een bekend spreekwoord zegt: "Zij die de duisternis niet merken zullen het licht nooit zoeken "

NOABERSCHOP IN TWENTE

Noaberschap dat is in Twente
ne traditie met heel völ faam.
In't contact met heel de boerschoep
is't aait nog heel veurnaam.
Nee, gen regels op papier, leu!
Ok gen oeterluk vertoon.
Oalders gewt het deur an de keener
as belangriek leafpatroon.

't Proat'n oawer recht'n en plicht'n
beide kaant'n komt an bod.
't Keant gen veurdeel veur de groot'n
iek mot doon wat aarm ok dot.
Bereid wean um te help'n
kloar te stoan in weend en wear
Dat is't daagluks praktizeer'n
van de christelijke lear.

Bie ne geboorte is d'r bliedschoep,
as 'n lopend vuurken geet 't roond,
heel de buurt weet te vertel'n
moor' en keend bint beid'n gezond.
Noabers deelt dan in de bliedschoep,
bint gedeenstig op zien tied,
en ie zeet de vrouwleu stapp'n
saam'n goat z'op kroamvesiet.

Ok bie brulft'n of aanere feest'n
deelt de noabers altied met,
ze maakt nen boog met heel völ
reuskes
en dee wödt dan mooi bie 't oprit zet.
A'j de vreugd zo weet te deel'n
en mekaar doarbie de ruimte gew't
dan wee'j da'j in dee oale traditie
volgens christelijke normen leawt.

En an't eand van't meanske-leaw'n
steet ja aait de dood wear kloar
en ok dan he'j noaberplicht'n
ok al valt dee mangs wa zwoar
Groow'nbood'n, waak'n, joa dat wet ze
is veur noabers ere-zaak
en de kist noar 't graf hen dreag'n
ok dat heurt bie noabers taak.

In oons moderne leaw'n
ken wie nig meer ofhanklukheed
mear a'j heel good rondkiekt
zee'j vaak völ verborgen leed.
Leu dee woont vaak op meka
hebt 't materieel wa good
mear de hang naar echte noabers
s toch vaak ontzettend groot.

Noaberschap, wie hopt dat blif
ne traditie as weleer
zonder good contact met aaner'n
bin wie gen gemeenschap meer.
Stekt de haan dus oet de mouwen
loaw der samen wat an doon
en loat de noaberschap as vrooger
weer heel centraal in't leaw'n stoan!

Pröätke met Riky Exterkate-Groeneveld

Op een warme zonnige dag in maart fiets ik met plezier richting Stobbenkamp, voor een eerste afspraak met Riky Exterkate. Thuis was ik in gedachten al even bezig geweest met dit Pröätke: waar moeten we het zoal over hebben. Maar achteraf was dat niet nodig geweest, want moeiteloos en zonder dat we het in de gaten hebben begint Riky enthousiast en overtuigend te vertellen over vroeger: over haar jeugd aan de Laagsestraat in Oud Ootmarsum, over haar opleiding in Hengelo, haar werk in het ziekenhuis, het verenigingsleven in Ootmarsum en over tal van organisaties en projecten waarvoor ze zich met hart en ziel heeft ingezet.

Eind jaren twintig

De boerderij waar Toon en Leida hun boerenbedrijf in 1930 begonnen.
Ooit was hier enkel woeste grond.

De Postelhoek, het gebied net voor de Duitse grens, was in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw gedeeltelijk nog niet ontgonnen. Er lag nog een groot gebied met heide. De eigenaar van dat stuk grond, boer Bonnes, kwam op een dag in 1929 naar haar vader Toon Groeneveld met het verzoek of hij een groot perceel heide wilde ontginnen. Dat was niet tegen dovemans oren gezegd. Eind jaren twintig was er namelijk weinig werk en dus pakte Toon zijn schop en kruiwagen en begon hij aan het immense

karwei. Na maanden van zwaar spit- en graafwerk lag er, in plaats van heidegrond, een mooi perceel landbouwgrond en grasland. De opdrachtgever was erg tevreden en hij vroeg dan ook aan Groeneveld of deze op het land dat hij ontgonnen had, wilde 'boeren'. Hij bood hem dit stuk land te huur aan. Nou, dat aanbod had niet op een beter tijdstip kunnen komen, want Toon had verkering gekregen met Leida Peters en zij wilden graag samen een boerenbedrijf beginnen. Dus werd er gebouwd en in 1930 stond er een prachtige boerderij. Op 12 juni 1930 trouwden ze. Leida en Toon kregen 12 kinderen: 8 meisjes en 4 jongens.

1950/1951 Familie Groeneveld

Vlnr voor: Jan, Fien, vader Toon, Tonnie, Moeder Leida en Trees Achter: Riky, Finy, Anny, Bertus, Siny, Lies, Marietje en Herman

Riky was de vijfde van het stel. Ze weet nog goed hoe hun boerderij in de buurt van de Laagsestraat eruit zag.

"Er was geen waterleiding, geen gas en geen riolering. Ook herinner ik me nog goed dat de WC op de deel was, in de ruimte waar ook de koeien stonden. Wel praktisch in verband met het ontbreken van een riolering, want er kon zo een afvoer gemaakt worden naar de gierkelder; deze was immers naast de stal. Koken moesten we op een groot fornuis dat met hout gestookt werd. Op de deel was de pomp waar goed en helder water uitkwam. We groeiden met elkaar op in een gelukkig en warm gezin; ik heb ontzettend fijne jeugdherinneringen aan die tijd!"

Helpen op de boerderij: werk aan de winkel!

De beginjaren waren moeilijke jaren voor Toon en Leida. Het was 1930 en Nederland stond aan het begin van een periode waarin de werkeloosheid

tot ongekenke hoogte steeg. De crisisjaren kregen heel Nederland in de greep. Wat een geluk dat Toon Groeneveld niet te maken kreeg met werkeloosheid; hij had immers zijn boerderij! En zoals het vroeger gebruikelijk was hielpen alle kinderen in de loop der jaren mee met het boerenwerk. Dus ook Riky.

"Van ons pa moesten we allemaal, als we in de hoogste klas van de lagere school zaten, leren melken. Het melken van de koeien moest vóór schooltijd gebeuren. Ook ik moest natuurlijk mee helpen, dus gewapend met een emmer en een driepotig krukje ging ik in alle vroegte naar de stal. Maar het werd een ramp; het zag er zo gemakkelijk uit maar niets was minder waar. Het melken wilde maar niet lukken hoe goed ik mijn best ook deed..... de emmer bleef leeg."

"Holts doe d'r mer met op, gaot mer wat aans doen, d'r is nog aander wark zat, de beest trekt alle melk ja bie die op", zei ons pa dan.

"Dat was een waarheid als een koe want er was inderdaad altijd wel wat te doen. Als we uit school kwamen hadden we allemaal onze eigen taak: het erf vegen met 'n riesbessem of de klompen en melkbussen schuren met wit zand. Dat schuren gebeurde met een 'bek'nwesche. Dat was een borstel van heide, die mijn vader zelf gemaakt had.

Ondanks het vele werk dat er altijd was op de boerderij, had mijn vader toch ook nog tijd voor ons. Hij maakte een schommel door tussen twee dikke bomen een dik touw te spannen. Wij legden er een dik kussen op en klaar was de schommel. Ook voor verstoppertje, tikkertje, knikkeren met kleiknikkers of touwtje springen, was ruimte genoeg op het erf."

De lagere school

Toen Riky een kleuter was ging ze nog niet naar school. De meeste kinderen die buitenaf woonden bleven tot 6 jaar thuis.

"Met 6 jaar mochten we naar school. Niet eerst naar de bewaarschool zoals dat toen heette, maar je ging meteen naar de lagere school. De jongens gingen naar de Scheepersschool aan de Denekamperstraat en wij meisjes naar de Jozefschool aan de Putstraat. Elke dag, of het nou regende, sneeuwde of flink gevoren had, liepen we in alle vroegte 4 kilometer naar school en 's middags weer dezelfde afstand terug. Vaak was het 's winters erg koud. We kregen dan gevlochten stromatjes in onze klompen; heerlijk warm. En voordat we dan naar school gingen aten we altijd 'iets warm's'. Lekker bakleverworst of bloedworst, pannenkoeken of stip in de pan. Als we dát kregen lag er een stapeltje roggebrood klaar op tafel en mijn moeder kwam dan met een grote pan met spek en vet. Ieder van ons kreeg dan wat spek en met een vork stipten we stukjes roggebrood in de pan met vet. Zo werden onze spieren gesmeerd en konden we er voor die dag weer goed tegen. Daarna liepen we met z'n allen naar school. Met een tas vol brood voor tussen de middag. Mijn moeder had een goede regel bedacht; de oud-

ste van het stel moest de tas met brood dragen en was tevens verantwoordelijk voor de jongere broers en zussen. 's Maandags hadden we soms geen brood mee. Al het brood was dan in het weekend op gegaan. Bij ons thuis kon namelijk altijd veel en de vrienden die op zondag langs kwamen bleven vaak ook brood mee eten. Met een lege tas moesten we dan, vóór schooltijd, eerst langs bakker Wientjes of Brandehof om brood 'voor tussen de middag' te kopen.

1944/1945 De zusjes Groeneveld op de meisjesschool: vlnr voor Siny, Riky en Lies
Achter: Anny en Marietje

Voor dag en dauw stonden we 's morgens op en liepen dan al voor acht uur naar school samen met de andere kinderen uit de buurt. Nou eigenlijk niet uit de hele buurt, want de kinderen van het Springendal liepen niet met ons mee omdat zij hervormd en wij katholiek waren. In die tijd was het niet de gewoonte om samen naar school te lopen. De hoofden van beide scholen hadden daar wel een oplossing voor: de ene school begon gewoon een half uur later dan de andere school."

Het klinkt ons nu onvoorstelbaar in de oren maar toentertijd was dat de gewoonte van de wereld.

"Vaak gingen we, voordat de school begon, naar de kerk; dat hoorde er bij. De zusters vonden dat zo belangrijk, dat zelfs het aantal keren dat je in de kerk was geweest op je rapport vermeld werd. Op een keer, ik was toen net 6 jaar, zei mijn moeder 's morgens tegen me dat ze me 's middags van school zou ophalen; dan kon ik lekker bij haar achter op de fiets en hoefde ik voor één keer niet te lopen naar huis. "Wacht maar op me achter in de kerk, want ik moet biechten", zei ze. Het was vlak voor Pasen. Terwijl ik

op haar wachtte achter in de kerk kwam de pastoor naar me toe en zei: "Meisje, waar is jouw muts, jij hebt niets op je hoofd! Wil je wel eens gauw maken dat je naar buiten komt!" "De pastoor stuurde me weg, de kerk uit...."

De oorlogstijd

Riky was nog maar 4 jaar toen de oorlog uitbrak. Een angstige tijd ... Wegens schaarste aan voedsel, kleding en brandstof werd er ook in Ootmarsum een distributiesysteem ingevoerd. Gelukkig was er op de boerderij van Groeneveld nog wel voldoende te eten. De groentetuin stond vol met bonen, sla en aardappels, het fruit hing aan de bomen, de kippen legden elke dag hun ei en de koeien gaven melk. In het najaar werd er geslacht en werd er worst gemaakt. Het spek werd gezouten en het vlees ging in weckflessen. Zuurkool en snijbonen werden ingemaakt en gingen in het vat.

In de Hongerwinter van 1944 trokken veel westerlingen naar het platteland om voedsel te bemachtigen. Veel kinderen uit het hongergebied vonden een goed en veilig onderkomen in Twente; ook in Ootmarsum. Zo kwam er een tienerjongen uit Utrecht naar de Postelhoek om bij de familie Groeneveld aan te sterken.

"In de oorlogsjaren deed mijn zus Siny de Eerste Communie. Het jaar daarop ik. Maar omdat de kleding nogal schaars en duur was werd er geen nieuw jukje voor mij gekocht. Het mooie glansjurkje van Siny werd binnenste buiten gekeerd. De binnenkant van de stof bleek dof te zijn..... maar mijn communiejurkje leek als nieuw!"

"Op 5 september 1944 werden de scholen in Ootmarsum bezet door de Duitse soldaten. Er kon geen onderwijs meer gegeven worden. Juffrouw Mielink kwam bij ons thuis lesgeven. Ook de kinderen uit de buurt kwamen naar ons; wij hadden immers een grote tafel waar met gemak veel kinderen aan konden zitten. Ook werd er bij ons op de deel dansles gegeven. Ja, bij ons kon altijd veel. Na de oorlog gingen we op dansles bij van der Maas."

Verhuizen

In 1950 werd door de eigenaar de huur van de boerderij opgezegd; de zoon van de Bonnes wilde er gaan wonen. Dat was een tegenvaller. Waar vind je zo gauw een andere boerderij of een stuk grond dat geschikt is voor een woonhuis met schuur? Toon Groeneveld ging daarop hoogst persoonlijk naar Den Haag en kocht een stuk grond dat aan de Nederlandse Staat toebehoorde. Vóór de oorlog was dat stuk nog Duits grondgebied. Toon kocht het perceel en bouwde er een woonhuis met schuur op. Hoewel er in dat toenmalige gebied aan de Laagsestraat vlakbij de Duitse grens nog

geen waterleiding was, werd hij verplicht om een badkamer te bouwen in het huis. Het was 1954 toen de familie Groeneveld verhuisde.

“Maandag wasdag! Ook ik moest daar soms bij helpen. Dát was vroeg opstaan! Omdat er nog geen waterleiding was aangelegd moest al het water dat nodig was voor het spoelen, uit de beek gehaald worden. Dat water was schoon en helder. En met nog een zakje blauwsel door het laatste spoelwater hing de was mooi helder aan de lijn. Maar ook wasserij Het Springendal maakte gebruik van die beek. Zij loosden hun afvalwater, waarin toen nog zeepresten zaten, in de beek. Wég helder schoon water en om ons wasgoed te gaan spoelen met ‘zeepwater’, dat leek mijn moeder geen goed idee. Vandaar dat de maandagse wasdag bij ons in alle vroegte begon, namelijk voordat de wasserij begon te draaien.....

We hadden ook een groentetuin en een kleine boomgaard met veel fruitbomen. Buitenlandse vruchten zoals sinaasappels en bananen kenden we niet en we kregen ze ook niet. We hadden immers zelf fruit zoals appels, peren, bessen en pruimen. Tot zich een keer een gelegenheid voordeed die ik me nog heel goed herinner. Met Pasen was het bij ons een traditie dat je als kind altijd wat kleingeld mee kreeg naar het paasvuur. Op de paasweide mocht je dan iets lekkers kopen. Er stonden verschillende kraampjes met lekkernijen zoals ulevellen en zure hartjes. Ik zag in het kraampje van Avères, naast de potten snoep, ook sinaasappels liggen. Nog nooit had ik zo’n oranje vrucht gegeten. Hoe zou dát smaken? In plaats van snoep kocht ik toen eensinaasappel! Wat lekker!”

De jongens van Groeneveld mochten na de lagere school doorleren. Een voorrecht want met het oog op de toekomst was het belangrijk dat zij een vak leerden. Voor de meisjes golden andere wetten in die tijd. Na de 8e klas gingen zij van school af.... Dat school verlaten ging geruisloos. Er kwam geen gesprek met het hoofd van de school aan te pas. Praten over passend vervolgonderwijs of over de kwaliteiten die jij had kwam ook niet aan de orde. Nee, niks van dat alles: “Ie kon’n ant wark!” Niks geen schooladvies; je toekomst als meisje lag immers al bij voorbaat vast en was eigenlijk al min of meer uitgestippeld. Er kwamen dan ook in de loop van het schooljaar al vaak mensen uit de stad vragen of er nog iemand van de wichter van school kwam die dan bij hen als hulp in de huishouding kon gaan werken. En vaak kon moeder Groeneveld hen gerust stellen: “Joa dit joar koomp der nog een van school of; wie hebt der wal een veur oe.” Wat wil je ook als je acht meisjes rijk bent.

Werken en leren

Ook Riky ging aan het werk in Ootmarsum, maar niet lang. Ze vertrok als 18-jarig meisje naar de grote stad Hengelo om als kindermisje te gaan werken in een artsengezin. Ze zorgde voor de vier kinderen. Maar naarmate die kinderen groter werden kreeg ze meer vrije tijd. Leergierig als ze

was gaf ze zich op voor de schriftelijke cursus 'Algemene Ontwikkeling' in Culemborg. Met goed gevolg werd de cursus afgesloten en ondertussen wist ze precies wat ze graag wilde: namelijk werken in de verpleging, net als haar werkgever, op het ziekenhuis in Hengelo. *"En als je iets graag wilt dan moet je er gewoon op afstappen," aldus Riky. "Ik trok de stoute schoenen aan en in het eerste gesprek op het ziekenhuis werd me verteld, dat de opleiding drie jaar zou duren, het best pittig was, en dat ik tegelijkertijd moest werken en studeren en dat een werkweek van 45 uur*

Riky Groeneveld (rechtsboven) met haar collega-verpleegsters

geen uitzondering zou zijn." Ik dacht: *"Ik wil het zo graag, dan moet ik er ook wel voor slagen.... Het was september 1957, ik was toen 21 jaar."* De 3-jarige opleiding vloog voorbij. De kraamaantekening heb ik er nog bijgehaald en daarna heb ik een geweldige tijd gehad als subhoofd op de afdeling chirurgie". Ondertussen leerde ze Harry Exterkate kennen waarmee ze in 1963 trouwde. Ze gingen in Hengelo wonen. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, want na drie jaar Hengelo kwam ze in 1966 terug in Ootmarsum. Ze bouwden hun huis op de Stobbenkamp en op dát plekje wonen ze nu nog steeds.

Heemkunde van Ootmarsum en omstreken

De 'Stichting ter bevordering van de Heemkunde van Ootmarsum en omstreken' zoals de officiële naam toen luidde, werd opgericht op 28 mei 1966. Het waren enthousiaste mensen die betrokken waren bij de oprichting. Zij hadden allemaal een brede belangstelling voor de natuur en voor de geschiedenis van Ootmarsum en omstreken. Het was toen een echt mannenbestuur. Dat bestuur bestond uit D. Nierop, H. van Zuilekom, P. van der Maas en secretaris Chr. Velthuis. Later nam Riky zijn taak over en werd ze bestuurslid van de Heemkunde. Om haar heen hoorde ze van verschillende mensen: *"Wat wil ie doar toch bie doon, het bint joa all'moal kearls."* *"Kan wa wen, maar ik ga het wel doen",* zei Riky. *"Al die verschillende werkgroepen! Het lijkt me heel interessant."* Elf jaar lang bleef het secretariaat gevestigd aan de Stobbenkamp, bij Riky thuis. In de loop der jaren groeide het aantal werkgroepen fors. Nu, 50 jaar later, is het aantal-

werkgroepen maar liefst verdubbeld! Een bloeiende vereniging met meer dan 500 leden en donateurs waarvan ongeveer 100 actieve leden. Een goede reden om op 28 mei 2016 het 50-jarig jubileum te vieren; een mijlpaal in de geschiedenis van de Heemkunde! Als reactie op het mannenbestuur merkt Riky nog wel even fijntjes op dat ze nooit gemerkt heeft dat het bestuur haar niet serieus heeft genomen omdat ze een vrouw was....

KVG, VOS, Vluchtelingen

Maar het bleef niet alleen bij een functie bij de Heemkunde. Riky werd voorzitter van het Katholiek Vrouwen Gilde, het KVG. En omdat de positie van de vrouw haar boeit geeft ze samen met Gé Braad VOS-cursussen in Ootmarsum. VOS staat voor: Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving. Op deze bijeenkomsten leerden de deelnemers hun mening te uiten en voor zichzelf op te komen. In 1999 arriveren ook de eerste vluchtelingen in het voormalig Hotel Zomerlust. En Riky zou Riky niet zijn als ze zich ook daar niet voor ging inzetten. Aan de asielzoekers gaf ze Nederlandse les: 'Nederlands als 2e taal'. Geen gemakkelijke klus want niemand van de buitenlanders sprak ook maar één woord Engels. Daarnaast kwamen de vluchtelingen ook nog eens uit veel verschillende landen. Ze hielp bij de intake-gesprekken met vragen als: waar woonden jullie, welke opleiding hebben jullie gevolgd....Tijdens zo'n gesprek werd ze bijgestaan door een telefonische tolk! *"Wat heb ik veel geproefd van allerlei verschillende culturen; het heeft me rijk gemaakt!"*

Het lesgeven ging haar goed af en omdat studeren altijd haar grote hobby is geweest volgde ze in 1976 de docentenopleiding. Deze studie kon ze met een diploma afsluiten en daarna was ze bevoegd om in het middelbaar onderwijs les te geven in anatomie, verpleegkunde en methodiek.

Parochiewerk

Als vicevoorzitter van het parochiebestuur was ze nauw betrokken bij allerlei projecten. Samen met Johan Mulder organiseerde ze voor alle inwoners van Ootmarsum het project: "Kom over de drempel." Wie kan zich dat niet herinneren.....Het was 1986 en Ootmarsum had op dat moment geen priester. In dit pastorloos tijdperk stond dit tweetal aan de basis vele werkgroepen. *"Handen uit de mouwen"* was haar devies en mede daar-

door groeiden en bloeiden de werkgroepen met tal van vrijwilligers. Logisch dat Riky de Pastorale Kader Training in Zenderen ging volgen. Na afronding hiervan werd, mede op haar initiatief, de werkgroep Avondwakes opgericht. Tot die tijd was het de gewoonte dat, als er iemand in de parochie was overleden, er voor de overledene in de kerk een rozenhoedje werd gebeden. Uiteindelijk is dit samenzijn met de familie uitgemond in een avondwake in de kerk op de avond vóór de begrafenis.

“Je was er als steun voor de mensen die een verdriet te verwerken hadden. Zo maakten we boekjes met wat teksten en liedjes en dit was een eerste begin van de ‘avondwake’. Gedurende 17 jaar mocht ik zo mensen tot steun zijn”.

25 jaar Stichting Litouwen

Door haar maatschappelijke betrokkenheid kwam Riky in contact met de Stichting Litouwen, opgericht in 1991. Op initiatief van Johan Mulder, werd zij al snel medeverantwoordelijk voor tal van transporten naar Litouwen.

Vergadering met de artsen van het kinderziekenhuis in Mariampole Litouwen.

Samen met de parochies van Lattrop en Tilligte kwam er hulp op gang, in eerste instantie voor de boeren van Litouwen. De eerste keer, dat Riky in het dorpje Sasnava kwam, zag ze de ellende en de ongezonde omstandigheden waarin deze mensen leefden. Vooral op het gebied van gezondheidszorg heeft ze toen haar steentje bijgedragen. Erg mooi vindt ze nu nog, dat er zoveel leidinggevendenden uit Litouwen stage hebben gelopen op de Losserhof en het Bouwhuis. Op deze manier kon de hier opgedane kennis in praktijk gebracht worden in Litouwse instellingen zoals zieken-

huizen, bejaardenzorg en kinderhuizen.

Maar als je Litouwen zegt, zeg je ook Kerst-inn. Begonnen als een bescheiden ontmoetingsplaats voor mensen rond de kerstdagen, werd in een klein kamertje van het parochiecentrum, toen gevestigd in het voormalige Radboudinternaat, een kleine kerstexpositie ingericht. Niemand heeft toen durven dromen dat dit het begin zou zijn van een bijna 25-jarige traditie van een kerstgroepentoonstelling. En Riky was ook hier actief....

2007 Een wel verdiende onderscheiding
Vlnr Harrie van der Heiden, Riky Exterkate-Groeneveld en Ben Keupink

Haar enthousiasme is er nog steeds ook al geniet ze al jaren van haar pensioen. Wat een actief leven! Met al deze activiteiten is het niet verwonderlijk dat Riky in 2007 werd voorgedragen voor een lintje. In 2007 is ze benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Een onderscheiding waar ze met recht trots op is en ook trots op mag zijn. Een prachtige kroon op een leven vol aandacht voor de medemens.

En om met Riky's woorden te eindigen: "Ik deed het omdat ik er plezier aan beleefde! Dit is wel een voorwaarde om anderen te kunnen helpen". Een prachtige gedachte....

Fundamenten voor de Steenpoort

Recent archeologisch onderzoek in Ootmarsum

In oktober 2014 heeft RAAP-archeologisch Adviesbureau bij de begeleiding van de aanleg van een nieuw riool ter hoogte van de kruising Marktstraat, Westwal, Oostwal funderingsresten aangetroffen. De archeologische begeleiding vond plaats in opdracht van de gemeente Dinkelland naar aanleiding van de verwachting, dat voor de voormalige Steenpoort mogelijk resten van bruggenhoofden of keermuren in de bodem aanwezig konden zijn.

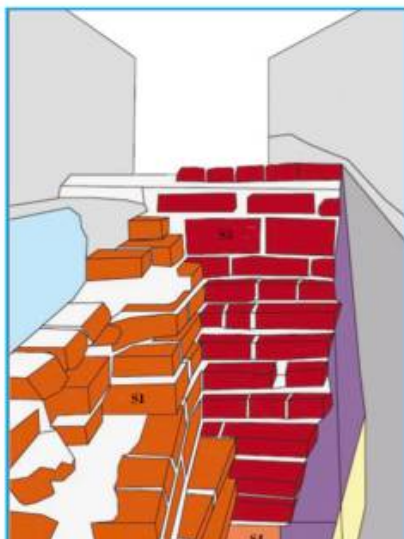
Funderingen

In de rioolsleuf met een breedte van niet veel meer dan 90 cm werden op een diepte van circa 1 meter onder het straatniveau de eerste bakstenen resten gevonden. Gaandeweg bleken er bij het uitgraven meerdere funderingsdelen aanwezig te zijn.

Door de archeoloog van RAAP en een veldassistent zijn de muren zorgvuldig vrij gelegd, ingemeten en gedocumenteerd. Direct werd gedacht aan de funderingen van een voorpoort van de Steenpoort, die zich op de wal tussen de grachten zou hebben bevonden.

Echter al spoedig werd daaraan getwijfeld, mede gezien de oriëntatie maar ook omdat er op de kaart van Jacobus van Deventer uit 1561-1561 niet echt een voorpoort is waar te nemen.

Funderingsresten richting Westwal

De fundering bestond uit meerdere delen. Het hoogste deel (S3) betreft een dwars op de gracht staande muur, die aan de oostzijde een uitlopende vertanding heeft. Aan die zijde strekte zich ook een muur (S1) uit die koud tegen voornoemde muur is aangebouwd. Deze muur kon in de sleuf nog circa 5 meter in zuidelijke richting gevolgd worden maar strekt zich vermoedelijk nog wel een stuk verder uit buiten de sleuf. Onder muur S3 ligt een in de oriëntatie iets afwijkende fundering van een muur. Op grond van baksteenformaten zou het muurwerk in de 16e eeuw gedateerd kunnen worden. Maar vooral in Oost-Nederland is het dateren op basis van baksteenformaten altijd lastig.

Hout

Verder westelijker van de funderingen werden in de sleuf nog een flinke eikenhouten balk met een doorsnede van 40 bij 40 cm en een drietal paaltjes gevonden. De dendrochronologische datering van de balk gaf een kapdatum van rond 1336. In hoeverre de balk kort na de kap al in een constructie ter plaatse is terecht gekomen, is niet vast te stellen. Denkbaar is ook, dat het om een hergebruikt stuk hout gaat dat voorheen elders in een constructie was opgenomen. Mogelijk heeft de balk een onderdeel gevormd van een grotere brugconstructie of een grondkeerconstructie.

Keienplaveisel

In het westelijke deel van de sleuf kwam een deels recent vergraven plaveisel van veldkeien tevoorschijn. Tussen grotere banen met dikkere keien lagen opvullingen met kleinere keien. Gezien de ligging van dit plaveisel op een laag met grachtvulling waarin twee scherven zijn gevonden die ouder zijn dan 1500, moet het plaveisel van na de 15e eeuw dateren maar het wordt ouder gedateerd dan de funderingen.

Overige vondsten

Er zijn verder diverse vondsten gedaan van glas, leer en aardewerk uit de periode van de 13e tot de 18e eeuw. In alle gevallen materiaal afkomstig uit ophogingslagen in de voormalige gracht en als zodanig niet bruikbaar voor een datering van de funderingen.

Stratigrafie (leer der aardlagen)

Het bovenste pakket grond tot ca 1 meter diepte bestond uit recent aangebracht opvullingzand, vrijwel zeker aangebracht bij de rioolaanleg en herinrichting van de straten in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Daarbij is

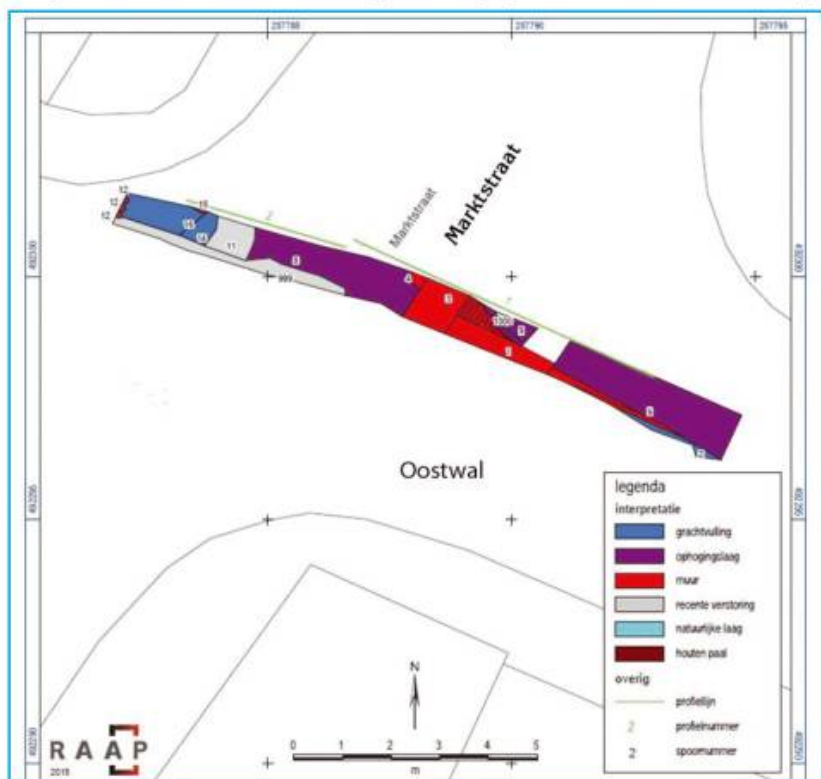

Stuwmuur (3) afgekap en afgedekt met vulzand

vrijwel zeker ook muur 3 tot 1 meter onder het maaiveld afgekapt zonder dat hier ooit iemand melding van heeft gemaakt. De muren liggen grotendeels in een dik pakket ophogings- of dempingslagen in de voormalige (binnen-) gracht. Op een dieper niveau, vooral aan de westzijde van de funderingen, liggen grachtvullingen. Ook op de muur 1 liggen grachtvullingen.

Interpretatie

Op grond van de oriëntatie ten opzichte van de wallen en grachten worden de funderingsresten als stuw (3) en als kademuur (1) geïnterpreteerd. Ze zijn stratigrafisch gezien jonger dan het plaveisel. Hoewel aanvankelijk werd gedacht dat het om de funderingen van een buitenpoort zou gaan is deze hypothese niet aannemelijk, omdat er verder in noordelijke richting (Westwal) geen tegenhanger of een uitbraakspoor van muur 3 is gevonden. De stuw is over een circa halve meter brede tweesteens muur (4) heen gebouwd, die een licht afwijkende oriëntatie heeft. Vanwege de vergelijkbare baksteenformaten zijn

beide muren vermoedelijk kort na elkaar gebouwd. De muur 4 is een voorganger van kademuur 1. Wanneer de eerste kademuur is gebouwd is niet goed te herleiden maar mogelijk was dit in de eerste helft van de 16e eeuw. Uit historische gegevens is bekend dat in 1518 bisschop Philips van Bourgondië opdracht gaf voor het versterken van onder andere Ootmarsum. Kort daarna werd door dezelfde landsheer bevolen om de versterkingen weer af te breken (afbraak kademuur S4). Ergens rond 1520 krijgt 'Mester' Deryck van het stadsbestuur opdracht om een extra versterking ('plan-ket') voor de Steenpoort te bouwen en in 1535 wordt er een compleet nieuwe poort gebouwd. Of er daarna nogmaals gebouwd of verbouwd is weten we niet, maar het is niet uitgesloten. Met de komst van een Spaans garnizoen in 1571 werden de verdedigingswerken hersteld en vermoedelijk aanvullende werken aangelegd. Mogelijk ook voor de Steenpoort. Na de definitieve inname van Ootmarsum door Maurits in 1597 diende de stad ontvest te worden. Vermoedelijk is daarbij wel vrij snel de buitengracht gedempt. Maar gezien het gegeven dat de binnengracht nog lang in stand is gebleven, zullen de kademuur en de stuw die onder de brug gelegen moeten hebben, nog zeker gefunctioneerd hebben. Qua ligging moet de kademuur aan de buitenzijde van de binnengracht hebben gelegen en de stuw heeft dan mogelijk onder de brug gelegen. De kademuur kan daarbij ook deel hebben uitgemaakt van het buitenste bruggenhoofd.

Conclusie

Ondanks de beperkte ontgraving voor de riolering konden er enkele zeer waardevolle waarnemingen worden gedaan, die nieuwe gegevens opleverden over de vesting Ootmarsum. Uit de datering van een houten balk kunnen we opmaken dat in elk geval de binnengracht vrijwel zeker in de tweede helft van de 14e eeuw is aangelegd. De funderingen van een stuw en een kademuur duiden er op dat er op een gegeven moment in de eerste helft van de 16e eeuw een gemetselde constructie is aangelegd. Dit vermoedelijk als vervanging van een oudere houten waterkeringsconstructie die Bökkers en Eweg¹ veronderstelden.

Vanwege het riool werd de stuwmuur ter plaatse van de sleuf deels uitgebrouwen. De overige resten van deze stuw en de kademuur konden bewaard blijven. Hoeveel resten zich nog onder de straat uitstrekken weten we niet. Wellicht dat er in de nabije toekomst er nog eens grondwerken plaatsvinden, waarbij het verdere verloop van de aangetroffen constructies verder in beeld gebracht kan worden. Onderhavig onderzoek laat wel zien, dat bij een gericht ingezette archeologische begeleiding van grondwerken in de oude stadskern er ook bij relatief kleine bodemingrepen veel informatie kan worden verkregen over het Ootmarsumse verleden.

1 Toon Bökkers en Henk Eweg (2006), *Ootmarsum historie van wallen en grachten*

Sociaal Cultureel Werk in de Blokhuut

Rond 1968 bestond er in Ootmarsum iets van “kerkelijk” jeugdwerk in een ruimte aan de Gasthuisstraat geleid door kapelaan Niesink. Men zocht naar een betere, eigen plek voor de jeugd.

Gelukkig waren er in Ootmarsum enkele volwassenen die zich in gingen zetten voor het jeugdwerk in Ootmarsum, dat feitelijk alleen nog maar bestond uit de verkennerij. Zij waren, tot aan de eerste verbouwing, zo'n beetje de laatste gebruikers van de prachtig aan de Moerbekkenkamp gelegen blokhuut. Ooit een door meerdere verenigingen gebruikte accommodatie. Ties van Kerkhoff, Jan Oude Veldhuis, Henk Eweg en Hans Bolscher werden de aanjagers voor het nieuwe jeugdwerk in Ootmarsum. Met een paar vrijwilligers o.a. Bernard Geerdink (timmerclub), Elmira Luttikhuis, Marion Geerdink en Marius Legtenberg (woensdaginstuif). Daarnaast een flink aantal jongeren die de disco verzorgden. Op de zaterdagavond werd er disco gedraaid. De bezoekers moesten zelf de muziek verzorgen en bardienst draaien, terwijl enkele volwassenen voor portier speelden.

Aanleiding vorming van de Stichting Sociaal Cultureel Werk

De grote belangstelling voor deze activiteiten vroeg om een structurele aanpak. Er werd een bestuur gevormd met de volgende samenstelling: Jan Hulshof (directeur van de Mavo) werd voorzitter, Henk Eweg (docent aan de Sociale Academie) secretaris, Ties van Kerkhoff (notaris) penningmeester en Ans Budde (maatschappelijk werkster) bestuurslid. Ook enkele jongeren werden lid van het bestuur. De keuze voor een meerderheid van jongeren werd bewust gemaakt.

Het doel dat SCW zich stelde, was: het bevorderen van verantwoorde vrijetijdsbesteding voor jongeren en volwassenen.

Typerend voor die tijd was, dat er discussie gevoerd moest worden over de vraag of de bestuursvergaderingen wel of niet openbaar moesten zijn. De motivatie van Henk Eweg om hier vóór te zijn - dat paste tenslotte bij de tijdgeest - gaf uiteindelijk de doorslag. Even typerend voor die tijd was dat plaatselijke politici met een nogal bezorgde blik keken naar deze ontwikkeling. Het zou zo maar eens kunnen gebeuren dat de Ootmarsumse jeugd hetzelfde gedrag ging vertonen als hun grootstedelijke leeftijdsgenoten. De bezetting van het Maagdenhuis, de Provobeweging, de emancipatiebeweging en al dat soort activiteiten die gericht waren op veranderingen, was hen een doorn in het oog.

Anekdote: Hoe "stout" was de jeugd? Op een dag kwam politie Kottink op hoge poten mijn kantoor binnen: WAAR is die jongeman gebleven die hier naar binnen is gerend? Hij heeft een verkeersovertreding begaan en moet beboet worden. Betrokken jongeman, commissielid Jos Hölte, was inderdaad enige minuten eerder zwaar bloedend en hijgend binnen gekomen. Hij was van zijn brommer gedonderd en vertelde dat agent Kottink achter hem aanzat. "Waar mo'k hen, waar mo'k hen?" De aanwezige commissieleden raadden hem aan om een plekje tussen de sinterklaascadeautjes te zoeken, een tussenplafond in de bar ruimte. Agent Kottink werd netjes door alle ruimtes geleid en kon natuurlijk geen Jos vinden. Terwijl achter zijn rug het bloed van Jos op de grond drupte, drukte hij ons op het hart om tegen Jos te zeggen dat hij zich die dag nog op het bureau moest melden. Of Jos dat gehoord heeft weten wij niet.

Zoals eerder vermeld, groeide de toeloop naar de activiteiten, vooral de disco, maar ook voor het kinderwerk op de woensdagmiddag. Binnen het bestuur werd nagedacht over de mogelijkheid een beroepskracht aan te trekken. De kar werd getrokken door T. van Kerkhoff. Het heeft de heer van Kerkhoff heel wat uren praatwerk en reisjes naar den Haag gekost om van een toezegging een definitief JA te maken. In maart 1972 kwam het verlossende woord, dat de Blokhut toch een beroepskracht aan mocht trekken en zo kon in diezelfde maand ondergetekende, "Peter van de Blokhut", als zodanig worden benoemd. Het was voor hem een grote uitdaging, waarvoor hij van zijn vrouw Giny alle ruimte en steun kreeg. Peter zorgde samen met een groep vrijwilligers voor een snelle expansie van activiteiten, waardoor er al spoedig ruimtegebrek ontstond bij de toenmalige medegebruikers zoals: scouting (verkenner, welpen en gidsen), de peuterspeelzaal, jongeren combokoor en hobby-/spelclubs.

De verbouwingen

Vanwege het ontstane ruimtegebrek, besloten de Stichting Jeugdbelang en de Stichting Sociaal Cultureel Werk de aankoop van De Klep, als het nieuwe onderkomen van Scouting Ootmarsum, financieel te ondersteunen. Door diverse activiteiten/acties en gemeentelijke subsidie kan Scouting Ootmarsum dit gebouw nu in eigendom verwerven. Hierdoor kon de SCW weer meer uren gebruik maken van de accommodatie de Blokhut. De vele verbouwingen en aanpassingen die in de loop der jaren plaatsvonden zijn voornamelijk door de vrijwilligers uitgevoerd.

Kinderclubs 5-14 jaar

Ontwikkeling van activiteiten vanaf juli 1972

Door allerlei aanpassingen van het gebouw kon het pakket aan activiteiten worden uitgebreid. De timmerclub van Bernard Geerdink, opgevolgd door Ger de Jong, ondersteund door Tonnie Oude Hengel, Jan Borgerink en

Jan van Benthem, is de club die vanaf het begin in 1969 tot het laatste jaar van het bestaan van de SCW in 2014 ononderbroken actief is geweest.

Marian Wigger, aanvankelijk stagiaire in 1984, bleef vervolgens 17 jaar als hoofdvrijwilligster nauw verbonden met de kinderactiviteiten van de Blokhut. Bij deze activiteiten kwamen in de loop der jaren: de boetseerclub, doe mee- en de hutselclub, de tafeltennisclub, de tekenen- en schilderclub, de gouden handjesclub, de creatieve

naaldwerkclub, de kookclub, schaakclub en computercursussen voor kinderen. Bij die laatste club mag de naam van Joop van Koersveld niet onvermeld blijven als de grote kartrekker. Overigens liep de Blokhut met deze laatste activiteit jaren vooruit op collega-instellingen in de provincie. De kook- en bakclub voor kinderen liep, vooral vanaf 1993 onder leiding van Frans Grimberg, als een tierelier. Deze activiteit werd na zes lessen altijd afgesloten met een heerlijk smulfeestje aan feestelijk gedekte tafels, waarvoor ook de ouders altijd werden uitgenodigd. Verder werden de volgende activiteiten ontwikkeld: aerobic, elektroclub, natuurclub en vele playbacksHOWs.

Jaarlijks terugkerende activiteiten vanaf 1975

In zeer korte tijd werd de **kerstboomverbranding** een fenomeen. Een dubbeltje per kerstboom en een beker warme chocomel was een deel van de

beloning. Nog mooier was in de beginjaren het feit dat Gait Olde Meule als brandweerman gereed stond om een eventuele brand van het rieten dak van de blokhut te blussen, maar bij gebrek aan vlammen op het dak zijn brandspuit ging richten op de rondspringende kinderen, die soms half bevroren of onder de modder, de dag van hun leven hadden. Na 15 jaar maakte de gemeente helaas, onder het mom van milieuschade, een einde aan dit prachtig evenement.

De kinderkampen. Heel geliefd waren de kinderkampen voor de jeugd van 6 tot 12 jaar. Deze kampen werden voor het overgrote deel op fietsafstand gehouden (kosten drukkend) en een enkele keer ging het naar een van de eilanden (flink ondersteund door de Stichting Jeugdbelang). De vrijwilligers kwamen uit verschillende hoeken, vaak ook via pedagogische opleidingen.

Anekdote: Voor kinderen die na 23.00 uur de anderen wakker hielden werd de volgende procedure bedacht: kom maar uit je bed en aan een tafel in de buurt van de vrijwilligers zitten. Die waren zich aan het ontspannen met een hapje en een drankje en een kaartje leggen. De uit bed gehaalde kinderen kregen alleen maar droge koekjes en net zoveel water als zij maar wilden. Onder TWEE VOORWAARDEN: zwijgen en net zolang wakker blijven tot de laatste vrijwilliger naar bed ging. De volgende nachten was er op tijd rust.

De paasexpositie. Tijdens de paasdagen werd in de eerste jaren een expositie georganiseerd van allerlei werkstukken die de kinderen bij hun clubs hadden gemaakt. In al die jaren daarna tot 1997 werd deze expositie uitgebreid met werkstukken van de volwassenen.

Minstens een keer per jaar werd er een talentenjacht georganiseerd waar zang, dans en muziek de belangrijkste onderdelen waren.

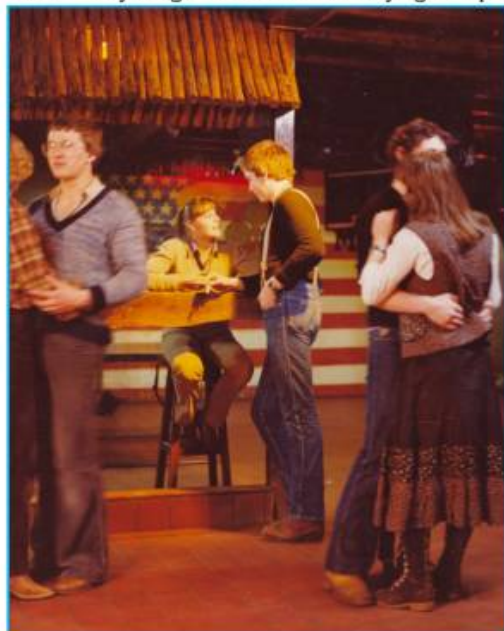
Jeugdwerk/jongerenwerk 14- 23 jaar

Disco, soos en instuif oftewel het weekendwerk.

Een belangrijke taak was hier weggelegd voor de vrijwilligers van het SCW, de commissieleden. Zij konden hier altijd terecht met hun specifieke vragen, leerden vergaderen en elkaar accepteren en respecteren. Het was vaak een "tweede thuis" waar zij ideeën kwijt konden, "bouwen en verbouwen aan hun hangplek", aldus de jongeren zelf. Het voelde als een warm nest. In de loop der jaren hebben zich veel stelletjes gevormd: verliefd, verloofd, getrouwd. Opvallend is dat veel commissieleden het vrijwilligerswerk bij diverse clubs en verenigingen hebben voortgezet.

De soos avonden, van 19.30 tot 23.00 uur op de vrijdag, waren bestemd voor de jeugd uit Ootmarsum. Tijdens de soos konden er op de bovenverdieping diverse spelletjes gedaan worden.

Discoavonden, werden elke zaterdagavond van 19.30 tot 23.00 uur gehouden. Het domein voor de muziekliefhebbers. Joop van Koersveld had hierin een belangrijke functie als technicus en muziekenner. Vaste regel was: onder de 16 jaar geen alcohol. Werd je gesnapt met een glas bier in de hand

dan kreeg je een waarschuwing. Bij een tweede keer werd je voor drie maanden geschorst. Bij het kapot laten vallen van glaswerk stonden er in no time een paar vrijwilligers om je heen en moest je een kwartje per glas betalen en de boel zelf weer opruimen. Om 22.45 uur ging de bar dicht. Om 22.55 uur werd de eindtune opgezet en ging het grote licht aan. Om 23.00 uur begon het opruimen en de grote schoonmaak. Jarenlang was het traditie, dat Jan Borgerink dan 'n Poal' overging om schnitzels, frikadellen en patat te halen. Dit werd op een grote tafel midden in de zaal uitge-

strooid en dan kon de smulpartij beginnen, waarbij ondertussen de avond werd geëvalueerd. Om uiterlijk 1.00 uur werd de voordeur gesloten.

De instuif vond elke zondagmiddag plaats van 14.00 tot 17.00 uur en was toegankelijk voor de jeugd vanaf 6 jaar. Spelletjes konden op de bovenverdieping gespeeld worden.

Deze activiteiten waren de financiële spil van de stichting. Hierdoor kon zij een groot aantal activiteiten voor de jeugd vaak voor minder dan de kostprijs organiseren. Maar ook de regelmatige uitbreiding en vernieuwing van de geluids- en verlichtingsapparatuur bekostigen.

Damesvoetbal 1972

Eind jaren zestig kwam het meidenvoetbal op het platteland wat in zwang. Mij werd in augustus 1972 gevraagd of er vanuit de Blokhut niet wat voor hen geregeld kon worden. Nog in hetzelfde jaar werden er wedstrijden gespeeld.

Vliegtuig modelbouw en Stockcarclub

Geheel passend in de technische ontwikkelingen in de jaren zeventig was de vliegtuigmodelbouwclub. Een groep jongeren tussen de 16 en 25 was hier enthousiast mee bezig. Als vanzelfsprekend ontstond hieruit het idee om de vliegtuigmotoren op een aluminium plaat te plaatsen om er zo een soort propeller aangedreven auto van te maken. Uiteindelijk resulteerde dit in een heuse RC. Modelstockcarclub.

Residentie jeugdcarnaval

In 1969 startte het jeugdcarnaval in De Rozenstruik. De eerste graaf in 1970 was Theo Bruns, een jaar later opgevolgd door Toon Raatgerink. Onder graaf Jan Vos (1972) nam het jeugdcarnaval zijn intrek in de Blokhut. Tot 1977 werd het jeugdcarnaval onder auspiciën van De Othmarriders en met medewerking van de commissieleden van de Blokhut alhier gehouden. Toen besloten deze jongeren als zelfstandig jongerencarnaval door te gaan onder de naam Othmarpages. De eerste graaf van de pages werd Bob Boom. In 1986 was Walter Buijvoets de laatste graaf in de Blokhut.

Hemelvaartsdag

Deze dag zorgde van 1973 tot 1995 voor een enorme toeloop van jongeren/jongvolwassenen. De commissieleden brachten de avond en de nacht ervoor door in de Blokhut. 's Morgens om half zes stonden de eerste gasten al voor de deur. De toegangsdeur moest regelmatig op slot omdat de

zaal vol was. Voor sommige jongeren was dat geen probleem. Zij kwamen gewoon via de openstaande ramen naar binnen. Het heeft ons altijd op-nieuw verbaasd dat er op deze dagen nooit echt problemen ontstaan zijn. Vaste sluitingstijd was 's middags om 16.00 uur. Dan kwamen alle com-missieleden in actie om zowel binnen als buiten de troep op te ruimen. Vanaf het tunneltje tot aan de Denekamperstraat, alsook het schoolplein van de Scheepersschool werden schoongeveegd.

Een hechte groep vrijwilligers. Vlnr Achter Evert Oude Nijhuis, Gerard Scholten en Gerard Ekelhof. Midden René Bosch, Irma Peters, Marijke Vos, Joop van Koersveld, Hanneke Koops en Wim Rouwers. Voor Stien Jansen, Peter Wicherink, Gerard Laarhuis en Anita Scholte Lubberink

Wilde verhalen

Begin 1974 werd ik uitgenodigd bij de fam. T. Zij wilden wel eens weten wat ik deed aan al die schandelijke dingen die de jeugd in en om de blok-hut deden. Aangezien ik mij van geen kwaad bewust was en geen idee had waar de familie op doelde ben ik maar eens vragen gaan stellen om daar achter te komen. Uiteindelijk kwam het hoge woord eruit. Zij waren op een zondagmorgen eens langs de blokhut gewandeld en hadden daar ontzettend veel velletjes zien liggen. "Ie wèt wa van dee dinge dee de jongs broekt." Nee ik wist nog van niks! Na veel vijven en zessen kwam het hoge woord er uit; "t bint joa allemaoal condooms dee doar ligt ". Ik schoot bijna in een schaterende lach. Toen ik mijzelf weer enigszins onder controle had, heb ik ze kunnen vertellen dat "dee velletjes" van bierworstjes afkomstig waren. Eindelijk snapte ik hoe de naamgeving blokhut – fockhut was ont-staan. Gelukkig waren wij die bijnaam redelijk snel kwijt.

Volwassenen- en bejaardenwerk

Ik vond het frappant dat in al die jaren dat ik in de Blokhut heb gewerkt dit werk beschouwd werd als jeugdwerk, terwijl dit feitelijk slechts een onderdeel was van een totaal pakket aan activiteiten van de Stichting Sociaal Cultureel Werk. Een minstens even zo groot aandeel hadden het volwassen- en ouderenwerk in de vorm van (re)creatieve cursussen, het opzetten en/of stimuleren van maatschappelijk gewenste activiteiten.

Beroepskrachten.

Door de grote toename van activiteiten kon de projectcoördinator het werk niet meer alleen aan. In juli 1975 stelde het bestuur Jan Segerink als jeugdwerkleider aan. In 1979 volgde Eline Geerdink hem op. Na de eerste bezuinigingsronde in 1983, werd haar werktijd gehalveerd. Karin Lubbers volgde haar in 1985 op maar zij vertrok wegens bezuinigingen in 1987. Daarnaast hebben diverse stagiaires van Mbo-opleidingen hier hun bijdrage geleverd.

Cursuswerk

Tekenen en schilderen. Vanaf 1973 werden er in de blokhut al twee keer per week cursussen gegeven door erkende vakdocenten, waaronder kunstenaar Frans Peters. Jarenlang werd bij de olieverfgroep het jaar gezellig afgesloten onder het genot van een hapje en een eigen gebrouwen kruidenbitter. Deze cursussen zijn doorgegaan tot 2001 in 'n Emter maar moesten wegens gebrek aan geschikte ruimte worden gestopt. In de loop van de jaren werd de landelijke trend op gebied van (re-)creativiteitscursussen gevolgd: macramé, boetsen, kantklossen, keramiek, haken, yoga, aerobic, creatief werken met bloemen, computercursussen, spreken in het openbaar, poppen maken, cursus origami, cursussen kaligrafie, taalcursussen. Maar ook op eigen initiatief werden cursussen als: autotechniek voor vrouwen, kookcursus voor mannen, de VOS-cursus, zeefdrukken, fotografie enz. opgezet.

1974 "Kokn veur Kears"

Van Belangengroep Ootmarsumse Bejaarden (1976) naar Stichting Welzijn Ouderen Ootmarsum (1980)

Op verzoek van mevrouw W. van Kerkhoff-Leenders en maatschappelijk werker mevrouw R. Steinmeijer ging de Stichting SCW onderzoeken welke activiteiten er mogelijk waren voor de Ootmarsumse bejaarden. Zo ontstond de Belangengroep Ootmarsumse Bejaarden (BOB). Mede dankzij het vele werk van gemeentesecretaris Henk Lohuis en met financiële ondersteuning van de Blokhut konden de eerste gamellen voor 'Tafeltje dekje' worden aangeschaft. **Stichting Gehandicapt Platform Ootmarsum.**

De Stichting Sociaal Cultureel Werk werd gevraagd hun beroepskracht voor een aantal jaren te detacheren om een bestuursfunctie op zich te nemen en het GPO verder te organiseren. Deze samenwerking heeft uiteindelijk tot oktober 2011 geduurd.

Van estafetteploeg Parijs Ootmarsum naar OLC

Oud-vrijwilliger Paul Sijsma kwam in november 1991 vragen wat ik van het idee vond om ten bate van het KWF in 1992 een estafetteploeg van Parijs naar Ootmarsum te organiseren. Nadat wij het een en ander duidelijk op papier hadden gezet werd het bestuur van de SCW gevraagd of zij dit plan wilden ondersteunen met manuren van de beroepskracht en andere faciliteiten. Daar werd positief op gereageerd. Omdat het streefbedrag van 25.000 gulden al heel snel in 1992 was bereikt, werd besloten met de actie door te gaan en de estafetteploeg in mei 1993 te doen plaatsvinden. Dat was een uitstekend idee, want daardoor werd het uiteindelijke bedrag dat wij aan het KWF over konden maken bijna 100.000 gulden. Met dank aan de 120 deelnemers en vrijwilligers voor dit spektakel. Uit deze eenmalige activiteit is in 1993 tenslotte de Ootmarsumse Lopers Club ontstaan.

Het begin van het einde

Carnaval 1992: Als ridders ten strijde tegen de "bezuinigingen".

Toenmalig wethouder Hans van Zuilekom kwam eind 1993 met de onzalige mededeling, dat de Blokhut uiteindelijk plaats zou moeten maken voor het winkelcentrum De Meierij. Min of meer gedwongen moesten Scouting Ootmarsum en de Stichting SCW gezamenlijk nieuwbouw plegen. Uiteindelijk trokken de twee groepen in de nieuwbouw 'n Ernter en waren zij net als in de beginjaren 1970 weer Sam Sam. Het waren bepaald geen ideale

ruimtes voor de activiteiten van het SCW. Tot overmaat van ramp moest het bestuur, vanwege forse bezuinigingen, haar nog enige vaste kracht ontslaan. Op vrijdag 31 maart 2000 werd afscheid genomen van ondergetekende bij de Stichting SCW. De taken werden overgenomen door Anne Bosch-Weierink en Giny Geerdink-van Benthem. In december 2003 fuseerde de Stichting Sociaal Cultureel Werk met het Jeugdwerk Trimaran in Denekamp. Tenslotte werd deze stichting 31 december 2014 ontbonden.

Chirurgijnen van Ootmarsum

Inleiding

De geschiedenis van de gezondheidszorg in Twente steekt wat pover af ten opzichte van andere regionen in Nederland. Dat kwam voornamelijk omdat Twente in het verleden een verafgelegen plattelandsgebied was met een dun gezaaide bevolking. Volgens de schattingsregisters uit de 15e eeuw woonden er tussen de 1200 en 1400 gezinnen en aan het eind van de 18e eeuw ongeveer 7000 gezinnen, wat neerkwam op ongeveer 35000 inwoners¹. De bevolking was zeer arm, ongeveer de helft leefde onder de armoedegrens. Dit kwam doordat Twente eeuwenlang het terrein is geweest waar oorlogen werden gevoerd, plunderingen en strooptochten plaatsvonden en waar legers van rondtrekkende bendes de bevolking uitbuiten, brandschatten en uitmoorden.

Het was dus in die tijden minder aantrekkelijk voor een medicus om zich in zo'n gebied te vestigen. In een in 1765 door mr. A. Perizonius opgesteld register van huisgezinnen en personen in Ootmarsum², blijkt dat er in Ootmarsum slechts 10,3% onder de armoedegrens leefde, 23,7% onvermogen was maar niet van de Armenstaat trok en 66% was in staat hoofdgeld³ te betalen. Ootmarsum was vele eeuwen één van de meest bekende en belangrijke stadjes van Twente. Dit kwam doordat Ootmarsum door zijn ligging aan de weg van Deventer naar Hamburg veel belangrijke en invloedrijke mensen naar zich toetrok. O.a. op het gebied van rechtspraak bleek Ootmarsum belangrijk. In 1542 schreef de toenmalige burgemeester Melchior Winhoff het 'Landrecht van Twente', waarnaar twee eeuwen lang in heel Twente recht werd gesproken. Tevens werd in 1546 het Hofrecht te Ootmarsum gecodificeerd en op schrift gesteld. Het bisschoppelijke hof van Ootmarsum stond als appèlhof boven andere Twentse hoven, terwijl de hofmeiers van Ootmarsum in tegenstelling tot de gewone hoven gestudeerde lieden waren⁴. Ook het Drostambt werd vanuit Goor naar Ootmarsum verplaatst. Verder zien we, dat er in vergelijking met de andere Twentse dorpen en stadjes, al vroeg chirurgijnen en medicinae doctores naar Ootmarsum trokken.

¹ Slicher van Bath, 1977

² Oud Archief Ootmarsum in gemeentehuis van Dinkelland te Denekamp.

³ Hoofdgeld, door elke inwoner boven een bepaalde welstandsgrens verschuldigd. Kinderen tot 12 jaar waren vrijgesteld, terwijl degenen die minder dan 600 Caroliguldens (in 1521 ingevoerd ten tijde van Karel V) bezaten half hoofdgeld moesten betalen.

⁴ C.J. Snulff: Verzamelde bijdragen tot de geschiedenis van Twenthe

Chirurgijnen in Ootmarsum

Sinds de kerstening van Twente werd de medische- en armenzorg op het platteland voornamelijk uitgeoefend door kloosterlingen en familieleden, later ook door klopjes⁵. De overheid heeft in die tijden uiterst weinig voor de mensen gedaan. Later werden de zieken ook behandeld door chirurgijnen en voor wie over genoeg geldmiddelen beschikte door geneesheren (medicinae doctores)⁶. In de middeleeuwen is het beroep van chirurgijn een weinig in aanzien staand beroep. De kerk had in 1215 priesters/kloosterlingen, die in die tijd het merendeel van de artsen uitmaakten, verboden om zich met chirurgie bezig te houden.

Chirurgijn bezig met beenamputatie.

Chirurgijnen⁷ werden door die artsen beschouwd als eenvoudige handwerkers zonder kennis van zaken. Eind 15e eeuw was er nog steeds weinig geregeld. Er was geen goede opleiding, geen eisen van kennis en bekwaamheid, geen keuren en voorschriften. Met andere woorden het was nog steeds een vrij beroep, dat door iedereen kon worden uitgeoefend. En dat gebeurde dan ook! Er was geen scheiding tussen bevoegde heelmeeesters, kwakzalvers en vrije meesters of operateurs. Een vrije meester was een rondreizend heelmeeester, die zich met

name toeleide op het opereren, staarsnijden, breuk- en/of steensnijden. Of er ten tijde van de stichting van de Duitse Orde in 1262 of van het armengasthuis door Gherd van Quendorp in 1398 al chirurgijnen bij de behandeling van de zieken betrokken zijn geweest, valt uit de archiefstukken niet op te maken. Ook werden geen aanwijzingen gevonden voor hun betrokkenheid bij het in de 14e eeuw gestichte leprahuis aan de Wilgendijk in de buurt van de huidige Eerste Stegge, dat later door het uitbreken van de pestepidemieën tot pesthuis werd omgebouwd.

De oudst bekende chirurgijn in Ootmarsum vinden we pas terug in de archieven vanaf de tweede helft van de 17e eeuw. Het gaat om Derck Tijdeman, geboren in Ootmarsum, zijn geboortedatum is onbekend. Hij huwde te Ootmarsum met Anna Werners (een nichtje van Jan Hendrick Werners, chirurgijn te Ootmarsum van ca. 1675 tot sept. 1709). Zij vertrokken naar

5 Ongehuwde katholieke vrouwen, die na het verbod op een religieus kloosterleven in 1581 hun leven wijdden aan de katholieke kerk, aan de zieken- en armenzorg. Zij klopten op deuren om een (verboden) mis aan te kondigen. Vandaar de naam.

6 A.H. Temmink: *De langst lopende hulsartsenpraktijk. Jaarboek 2014 Vereniging Heemkunde Ootmarsum.*

7 Chirurgia betekent handwerk

Chirurgijn behandelt aambeien, neuspoliepen en oogaandoeningen.
 Miniatuur ca. 1300 Rogier van Salerno, 'Practica Chirurgiae' (Londen, Britisch Library).

Deventer, waar Derck zijn praktijk als chirurgijn uitoefende en later ook burgemeester werd. Derck is in 1661 overleden. We weten niet of er een familielatie bestaat tussen hem en de onder vermelde Derck Tijdeman. En ook is het niet zeker of hij zijn praktijk heeft uitgeoefend in Ootmarsum. Van de volgende chirurgijnen is dat wel duidelijk.

1. Derck Holst (chirurgijn van ca. 1665 tot 1709)

Derck Holst is de oudst bekende chirurgijn, waarvan we zeker weten dat hij als chirurgijn werkzaam is geweest in Ootmarsum. Hij zou volgens enkele bronnen geboren zijn rond 1635 te Ootmarsum, zoon van Jan Holst⁸. Derck was gehuwd met de weduwe Geesken/Gesina Homoedt en zij hadden vijf kinderen. Hij woonde in het Schiltvierendeel, waar hij ook zijn praktijk uitoefende. Derck was tot chirurgijn opgeleid door de meester-chirurgijn Adolf de Meijer uit Goor. Adolf de Meijer (1638-1700) is de oudst bekende chirurgijn in Twente, die praktijk deed van 1663 tot 1698. Hij heeft zijn neef Derck Holst later nog vaak bijgestaan bij moeilijke gevallen. Derck overleed in de loop van 1709⁹.

⁸ Dit is geenszins zeker. In het Marktvierendeel wordt een Ambrosius Holst vermeld in het Register van Geslagtes en Gemaal van 1653. De oudste zoon van Derck heette Ambrosius, een in die tijd niet veel voorkomende naam, waarbij het tevens de gewoonte was om de oudste zoon naar de opa te vernoemen.

⁹ Registers van hoofdgeld, schoorsteengeld en verponding. Oud Archief van Ootmarsum te Denekamp. En: Ned. Genealogische Vereniging Jaargang 1990.

2. Derck Tijdeman (chirurgijn van 1675 tot vóór 8 juli 1688)

Derck/Derrick Tijdeman alias Tideman alias Tydeman is een zoon van burgemeester Egbertus Tijdeman, wonend in het Marktvierendeel. Hij was gehuwd¹⁰ (N.H.) met Barbara Palthen. Het echtpaar is bij zijn moeder, die inmiddels weduwe was geworden, gaan inwonen in het Marktvierendeel, waar Derck zijn praktijk van chirurgijn uitoefende. Zij kregen samen vier kinderen. Of er een familierelatie bestond met Derck Tijdeman, eerder vermeld, is niet duidelijk.

Derck moet vóór 8 juli 1688 overleden zijn, want op die datum hertrouwde zijn echtgenote Barbara te Ootmarsum met Jan Leonard Berents, zoon van Willem Berents, burgemeester te Ootmarsum.

3. Jan Hendrik Werners (chirurgijn van ca. 1675 tot ca. sept. 1709)

Jan Hendrik Werners is geboren vóór 1650. Hij was een zoon van Werner Werners, burgemeester van Ootmarsum, wonend in het Hoogelindenvierendeel¹¹. Hij is driemaal gehuwd geweest. Uit het tweede huwelijk is één zoon bekend. Jan Hendrik was chirurgijn tot 1675 te Almelo en daarna te Ootmarsum, waar hij zich aanvankelijk vestigde in het Marktvierendeel en later in het Hoogelindenvierendeel, mogelijk in zijn ouderlijk huis. Hij moet na 4 september 1709¹² overleden zijn.

4. Henrick Westenbergh (chirurgijn van ca. 1687 – 1712)

Henrick Westenbergh is te Ootmarsum geboren als zoon van Jorien Westenbergh, burgemeester van Ootmarsum. Zijn geboortedatum is niet bekend. Hij was gehuwd (N.H.) met Geesken Egberts. Van hen zijn geen kinderen bekend. Omstreeks 1687 zal hij zijn praktijk als chirurgijn gestart zijn en woonde hij in het Marktvierendeel, mogelijk in zijn (groot)ouderlijk huis. Hij moet vóór 1712 overleden zijn.

5. Wijbrand Holst (chirurgijn van ca. 1692 tot vóór 1722)

Wijbrand of Wibrand Holst is geboren te Ootmarsum. Hij was een zoon van Willem Harmen Holst. Zijn geboortedatum is onbekend. Wijbrand was gehuwd (N.H.) met Ricarda te Winkel. Zij kregen samen twee kinderen. Wijbrand had zijn praktijk in het Marktvierendeel en was zeer vermogend. Hij voerde zijn praktijk uit tot ver buiten Ootmarsum: Chirurgijnen waren vaak rondtrekkende 'plattelandsdoktoren', die ook ver buiten hun woonplaats hun praktijk uitvoerden¹³. Wijbrand moet na 1719 en vóór 1722 overleden zijn. Of er een familierelatie bestaat met Derck Holst kon niet worden vastgesteld.

6. Berent Helms alias Helmich (chirurgijn van ca. 1695 tot ca. 1708)

Berent Helms alias Helmich is geboren te Delden. Hij was de zoon van

¹⁰ Huwelijksregister N.H. Kerk.

¹¹ Register van Geslagtes en Gemaal van 1653

¹² Belastingregisters van 1710, Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

¹³ Wijbrand Holst in Oald Hokseberge, aug. 1982, 15e Jaargang nr 3, blz. 964.

Coenraad Helmich, burgemeester te Delden¹⁴. Hij vestigde zich als chirurgijn omstreeks 1695 te Ootmarsum, in het Oostervierendeel¹⁵, maar schreef zich pas in 1701 officieel in als burger¹⁶. Hij was gehuwd (N.H.) met de weduwe Anna Sallandt en ze hadden samen twee dochters. Na het overlijden van Anna hertrouwde (N.H.) Berent te Delden met Anna Theodora van Someren¹⁷. Uit dit tweede huwelijk zijn twee dochters bekend. Hij wordt dan tevens burgemeester in Ootmarsum. Berent Helms werd begin 1708 ziek en overleed op 14 juli 1708 te Ootmarsum. Zijn vrouw Anna Theodora hertrouwde met zijn opvolger Jan Hendrik Ruinck alias Ruinx.

7. Jan Cremer (chirurgijn van ca. 1699 tot 1743)

Wanneer Jan Cremer werd geboren is niet bekend. Ook zijn ouders zijn niet bekend. Hij is gehuwd met Marie N.N. Uit dit huwelijk zijn twee zonen bekend¹⁸. Hij is vermoedelijk in 1699 begonnen met zijn praktijk als chirurgijn in het Hoogelindenvierendeel¹⁹. Van 1722 tot 1727 woont hij tijdelijk in het huis van Henrick Cuiper in het Schiltvierendeel. Hij verhuist in 1727 naar het Marktvierendeel²⁰, waar hij tot zijn overlijden in 1743 blijft wonen en werken.

8. Jan van den Berg (meesterchirurgijn van ca. 1707 tot ca. 1715)

Waar en wanneer Jan geboren werd is onbekend. Hij was gehuwd (N.H.) met Aleida van der Borgh, dochter van Hendrick van der Borgh²¹. Hij moet van elders komen, want hij is pas in 1713 als burger van Ootmarsum ingeschreven²²: *Jan van den Berg, meesterchirurgijn, getrouwd met Aleida van der Borg, betaalt halve burgergeld op 15 feb. 1713*. Van hen zijn twee zoons bekend, geboren te Ootmarsum. Hij voerde zijn praktijk uit in het Hoogelindenvierendeel tot zijn overlijden in 1715.

9. Jan Hendrik Ruinck alias Ruinx (chirurgijn te Ootmarsum van 1708 tot ca. 1742 ?)

Jan Hendrik Ruinck is geboren rond 1680 te Almelo als zoon van Berent Ruinck, burgemeester van Almelo. Hij vestigde zich op 11 febr. 1708 te Ootmarsum als chirurgijn. Hij was gehuwd met Anna Theodora van Someren, weduwe van wijlen Berent Helms, burgemeester van Ootmarsum en chirurgijn. Jan Hendrik heeft diens praktijk overgenomen, gelegen in het Oostervierendeel. Van Jan Hendrik en Anna Theodora is één kind bekend.

14 Huwelijksregister van N.H. Kerk te Ootmarsum: op 7 sept. 1673 huwde Alerd Glaserus met Anna Catharina Reigers, weduwe van Coenraad Helmich, te Delden.

15 Register van schoorsteengeld van 1695. Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

16 H. Eweg: 'Ingeschreven als burger'.

17 Trouwboek N.H. te Delden.

18 R.-K. doopregister in Oud archief Ootmarsum en Verpondingsregister van 1744.

19 Register van 'Soutgelt' in Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

20 Registers van Verponding vanaf 1727, Oud archief Ootmarsum te Denekamp.

21 Huwelijksregister N.H.. Kerk. Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

22 H. Eweg: 'Ingeschreven als burger'.

In 1715 ging hij in Ootmarsum samenwerken met meester-chirurgijn Jan Cuiper. Jan Hendrik Ruinck verplaatste zijn praktijk naar Almelo, terwijl Jan Cuiper in Ootmarsum bleef. Na het overlijden van Jan Cuiper zette Jan Hendrik Ruinck vanuit Almelo zijn praktijk in Ootmarsum voort, mogelijk tot 1742.

10. Jan Cuiper (meesterchirurgijn van 1715 tot 1717)

Jan Cuiper kwam in 1715 naar Ootmarsum, waar hij ging samenwerken met Jan Hendrik Ruinck. Hij woonde en oefende zijn praktijk uit in het pand van Jan Hendrik in het Oostervierendeel. In 1717 blijkt hij, volgens de Registers van Verponding en schoorsteengeld, in het Schiltvierendeel te wonen. In de tweede helft van 1717 moet hij overleden zijn, daar in de genoemde registers gesproken wordt van weduwe Gezina/Josina Cuiper. Mogelijk was zijn vrouw in die periode zwanger want op 20 februari 1718 werd er een dochter Janna Catharina gedoopt (N.H.)

11. Ferdinand Noor(d)beek (chirurgijn van ca. 1723 tot eind 1727?)

Van Ferdinand is erg weinig bekend. Hij was in 1723 gehuwd (N.H.) met Aleida ter Becke en is gaan wonen in het Schiltvierendeel, waarschijnlijk bij zijn moeder, de weduwe Noordbeek. Zij betaalde van 1714 tot 1724 burgermoede. Ferdinand wordt in 1724 beëdigd burger van Ootmarsum: *'Ferdinand Noordbeek gehuwd met Aleida ter Becke betaald burgergeld'*. Van Ferdinand en Aleida zijn drie dochters bekend. Hij moet eind 1727 naar elders vertrokken zijn. We weten niet of hij daadwerkelijk zijn praktijk in Ootmarsum heeft uitgeoefend.

12. N.N. Maatcate (chirurgijn van ca. 1745 tot ca. 1751?)

Vermeld als chirurgijn, wonend in het Schiltvierendeel. Dit wordt bevestigd in de volkstelling van 1748, waarbij zijn zus Maria bij hem inwoont. Mogelijk ondersteunt zij hem in zijn praktijk. Vanaf 1747 betaalt hij jaarlijks burgermoede²³ tot en met 1751. Een echtgenote en kinderen zijn niet bekend.

13. Hendricus van Kersbergen (chirurgijn van ca. 1745 - ca.1793)

Henricus van Kersbergen vestigde zich na zijn huwelijk met Aleijdes Liphuijs in 1745 te Ootmarsum. In februari van dat jaar schrijft hij zich officieel in als burger: *Hendrik van Kersbergen, getrouwd met Aaltjen Liphuis, betaalt halve burgergeld*²⁴. Zij kregen in totaal negen kinderen, waarvan meerdere al jong overleden zijn. In eerste instantie gingen Henricus en zijn vrouw bij haar ouders inwonen in het Hoogelindenvierendeel, nummer 251²⁵, waar hij zijn praktijk uitvoerde. Later zijn ze verhuisd naar het Marktvierendeel, huisnummer 99²⁶. Henricus werkte ook als chirurgijn en apotheker in op-

²³ Soort woonvergunning, waarvoor betaald moet worden. Men heeft dan geen burgerrechten.

²⁴ H. Eweg: *Ingeschreven als burger*. In die tijd werden namen van dezelfde persoon vaak verschillend geschreven.

²⁵ Thans ter hoogte van het pand Ganzenmarkt 24.

²⁶ Marktvierendeel 99 is overeenkomend met perceel sectie A, nummer 659 (Thans Marktstraat 1)

dracht van het gemeentebestuur en was tevens belast met de armenzorg. Dit blijkt uit de stadsrekeningen van de Stad Ootmarsum vanaf 1772 tot 1780²⁷. Hendrikus moet tussen 1793 en 1795 overleden zijn²⁸.

Man'su Herman Kiersberghs Debit
an H. van Kersbergen
Chirurgijn in Ootmarsum
1779 In sij meij bij hem gesproken bevonden
als dat hij kneukinge van vorseelt
met met in waer coartelij in
het Anie kated en dat gemisen
en heeft geuurt tot den is jierij
en in die tyt seltienmaal heb
sal hier van stellen 13-4-
nadorhart in den maal
en laevig gehalt
Dat Bergemeester in den Ootmarsum de
overheer rekening an H. van Kersbergen
voor rekening van H. van Kersbergen 13-16-
voeren heeft met hem geen geen
Blijft hier mede H. van Kersbergen

Kwitantie van H. van Kersbergen uit 1779.

14. Everhard Becke (chirurgijn van ca. 1752 tot ca. 1812)

Everhard werd gedoopt (N.H.) op 12 febr. 1730 te Ootmarsum. Hij was een zoon van Gerrit Jan Becke, burgemeester te Ootmarsum. Everhard is tweemaal gehuwd. Van hem zijn geen kinderen bekend. Hij was vanaf ongeveer 1793 tot zijn overlijden in 1817 chirurgijn in het Marktvierendeel. In de patriottentijd werd hij tevens burgemeester van Ootmarsum tot het uitroepen van de Bataafse Republiek in 1795.

15. Bartholomeus van Kersbergen (Chirurgijn van ca. 1770 tot ca. 1820)

Bartholomeus is gedoopt (R.K.) op 7 sept. 1747 te Ootmarsum. Hij was een zoon van Hendricus van Kersbergen. Hij nam de praktijk als chirurgijn en apotheker over van zijn vader en heeft waarschijnlijk de eerste jaren nog met hem samengewerkt. Bartholomeus was tevens vroedmeester. Hij was gehuwd (R.K.) met Maria Hendrika ten Oever. Zij gingen wonen in het

²⁷ Oud Archief Ootmarsum te Denekamp

²⁸ Registers van schoorsteengeld van 1792-1793 en de Volkstelling van 1795.

Schiltvierendeel, nummer 31²⁹. Daar zijn hun drie zoons en een dochter geboren, waarvan de tweede zoon al jong is overleden.

Van Bartholomeus van Kersbergen bestaat wel enig inzicht in de praktijkvoering van de chirurgijn. Dat blijkt o.a. uit een, overigens onbetaalde, rekening van mr. Everhardus van Ingels, procureurfiscaal³⁰. Van Kersbergen had hem behandeld van 17 augustus 1783 tot 15 oktober 1785 voor een ontsteking aan den vinger dat tot een abces was overgegaan. Maar ook voor lavementen, meermalen per dag en geapliceert. Op 3 okt. 1785 in die tijd de vesic: driemaal verbonden en verscheiden malen de abdomen met cataplasmae verbonden en gelinieert en op zijn sterfday tot 2x toe adergelaten. De rekening bedroeg 36,5 gld³¹.

Na de staatsomwenteling van 1795 (het ontstaan van de Bataafse Republiek met daarna de Franse overheersing) wordt de volksgezondheid een taak voor de centrale overheid. In 1798 werd het gildewezen opgeheven. Dit maakte niet alleen een einde aan de goed gecontroleerde opleiding van de chirurgijn, maar ook aan hun privileges. Zoals het regelen van de vestigingsplaats, waardoor vaak de praktijk werd doorgegeven aan de zoon. Vanaf 1801 moeten voortaan de doctores medicinae hun doctorsbul laten ondertekenen door een door de overheid ingestelde 'Departementale Commissie voor Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt'. De heel- en vroedmeesters, voorheen chirurgijnen/barbiërs, mogen zich pas ergens vestigen, nadat ze door deze commissie zijn geëxamineerd en gecertificeerd. Dit gebeurde ook met Bartholomeus van Kersbergen. Hij deed met succes examen voor deze commissie op 7 juli 1805 en moest jaarlijks zijn diploma laten certificeren. Bartholomeus is op 2 apr. 1820 te Ootmarsum overleden; 73 jaar oud. Zijn zoon Gerardus van Kersbergen heeft zijn vader opgevolgd als chirurgijn³², maar door de grote veranderingen in de Nederlandse gezondheidszorg studeerde hij toch voor medicinae doctor en apotheker en voerde zijn praktijk op hetzelfde adres als zijn vader. Hij verhuist in 1834 naar het pand van zijn opa in het Marktvierendeel, nummer 88 (thans Marktstraat 1). Gerardus van Kersbergen is waarschijnlijk de laatste chirurgijn, die werkzaam was als pur sang chirurgijn. Dit wordt deels verklaard doordat de gemeente Ootmarsum zeer klein is geworden door de afscheiding van de gemeente Tubbergen in 1811 en van de gemeente Denekamp in 1818.

Het besloeg nog slechts 350 hectare en was geheel omringd door de gemeente Denekamp. In het midden van deze eeuw waren er behoudens de net aangelegde 'kunstweg' naar Almelo en de grindweg naar Neuenhaus

29 1829: Perceel 581, thans Grotestraat 24, en perceel 579, thans Westwal 2.

30 Gerard A.B. Nijhuis: 'Georg Willem Amelung'.

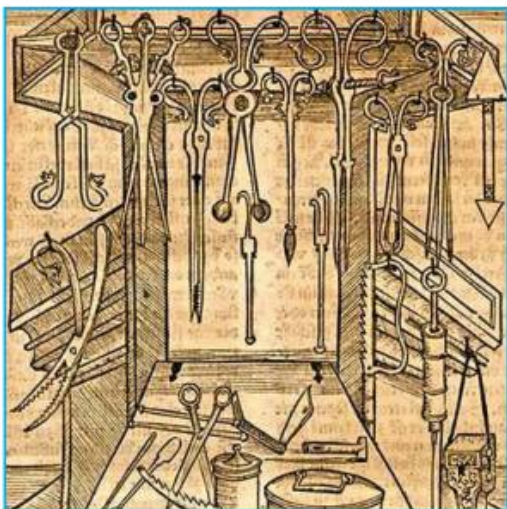
31 Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

32 Register van Patentschuldigen van 1820. Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

geen verharde wegen. Het moeilijk bereikbare Ootmarsum had slechts 249 huizen en telde ongeveer 1208 zielen; bij de volkstelling van 1795 was dat nog ongeveer 4500 zielen³³. Door de teruggang van het aantal inwoners werden de inkomsten uit onder andere de gemeentelijke belastingen zodanig geringer, dat gesproken werd van een slechte financiële staat van de gemeente.

Daarnaast werden de opleidingseisen in de loop van de 19e eeuw steeds zwaarder. Vanaf 1823 konden de niet-universitair gevormde geneeskundigen aan één van de zeven hogescholen in vier jaar worden opgeleid tot o.a. heelmester, heelmester 'ten platte lande', vroedmeester en/of scheepsheelmester. De toelatingseisen waren gering: een minimum leeftijd van 16 jaar, een goede gezondheid, behoorlijk kunnen lezen en schrijven en een bewijs van goed gedrag³⁴.

Johannes Bernardus Ernestes Rummel, geboren in 1805 te Ootmarsum is hier een voorbeeld van. Hij was de jongste zoon van Ferdinand Rummel, praktiserend vroedmeester en apotheker te Ootmarsum. Na zijn afstuderen in 1827 oefende Johannes B.E. Rummel zijn praktijk uit in zijn ouderlijk huis in het Marktvierendeel nummer 104, tot zijn overlijden in 1855. In 1865 wordt de "Wet Regelende de Uitoefening der Geneeskunst" van kracht. Daarin wordt geregeld dat er nog maar één opleiding is. De nieuwe doktoren moesten eerst het arts examen hebben afgelegd, na 7 à 8 jaar studie. De chirurgijns- en heelmestersopleiding verviel daarmee. De praktiserende chirurgijnen en heelmesters, meest ten plattelande, mochten hun vak nog blijven uitoefenen, maar het werd een uitstervend ras. Deze chirurgijnen en later de heelmesters zijn echter wel de voorlopers van de huidige chirurgen.

Werktuigen van een chirurgijn
Houtsneede van Hieronymus Brunschwig.
Uit: 'Das Buch der Chirurgie', 1497.

33 Bron: Register van Patentschuldigen van 1818/1819. Oud Archief Ootmarsum te Denekamp.

34 J.Z.S. Pel: Chirurgijnen, doctoren, heelmesters en artsen.

Het was lekker modderen....

Toen ik vorig zomer de laarzen uit de kast haalde om de Open Dag van de opgravingen van de Commanderie te bezoeken, voelde ik een gevoel van nostalgie opkomen. We stonden met tientallen geïnteresseerden in

2014 Opgravingen Commanderie

een groot modderveld aan het Oldenzaalsvoetpad en keken naar bergen grond, maar we hadden speciaal aandacht voor de diep uitgegraven moddersleuven, waar de funderingen van het voormalig Huis Ootmarsum zo maar open en bloot voor iedereen zichtbaar waren gemaakt. Het sopte onder je voeten en ik kreeg de onweerstaanbare drang eens lekker in de modder te stampen; en als het had gekund had ik me er graag in ondergedompeld. Modderbaden zijn toch gezond!

Onwillekeurig ga je dan terug naar je jeugd. Toen was modder heel gewoon. Er wordt wel gezegd dat het helemaal niet erg is wanneer een spelend klein kind modder binnen krijgt. "Zand

schuurt de maag", is een bekend spreekwoord.

Vroeger speelden kinderen veel meer buiten. Tegenwoordig is dat zelfs meer dan de helft minder dan twintig jaar geleden. Jammer, want buiten spelen maakt creatiever en gelukkiger. Bij mij was de natuur er vroeger altijd. We hadden aan de Grotestraat weliswaar geen tuin, maar Engels' tuin, de tuintjes op het Hazelrot (toen er nog geen Wortelboerstraat was) en de kloostertuin (toen er nog geen Parksstraat was) vormden een mooi domein. "Meske pingel'n" ofwel "landveroveren" met een oud tafelmes of je nieuwe zakmes op een stuk vlak gemaakte grond, of "knikkern", met kleiknikkers of soms zelfs met grote glazen knikkers, met de kinderen van Ossenvoort, Silderhuis, Wilbers, Heupink of nog verder uit de buurt. Met blote voeten in de vijver van Engels' tuin gaan staan, doodstil met je handen onder water met de palm naar boven en dan wachten tot er een grote goudvis voorbij kwam en dan in één keer die joekel op de kant gooien en er zo lang mee dollen tot z'n staart niet meer sloeg. Bij de uitloop van de vijver was het ook lekker soppen. Boordevol kikkerdril. In een jampotje namen we dikkopjes mee naar huis om te zien hoe de glazen bolletjes met stipje, kikkertjes werden.

Wanneer je ouder wordt ga je de verdere omgeving ontdekken. Met de fiets naar het Springendal, zwemmen in Janninks kolk, banjeren door de beken. Meestal ging je met de fiets, maar vaak werden het speurtochten met deze of gene langs 's Heeren wegen zonder een vast doel. Onderweg kattenkwaad uithalen, "zoerblare ett'n", zo van de kant van de weg en bessen plukken.

In het najaar tegen de kermis was het "ekkelgadder'n" geblazen. Op naar de Vasserweg bij Veneklaas; jutezak mee en maar eikels rapen. Wanneer je een zak vol had bracht je deze naar de cichoreifabriek van "Bloom's Brul" aan de Keerweer. Een kwartje per zak voor de kermis verdienen was toen een spannende zaak.

In de appelhof van de zusters, op de plek waar het postkantoor stond aan de Parkstraat, groeiden de lekkerste appels en peren, maar er stond een hoog hek omheen. Dat was voor ons geen bezwaar. De appels waren altijd zuur en niet rijp. Je mond trok er van samen en je moest schudden met je kop.

Bij de schuur van boer-

bakker Grimberg aan de Westwal hingen meestal vellen van geschoten konijnen aan de deurpost, stonden twee koeien en een paard op stal en er lag altijd een mesthoop, waarin we naar pieren zochten om mee te vissen. Bij mooi weer en wanneer het koren op het veld stond, trokken we naar de Ageleres achter de molen van Oude Hengel. Lekker rennen door de rogge en het was spannend of de Höwerboer het ook zag en je dan wegjoeg. Van stro en korenbloemen vlochten we kransen. Sporadisch werd afgewaald

"Ekkelgadder'n"

naar de Bommelbakker, de plek van het voetbalveld waar een lange laan -de Alleeweg- toch iets spookachtigs had. Van daaruit kon je bij de vijvers komen: 'n groot'n en 'n klein'n kolk. 's Winters kon je er schaatsen, er was koek en zopie en muziek door Herman Buijvoets. Walsmuziek, waarop de echtparen strak naast elkaar hun rondjes draaiden. We probeerden vanaf de wal op het lager gelegen ijs te springen met de schaatsen onder en dan met een vaart weg te schieten. Na een paar keer met een harde klap op mijn rug kennis gemaakt te hebben met de hardheid van het ijs, werd het meer serieuze werk zoals "beentje over" geoefend. Voordat het ijs dik genoeg was probeerden we dat natuurlijk in Engels' tuin uit: tot ik eens staand op het fragiele ijs midden op de vijver stond en onder gevaarlijk gekraak naar beneden zonk in de modder. Chris Asbreuk sleurde me eruit en thuis gekomen mocht ik rekenen op stevig gefoeter, een klap om de oren en direct naar bed.

Gedurfd was ook de Kuiperberg-safari. Op de fietsen, gewapend met een schop, tegenover Tiethof langs het weideke van Grimberg naar de zandafgraving op de Valkenberg. Midden in het bos, mooi verstopt. Daar zouden we een hut maken. Bovenop de rand van de zandafgraving begonnen we te graven tot we een grote kuil hadden waarin een raampje gemaakt werd, zodat we over de hele kuil konden uitkijken. De bovenkant afdekken met takken en de ingang camoufleren. In het bijna stikdonker zaten we dan bij het licht van een petroleumlampje, de meegebrachte Bussink's koek op te peuzelen. Lang plezier hebben we van de hut niet gehad. De kuil regende vol en we zaten in de modder. Niet veel later had een rivaliserende club de hut ontdekt. Ik wil niet met modder gooien, maar Pielke Voshaar, Pellie Hulsink, Oude Daalhuis en consorten hadden de tent leeggeroofd en de kuil volgegoot.

De laarzen gingen ook vaak mee wanneer het water in Ootmarsum ontdekt moest worden. Achter de molen van Oude Hengel stapten we dan in "den groot'n duiker" die onder de Oldenzaalsestraat doorliep en uitkwam bij Chiel Wientjes. Je kon bijna rechtop in het riool staan. Langs de beek kwamen we dan bij de uitloop van de riolering in de kleine kolk, waar het altijd stonk. Door een ijzeren rooster en via een groot plateau zat je dan te modderen in 't kloake' (afvalwater) van de stad. Heerlijk toch. Modder is de moeder van de natuur, het is de oersoep waaruit leven ontstaat.

Overigens de heerlijkste "modder" maakte mijn moeder bij speciale gelegenheden. Je kon het niet in de winkel kopen: arretjescake! In een grote kom werden suiker, chocolade en verwarmd vet door elkaar geroerd en vervolgens gingen er gebroken Mariakoekjes in. Daarna moest de vorm bij het open keukenraam afkoelen om er plakken van te kunnen snijden. Maar het fijnste was het uitlikken van de roerkom: de lekkerste modder van de hele wereld....

Kroniek 2015

Januari

- 1 Taken voormalige Stadsraad gaan over naar nieuw opgericht 'Stads-beraad Ootmarsum en omgeving'.
- 3 Arno Weustink nieuwe prins van de Othmarridders.
- 7 Toneelvereniging Ootmarsum viert 40-jarig bestaan.
- 9 Het eerste water stroomt door de stadsbeek. Opening door wethouder L. Stokkelaar en provinciaalbestuurder I. Bakker.
- 12 Rick Wilbers markies bij de Siepeljonkers.
- 17 Duitse ondernemer Henning Claassen koopt hotel De Wiemsel.

- 23 Presentatie jaarboek Heemkunde Ootmarsum. Groot en breed scala aan onderwerpen. Anton Greven neemt, na 20 jaar, afscheid als redactielid.
- 28 Gemeenteraad Dinkelland gaat unaniem akkoord met opvang 230 vluchtelingen. Dit besluit zorgt voor veel reuring.

Februari

- 4 Nieuwe start Hotel De la Poste. Elvi en Rob Knol terug als uitbaters.
- 28 Aardverschuiving in Ootmarsum: bomen en beton schuiven zeker 25 meter de Kleikoel in.

Maart

- 7 Nieuw plan Commanderiegebied: brouwerij en brasserie blijven over.
- 12 VVV en Brummelhuis in één ruimte. VVV behoudt eigen balie.
- 16 Tradities Nachtwacht en Paasgebruiken op lijst Immaterieel Erfgoed.

- 19 Boerderij Kamphuis aan Dusinksweg gesloopt.
- 25 Bouwien Rutten uit Agelo met voorkeurstemmen gekozen in Provinciale Staten.
- 27 Bergingsvijver aan Almelosestraat wordt beekdal.
- 31 Bouwhuis wordt eigenaar van de Wyllandrie.

April

- 4 Ben Morshuis na 45 jaar gestopt als voorzanger Poaskearls. Oud-Poaskearl Jan Veldboer is zijn opvolger.
- 4 Bram Groeneveld en Jelle Keupink nieuwe Poaskearls.
- 21 Geheel vernieuwde Lidl nu ook op zondag open.
- 25 Koninklijke onderscheiding voor Marietje Bodde-Rikhof, Guus Brons en Gerard Lohuis.

Mei

- 1 Café-restaurant Rouwers in Agelo bestaat 100 jaar.
- 5 Monument voor de oorlogslachtoffer in gemeentehuis van Dinkelland.
- 15 Eerste vluchtelingen gearriveerd in Wyllandrie.
- 16 Roel Korbee neemt na 40 jaar afscheid als boswachter Staatsbosbeheer. Jeroen Buunen wordt opvolger.
- 21 Ton Schulten geeft in samenwerking met benedictijner monnik Anselm Grün nieuw boek uit: Betoverend Licht.

Juni

- 3 Ootmarsum buitenspel bij organisatie NK Wielrennen 2017. Organisatie kan en wil niet voldoen aan eisen KNWU.

- 4 Ruim 500 deelnemers bij hernieuwde opzet Wandelvierdaagse.
- 17 Jesse Wennink (KV De Brink) Nederlands kampioen klootschieten.

- 25 Geldkiosk Rabobank op parkeerplaats Oostwal.

Juli

- 9 Muur rond klooster aan Kloosterstraat afgebroken. Joods monument wordt herplaatst.
17 Ootmarsummer Theo Groothuis overleeft ternauwernood blikseminslag in oude eiken aan Bas Slatmanpad. V

Augustus

- 5 Opening Parkhotel De Wiemsel na ingrijpende verbouwing.
5 Restaurant 't Pläske overgenomen door Arjan ten Dam en Bas Maathuis uit Tilligte.
14 Siepemarkt. Wegens aangescherpte veiligheidseisen geen koets met paarden; dus geen boerenbruiloft door de Ootmarsumse Boerendansers.
22 Festiviteiten 50-jarig Set-Up '65 groots gevierd.
28 Mozaïek ei grote publiekstrekker tijdens 'Kunst uit stukjes en beetjes'.

September

- 8 Na ontslag organist Egbert Schoenmaker door parochiebestuur Lumen Christi, heft het Parochieel Gemengd koor zichzelf op.
22 'De Berghut' nieuwe onderkomen van Jeu de boules Vereniging.
24 Ootmarsum wint Entente Florale en mag zich één jaar het groenste stadje van Nederland noemen.

- 26 Huisarts Rob Barenbrug neemt na 35 jaar afscheid.
29 Koale Karmis op zijn kop. Veiligheidsbeleid maakt dat de kermis compleet opnieuw wordt ingericht.

Oktober

- 2 Peter Rikkink bij afscheid van vrijwillige brandweer koninklijk onderscheiden.
15 Laatste reünie van oud-Indiëgers. Reünie begon in 1996.
29 Duitse kunstenaar Gunter Demnig legt elf 'Stolpersteine', als herin-

nering aan de elf joden die tot in de oorlog in Ootmarsum woonden.

November

- 4 Groen licht voor uitvoering Commanderieplannen in afgeslankte vorm.
- 4 Knoop doorgehakt: Dusinksweg krijgt vrijliggend fietspad.

- 21 Basisschool De Meander winnaar Engineers Challenge 2015: presentatie en bouw van Lego solarwagen kwam als beste uit de bus.
- 21 Jubilarissen bij het herenkoor, Fons Oude Dubbelink en Frans Steinmeijer, gehuldigd.

December

- 3 Femie Leussink van het koor Stem en Klank verblijdt met de Willibrordspenning.

- 16 Heemkunde presenteert boek 'Commanderie en Huis Ootmarsum' kroniek van een ridderhuis en de familie Van Heiden geschreven door Henk Eweg.

Bestuur en Werkgroepen

Samenstelling bestuur per 1-1-2016

Naam	Adres	Functie	Tel.
Nettie Aarnink	Rossummerstraat 21	Voorzitter	291215
Arie Semmekrot	Campstede 25	Secr./Penn.	292303
Gerard Hassink	Grote Maten 18		292687
Harrie Hemmer	Stobbenkamp 48		291718
Maria Hunder	Heuvelweg 2		292924

Overzicht werkgroepen per 1-1-2016

Naam	Coördinator	Tel.
Archeologie	Hans Oude Rengerink	785052
Bibliotheek/Archief	Henk Geerdink	291606
Dialect en Folklore	Ben Deterink	625466
Foto- en Filmarchief	Jan Raatgerink	292102
Genealogie	Ben Harink	292026
Geschiedenis	Henk Kamp	0049 5941920398
Informatie Technologie	Jan Raatgerink	292102
Jaarboek	Marlou Raatgerink	292102
Natuurstudie	Fons Temmink a.i.	296398
Vogelwerkgroep	Fons Temmink	296398

Voor meer informatie over de Vereniging Heemkunde Ootmarsum in het algemeen en de werkgroepen in het bijzonder kunt u bij bovenstaande personen terecht.

Ook vindt u ons op internet:

www.heemkunde-ootmarsum.nl

Sponsors

Wij danken de volgende bedrijven die de uitgave van het Jaarboek 2016 mogelijk maakten

